

CRP2021 / V7-2145 /Vrednotenje IL kot podlaga za predlog dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči za spodbujanje sodelovanja znanosti in gospodarstva / **Zaključno poročilo**. Levin Pal, Špela Stres, Robert Blatnik, Tomaž Lutman, Tomaž Justin. Institut "Jožef Stefan", Ljubljana

Ciljni raziskovalni program "CRP2021" v letu 2021; Projekt št: V7-2145; Naslov projekta: Vrednotenje IL kot podlaga za predlog dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči za spodbujanje sodelovanja znanosti in gospodarstva; Izroček št.

Zaključno poročilo

(z dopolnitvami z dne 9.10.2022)

Avtorji:

dr. Levin Pal, dr. Špela Stres, mag. Robert Blatnik, Tomaž Lutman in Tomaž Justin; Center za prenos tehnologij in inovacij, Institut "Jožef Stefan"

Prof. dr. Borka Džonova Jerman Blažič,
Laboratorij za odprte sisteme in mreže,
Institut "Jožef Stefan", vodja projekta

Prof. dr. Boštjan Zalar,
Institut »Jožef Stefan«,
direktor

Podpis vodje projekta:

BORKA
DŽONOVA
JERMAN BLAŽIČ

Digitally signed by
BORKA DŽONOVA
JERMAN BLAŽIČ
Date: 2022.10.10
10:10:39 +02'00'

Podpis direktorja:

Digitally signed by
BOŠTJAN ZALAR
Date: 2022.10.10
11:30:21 +02'00'

Izjava o zavrnitvi odgovornosti:

Izjava o zavrnitvi odgovornosti: Avtorji tega poročila in v tem poročilu anonimizirani tuji strokovnjaki kot tudi Institut »Jožef Stefan« ne moremo jamčiti za veljavnost v tem poročilu in njegovih prilogah podanih informacij, odgovorov in izjav. Čeprav smo se razumno potrudili vključiti točne in posodobljene informacije, ne moremo jamčiti za njihovo točnost ter ne prevzemamo odgovornosti za napake ali vsebinsko neprimerne ali pomanjkljive informacije.

Upoštevajte, da nič v informacijah tega poročila in njegovih prilog ne predstavlja pravnega nasveta. V primeru kakršnihkoli posebnih pomislekov se je potrebno obrniti na ustrezno usposobljenega pravnega ali drugega strokovnjaka, ki bo ocenil vaše posebne okoliščine. Zavračamo odgovornost za kakršne koli odločitve, sprejete v skladu z informacijami in opažanji, navedenimi v poročilu in njegovih prilogah, vključno z vsebino izjav anonimiziranih pravnih strokovnjakov. Informacije, odgovori in izjave v tem poročilu ne predstavljajo uradnega stališča, odločitve, pravnega nasveta ali napotka Instituta »Jožef Stefan« in pravnih strokovnjakov, s katerimi je bil Institut »Jožef Stefan v stiku«.

Povzetek raziskovalnega projekta:

Namen bazičnih raziskav je predvsem odkrivanje podlag za dolgoročne koristi za človeštvo. Aplikativnejša področja raziskovanja so po svoji naravi namenjena hitrejšemu prenosu v praktično uporabo, čas razvoja do praktične uporabe izsledkov raziskav je zelo različen glede na panogo, od relativno kratkega cikla nekaj mesecev v npr. informacijsko-komunikacijskih tehnologijah do desetletij v npr. biotehnologiji ali farmaciji.

Družba financira raziskovalno dejavnost v javnih raziskovalnih organizacijah (JRO) preko državne davčne in raziskovalno-inovacijske politike, zato ne glede na značaj in področje raziskovanja pričakuje kratkoročno ali dolgoročno praktično korist od raziskovalnih aktivnosti. Kot država delujemo v globalnem konkurenčnem okolju, kjer je prav tehnološki razvoj tisti redek vzvod, s katerim lahko posredno ustvarjamo dodano vrednost.

Slovensko, pa tudi druga gospodarstva, v splošnem samo nima dovolj znanj in kapitala, da bi v vsakem trenutku samostojno razvilo za prevlado na trgu nujno potrebne zahtevne tehnološke preboje ter v razvojnem smislu pogosto ostaja na polju tehnoloških izboljšav in srednje zahtevne tehnologije. Delovanja gospodarstva na področju visoke tehnologije so mnogo preredka glede na relativno visoko ceno delovne sile v Sloveniji v luči konkurenčnih razmer na globalnem trgu (Vir:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Wages_and_labour_costs). Za delovanje celotnega cikla je pomembno, kako uspešno deluje prenos znanj in tehnologij iz JRO v aplikativno uporabo.

Tovrstno (so)delovanje poskuša država vzpodbuditi s finančnimi spodbudami, vendar ob tem trči ob pravila in zakonodajo za varstvo konkurence na prostem trgu, ki dodeljevanje tovrstne pomoči omejujejo oz. ga dovoljujejo v okviru vsebinskih izjem (npr. poseben pomen za razvoj) oz. ob posebnih pogojih (vnaprejšnja priglasitev državne pomoči EK ter njeno soglasje) oz. poenostavljeno do določene višine (pravilo de-minimis).

Raziskovalno razvojna (RR) sodelovanja vključujejo prehajanje intelektualne lastnine (IL) med partnerji. V slovenskem prostoru primanjkuje izkušenj in znanj o vrstah IL, času nastanka IL, postopku registracije IL, lastništvu IL, možnostih zaščite IL ter prenosa IL glede na tip pogodbenega sodelovanja in financiranje le tega. V okviru projekta CRP 2021 V7-2145 smo kvantitativno in kvalitativno analizirali kritične točke prenosa pravic IL ter pripravili smernice za upravljanje s pravicami IL v okviru sodelovalnih RR projektov na podlagi podatkov z nacionalnih podatkovnih baz, poročil ministrstev in agencij, podjetniških zgodb, obstoječih finančnih spodbud, davčnih olajšav za vlaganje v RR in zakonodaje na področju IL itd. ter opravljenih pogovorov, vprašalnikov in sestankov z relevantnimi deležniki.

Rokovanje z IL ima svoje specifikke tudi na področju računovodskega knjiženja IL, zato smo pripravili mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih ter celosten postopek zaznavanja IL, registracije IL kot neopredmetenega sredstva, vrednotenja IL ter predloge členov za ustrezne sodelovalne pogodbe glede na načine, čase, vrste financiranja z upoštevanjem vrednotenja in možnosti prenosa IL med partnerji z namenom prispevati k oblikovanju dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči.

Ustrezno ovrednotena IL je podlaga za ustrezno oblikovanje ukrepov iz sredstev skladov kohezijske politike (Evropski sklad za regionalni razvoj - ESRR, Evropski socialni sklad - ESS in Kohezijski sklad) in poročanje prejetih državnih pomoči za gospodarske subjekte. Pripravili smo mednarodno primerjalni pregled urejanja sistema državnih pomoči ter na podlagi omenjenega pregleda pripravili seznam parametrov v pomoč pri vzpostavitvi celostnega sistema državnih pomoči z vidika projektov financiranih s strani skladov evropske kohezijske politike ter priporočila na nacionalnem in evropskem nivoju za boljšo implementacijo sistema državnih pomoči z namenom doseganja bolj učinkovitega sodelovanja med deležniki v heliksu znanja.

To poročilo povzema ključno vsebino delovnih sklopov projekta, združeno v pregledno, zaključeno in zgoščeno celoto. V prilogah se nahajajo izročki v celoti – kot so bili oddani in usklajeni z vsebinsko spremljevalko z MIZŠ. Priloge vsebujejo še ostalo gradivo – kvalitativno analizo kritičnih točk (rezultate anket), konzorcijske in druge tipske pogodbe, podroben postopek za vrednotenje intelektualne lastnine, krovni postopek za rabo sistema državnih pomoči za partnerje ipd.

KAZALO:

1	Delovni sklop 1: Intelektualna lastnina v sodelovalnih projektih	10
1.1	Pregled kritičnih točk prenosa intelektualne lastnine.....	10
1.1.1	Analiza kritičnih točk prenosa pravic intelektualne lastnine	10
1.1.2	Specializirani oddelki za upravljanje z intelektualno lastnino na javnih raziskovalnih organizacijah in v podjetjih.....	11
1.1.3	Kritične točke upravljanja z intelektualno lastnino	15
1.1.4	Kritične točke v zvezi z intelektualno lastnino v sodelovalnih projektih.....	16
1.1.5	Kritične točke v zvezi s podpornim okoljem	17
1.1.6	REFERENCE:	17
1.2	Dojemanje kritičnih točk upravljanja z intelektualno lastnino s strani podjetij in s strani raziskovalnih organizacij.....	18
1.2.1	Velikost podjetja in konkurenčnost industrijske panoge v dojemanju IL.....	18
1.2.2	Pojmovanje področja raziskav in razvoja ter posledično IL v podjetjih	19
1.2.3	Način financiranja nastanka IL, obvladovanje in prevzem tveganj IL	20
1.2.4	Izkušnje s podjetij glede dojemanja konceptov IL pri vzpostavljanju RR sodelovanj .	22
1.2.5	Smernice za upravljanje s pravicami IL v okviru sodelovalnih RR projektov	23
1.2.6	REFERENCE	28
1.3	Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih.....	29
1.3.1	Zakoni in standardi	30
1.3.2	Načela vrednotenja intelektualne lastnine	30
1.3.3	Postopek vrednotenja IL.....	38
1.3.4	REFERENCE:	42
2	Delovni sklop 2: Državne pomoči v sodelovalnih RR projektih.....	44
2.1	Mednarodni primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih RR projektih ..	44
2.1.1	Uvod v evropska pravila glede državnih pomoči	44
2.1.2	Državna pomoč za raziskave, razvoj in inovacije (RRI).....	46
2.1.3	Finančni vidiki	60
2.1.4	Vprašanja in odgovori ekspertov in Evropske Komisije glede intenzivnosti financiranja sodelovalnih projektov	66
2.1.5	Primeri evropskih sodelovalnih projektov:.....	70
2.1.6	REFERENCE:	71
2.2	Seznam parametrov za pripravo celostnega sistema državnih pomoči s komentarji	72
2.3	Značilnosti sodelovalnih projektov	79

2.3.1	Šest ključnih vprašanj za kvalifikacijo sodelovalnega projekta:	79
2.3.2	Raziskovalna Kategorija »Industrijske raziskave«	80
2.3.3	Raziskovalna kategorija »Eksperimentalni razvoj«	81
2.3.4	Raziskovalne kategorije in Stopnje pripravljenosti tehnologije	82
2.4	Upravljanje z intelektualno lastnino pred, med in po sodelovalnem projektu – krovno	83
2.4.1	Splošna priporočila partnerjem pred začetkom projekta	83
2.4.2	Splošna priporočila partnerjem med izvajanje projekta.....	84
2.4.3	Primerne in nesprejemljive specifikke v zvezi z obstoječo intelektualno lastnino	85
2.4.4	Upravljanje z novonastalo intelektualno lastnino v okviru sodelovalnega projekta ...	85
2.5	Določitev potrebnih sprememb sistema državnih pomoči na EU in nacionalni ravni	91
2.5.2	Dostopna zakonodaja, komunikacije EK in ostala literatura glede državnih pomoči..	92
2.5.3	Priporočila za odpravljanje težav v zvezi z razumevanjem določb GBER IN R&R&I ...	93
2.5.4	Seznam težav, na katere naleti neizkušeni uporabnik sistema državnih pomoči	95
Priloga D1.1	»Pregled kritičnih točk prenosa intelektualne lastnine (IL) iz raziskovalne sfere v gospodarstvo«.....	100
Priloga D1.2.1	»Smernice za upravljanje s pravicami intelektualne lastnine v okviru sodelovalnih RR projektov JRO - podjetje in podjetje – podjetje«.....	100
Priloga D1.2.2	»Vzorci pogodb za posamezne vrste sodelovanj med partnerji z ustreznimi členi za opredelitev obstoječe, novonastale IL ter ravnanja z obema ob začetku, med potekom in ob zaključku projekta«	100
Priloga D1.3.1:	»Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih«	100
Priloga D1.3.2:	»Postopek za vrednotenje IL« po posameznih metodah«	100
Priloga D2.1.1:	»Mednarodno primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih RR projektih«.....	100
Priloga D2.1.2:	»Krovni postopek za rabo sistema državnih pomoči in utemeljitev za partnerje« .	100
Priloga D2.2.1:	»Dolgoročni vzdržni model državnih pomoči na nacionalni ravni«	100
Priloga D2.2.2:	»Tipske pogodbe med subjekti sodelovalnih projektov in s tretjimi osebami glede na vrsto sodelovanja«	100
Priloga D2.3.1	z naslovom »Določitev potrebnih sprememb sistema državnih pomoči na EU in nacionalni ravni«,	100

KAZALO SLIK:

Slika 1: Kategorije pravic intelektualne lastnine [1].....	10
Slika 2: Shematski pregled slovenskega inovacijskega ekosistema.	24
Slika 3: Štiri ravni vrednotenja intelektualne lastnine [9]	31
Slika 4 : Pregled storitev za pomoč MSP in JRO pri upravljanju z IL [12].....	33
Slika 5: Porterjeva analiza petih silnic [15]	35
Slika 6: Načini vrednotenja IL [18].....	38
Slika 7 Raziskovalne kategorije in stopnje pripravljenosti tehnologije.....	83
Slika 8 Krovni shematski prikaz upravljanja z intelektualno lastnino pred, med in po sodelovalnem projektu	88
Slika 9 Podrobnejši shematski prikaz pogojev v zvezi z obstoječo intelektualno lastnino pred začetkom projekta.....	89
Slika 10 Podrobnejši shematski prikaz upravljanja z novonastalo intelektualno lastnino med in po sodelovalnem projektu	90

KAZALO TABEL:

Tabela 1: Število podjetij po aktivnostih, povezanih s patentiranjem, avtorskimi pravicami in intelektualno lastnino (vir: SIStat) za obdobje 2016-2018 iz vseh dejavnosti po standardni klasifikaciji (SKD), razvrščeno glede na velikost podjetja v obdobju 2016-2018 in podatek o številu vseh majhnih, srednjih in velikih podjetij v letu 2018. Deleži podjetij v oklepajih so izračunani kot število podjetij znotraj posamezne kategorije intelektualne lastnine glede na število vseh podjetij znotraj posamezne kategorije (majhnih, srednjih in velikih) podjetij ter izraženi v procentih [%]. .14	
Tabela 2: Vpliv lastnosti različnih oblik IL na vrednotenje [9].....	36
Tabela 3. Največje intenzivnosti pomoči [Priloga II R&R&I].....	62
Tabela 4 Različne poti, po katerih so raziskovalne organizacije vključene v partnerstvo z industrijo [2]. Ilustrativni primer različnih tipov RRI sodelovanj v neki raziskovalni organizaciji (RO).....	63
Tabela 5 Najvišje intenzivnosti financiranja po GBER 25 (6) (b) (i):	76
Tabela 6 Najvišje intenzivnosti financiranja po GBER 25 (6) (b) (ii):	76

SLOVARČEK:

POJEM	POMEN
ARRS	Javna Agencija za Raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (http://www.arrs.si/sl/)
Bolgarsko poročilo (Andonova s sod., 2021)	Andonova, E., Barrada, M., Bole, D., Gulda, K., Hudson, J., Jimenez, V., Karanikic, P., Kaymaktchiyski, S., Kokorotsikos, P., Koycheva, C., Mladenov, T., Rizzuto, C., Shvarova, O., Taylor, S., Teernstra, F., Strategic evaluation of the Bulgarian Centres of Competence and Centres of Excellence and recommendations for their further development; Kert, K., Mosca, J. (ed.), European Commission, Brussels, 2021, JRC123084 https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/bulgarian_centres/bulgarian_centres_report.pdf (27.8.2022)
CTT	Center za prenos tehnologij in inovacij na IJS (http://tehnologije.ijs.si/)
DIH	Digitalno inovacijsko središče (angl. Digital Innovation Hub - https://dihslovenia.si/)
EEN	Enterprise Europe Network (https://een.ec.europa.eu/)
Eksperimentalni razvoj	<i>„eksperimentalni razvoj“ pomeni pridobivanje, združevanje, oblikovanje in uporabo obstoječega znanstvenega, tehnološkega, poslovnega ali drugega ustreznega znanja in spretnosti, katerih cilj je razvoj novih ali izboljšanih proizvodov, procesov ali storitev. Ti lahko vključujejo npr. tudi druge dejavnosti, usmerjene v konceptualne opredelitve, načrtovanje in dokumentacijo novih proizvodov, procesov ali storitev. Eksperimentalni razvoj lahko vključuje izdelavo prototipov, predstavitve, pilotne projekte, preskušanje in potrjevanje novih ali izboljšanih proizvodov, procesov ali storitev v okoljih, ki so tipični za vsakdanje pogoje obratovanja, kadar je osnovni cilj nadalje tehnično izboljšati proizvode, procese ali storitve, ki niso v veliki meri ustaljeni. To lahko vključuje razvoj prototipa ali pilotnega projekta za tržno uporabo, ki je obvezno končni tržni izdelek in je predrag, da bi ga izdelali samo za namene predstavitve in potrjevanja. Eksperimentalni razvoj ne vključuje rednih ali občasnih sprememb obstoječega proizvoda, proizvodnih linij, proizvodnih procesov, storitev in drugih tekočih dejavnosti, tudi če takšne spremembe pomenijo izboljšanje (točka 15 (j) R&R&I).</i>
FTO	Analiza možnosti uporabe tehnologije (angl. Freedom To Operate)
GBER	(angl. General Block Exemption Regulation): Uredba Komisije EU o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 PDEU (UL. L. 187, 26.6.2014): https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20210801&from=EN (22.7.2022)
IJS	Institut »Jožef Stefan« (https://www.ijs.si/)
IL	Intelektualna Lastnina
Industrijske raziskave	<i>„industrijske raziskave“ pomeni načrtovane raziskave ali kritične preiskave, usmerjene v pridobivanje novega znanja in spretnosti za razvoj novih proizvodov, procesov ali storitev ali za znatno izboljšanje obstoječih proizvodov, procesov ali storitev. Vključuje oblikovanje komponent kompleksnih sistemov in lahko vključuje izdelavo prototipov v laboratorijskem okolju ali okolju s simuliranimi vmesniki obstoječih sistemov ter pilotnih linij, kadar je to potrebno za industrijske raziskave, zlasti za vrednotenje generične tehnologije (15 (q) R&I&I).</i>
JRO	Javna Raziskovalna Organizacija
KT	Kritična Točka izročka D1.1 projekta CRP V7-2145
KTT	Konzorcij za prenos tehnologij in JRO v gospodarstvo (http://jro-ktt.si/)

KTT PMT1	Projekt KTT/Delovna skupina »Upravljanje«
KTT PMT2	Projekt KTT/Delovna skupina »Dvig kompetenc in zavesti«
KTT PMT3	Projekt KTT/Delovna skupina »Intelektualni kapital«
KTT PMT4	Projekt KTT/Delovna skupina »Trženje in prodaja IL«
MA	Analiza trga (angl. Market Assessment)
MSOV	Mednarodni standardi ocenjevanja vrednosti
MSP	Majhna in Srednje velika Podjetja
MZIL	Mnenje o Zaščiti Intelektualne Lastnine
NCP	Nacionalna kontaktna točka (angl. National Contact Point)
NDA	Pogodba o ne-razkrivanju zaupnih podatkov (angl. Non-Disclosure Agreement)
NK	Načrt Komercializacije
NoS	Neopredmeteno sredstvo
PDEU	Pogodba o delovanju Evropske Unije, Uradni list EU 326/49
PMT	(angl. Project Management Team) – delovna skupina za neko konkretno področje angl. »undertaking«; <i>Za opredelitev upravičenca kot podjetje je odločilno, ali izvaja gospodarsko dejavnost, ki vključuje ponujanje proizvodov ali storitev na določenem trgu (Sodba Sodišča z dne 16. junija 1987 v zadevi C-118/85, Komisija proti Italiji, Recueil, str. 2599, točka 7; sodba Sodišča z dne 18. junija 1998 v zadevi C-35/96, Komisija proti Italiji, Recueil, str. I-3851, točka 36; sodba Sodišča z dne 19. februarja 2002 v zadevi C-309/99, Wouters, Recueil, str. I-1577, točka 46) (17 R&R&I).</i>
Podjetje	
Poročilo EARTO (Kaser s sod., 2021)	Kaiser L., Neu M., Teernstra F. 2021. State Aid on R&D&I – The Right Way, A report analysing and clarifying State Aid Rules in R&D&I for RDOs. EARTO - European Association of Research and Technology Organisations. https://www.earto.eu/wp-content/uploads/EARTO-Report-on-State-Aid-on-RDI-The-Right-Way-Final.pdf (22.7.2022)
Pravila državnih pomoči za R&R&I (Kepapci s sod., 2020)	Kebapci, H., Von Wendland, B., Kaymaktchiyski, S., State Aid Rules in Research, Development & Innovation. Addressing Knowledge and Awareness Gaps among Research and Knowledge Dissemination Organisations. Decision Tree, Kaiser, L. (Ed.), Neu, M. (Ed.), Teernstra, F. (Ed.), Nicolaidis, P. (Ed.), EUR 30436 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-25081-4, doi:10.2760/675525, JRC122304
R&R&I	Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije – R&R&I, Uradni list EU. 2014 C 198 01 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)&from=HU (22.7.2022)
R&R&I	Okvir za državno pomoč za Raziskave in Razvoj ter Inovacije
RISS	Raziskovalna in Inovacijska Strategija Slovenije
RO	Raziskovalna Organizacija
RO - Raziskovalna organizacija	<i>„organizacija za razširjanje raziskav in znanja“ ali „raziskovalna organizacija“ pomeni subjekt (kot so univerze ali raziskovalni inštituti, agencije za prenos tehnologije, posredniki za inovacije, v raziskave usmerjeni fizični ali virtualni skupni subjekti), ne glede na njegov pravni status (organizirana po javnem ali zasebnem pravu) ali način financiranja, katerega glavni cilj je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh dejavnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja. Tudi če ta subjekt med drugim opravlja gospodarske dejavnosti, je treba financiranje, stroške in prihodke teh gospodarskih dejavnosti obračunati ločeno. Podjetja, ki imajo lahko odločilen vpliv na takšen subjekt,</i>

npr. v vlogi delničarjev ali članov, ne smejo imeti prednostnega dostopa do rezultatov tega subjekta (2. (83) GBER in 12 (ee) R&R&I.

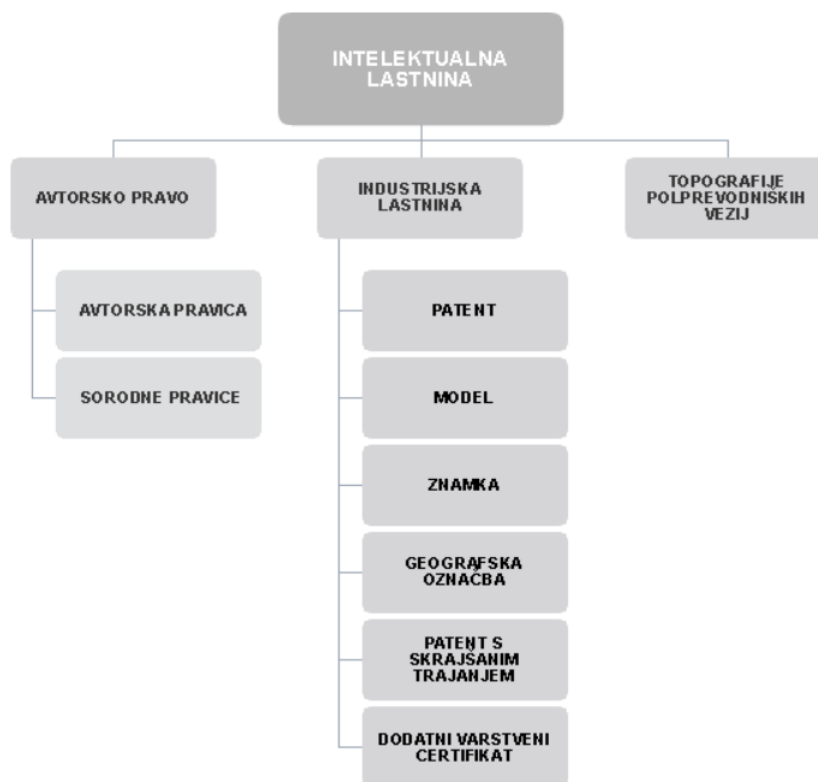
RR	Raziskave in Razvoj
RRI	raziskave, razvoj in inovacije
SICRIS	Informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji (https://www.sicris.si/)
SIO	Subjekti Inovativnega Okolja
SiSTAT	Podatkovna baza Statističnega Urada RS (https://pxweb.stat.si/SiStat/sl)
Sodelovalni projekti	Sodelovalni projekti so projekti, ki se izvajajo prek učinkovitega sodelovanja: »Za projekt šteje, da se izvaja prek učinkovitega sodelovanja, če imata vsaj dve neodvisni pogodbenici skupni cilj, ki temelji na delitvi dela, ter skupaj opredelita njegov obseg, sodelujeta pri njegovi zasnovi, prispevata k izvajanju ter delita finančna, tehnološka, znanstvena in druga tveganja kot tudi rezultate. Ena ali več pogodbenic lahko nosi celotne stroške projekta in tako druge pogodbenice razbremeni finančnih tveganj. O pogojih sodelovalnega projekta, zlasti kar zadeva prispevke za stroške, delitev tveganj in rezultatov, razširjanje rezultatov, dostop do pravic intelektualne lastnine in pravila za njihovo dodelitev, se je treba dogovoriti pred začetkom projekta (3). Pogodbene raziskave in zagotavljanje raziskovalnih storitev se ne obravnavajo kot oblike sodelovanja.« (27. R&R&I)
SPOT	Slovenska POSlovna Točka
SPS	Slovenski Podjetniški Sklad
SRIP	Strateško Razvojno-Inovacijsko Partnerstvo
SRS	Slovenski Računovodski Standard
ST	Pregled Stanja Tehnike
TA	Analiza tehnologije (angl. Technology Assessment)
TTO	Pisarna za prenos tehnologij (angl. Technology Transfer Office)
ZDIJZ	Zakon o Dostopu Informacij Javnega Značaja
ZIL	Zakon o Industrijski Lastnini
ZPILDR	Zakon o izumih iz delovnega razmerja
ZPosS	Zakon o Poslovni Skrivnosti
ZZRID	Zakon o Znanstveno-Raziskovalni in Inovacijski Dejavnosti (Uradni list RS, št. 186/21)

1 Delovni sklop 1: Intelektualna lastnina v sodelovalnih projektih

1.1 Pregled kritičnih točk prenosa intelektualne lastnine

1.1.1 Analiza kritičnih točk prenosa pravic intelektualne lastnine

Intelektualna lastnina (IL) kot definirano v Konvenciji o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino, se nanaša na tri kategorije pravic: na industrijsko lastnino, avtorsko in sorodne pravice ter ostale pravice, med katere spadajo specifična tehnična področja, ki zaradi posebnosti potrebujejo posebne oblike varstva, kot sta na primer topografija polprevodniških vezij in varstvo novih rastlinskih sort [1].



SLIKA 1: KATEGORIJE PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE [1]

Kritična točka: intelektualna lastnina ni samo industrijska lastnina (patenti, modeli, znamke), ampak tudi druge kategorije pravic intelektualne lastnine (najpogosteje avtorska pravica). Vse te kategorije pravic intelektualne lastnine se izmenjujejo v sodelovanju z gospodarskimi subjekti (podjetij) in Raziskovalnih Organizacij (RO) (npr. prek vsebinskih poročil in rezultatov, v okviru svetovanj, tehničnega sodelovanja, uporabe osebja, laboratorijev in opreme ipd.) tudi če v okviru sodelovanja ni nastala industrijska lastnina oz. slednja ni bila registrirana pri uradih za zaščito intelektualne lastnine.

1.1.2 Specializirani oddelki za upravljanje z intelektualno lastnino na javnih raziskovalnih organizacijah in v podjetjih

Javni visokošolski in javni raziskovalni zavodi lahko, kot to navaja 21. Člen Zakona o izumih iz delovnega razmerja (ZPILDR) [2], vzpostavijo: (i) organizacijske infrastrukture, potrebne za obravnavanje izumov; (ii) pravilnik, ki ureja postopek prevzema službenih izumov na način, ki je prilagojen potrebam znanstvenega raziskovalnega dela in objave znanstvenih dosežkov; (iii) s pravilnikom določene deleže, ki pri izkoriščanju izuma pripadajo zavodu, enoti zavoda, v katerem je izumitelj zaposlen, in izumitelju(em), pri čemer delež nagrade izumiteljem ne sme znašati manj kot 20 odstotkov bruto licenčnine, ki jo dobi zavod od izkoriščanja izuma. Skladno z 21. členom »Zakona o izumih iz delovnega razmerja je država ob izpolnitvi zgornjih pogojev (i, ii, iii) posebej obvezana zagotavljati sredstva za organizacijsko infrastrukturo, potrebno za obravnavanje izumov po določbah tega zakona in za njihovo učinkovito izkoriščanje.

Organizacijsko infrastrukturo z 21. Člena ZPILDR predstavljajo **pisarne za prenos tehnologij (TTO)**, definirane skladno s cilji Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 (RISS; [9]), ki kot svoj prvi cilj navaja, da se bo boljši prenos znanja doseglo z ureditvijo systemskega financiranja pisarn za prenos tehnologij in vzpostavitev metrike za vrednotenje njegove učinkovitosti, z namenom, da se prenos znanja opredeli kot eden ključnih strateških poslanstev JRO do družbe, v sistemu, ki bo spodbujal sodelovanje, zaupanje in dobro vpetost v raziskovalno sfero.

Pisarne za prenos tehnologij z osmih različnih slovenskih JRO so bile do sedaj financirane iz projekta javnega razpisa MIZŠ «Spodbujanje dejavnosti prenosa znanja preko delovanja pisarn za prenos tehnologij» (**KTT – Konzorcij za prenos tehnologij iz JRO v gospodarstvo**) [11].

Z novim Zakonom o Znanstveno Raziskovalni in Inovacijski dejavnosti (ZZRID) [16] bo del financiranja prešel v Institucionalni (ISF) oz. Razvojni (RSF) steber financiranja (18., 20. in 79. člen ZZRID). Vzpostavljanje novih vsebin (razvojni del pisarn za prenos tehnologij) bo glede na predlog ZZRID (20. člen) prešlo v okvir financiranja iz RSF. Že razvite, vzpostavljene in utečene aktivnosti (podporni del pisarn za prenos tehnologij) sodijo v okvir podporne dejavnosti, v ISF, kot jo opredeljuje 18. člen ZZRID.

Kritična točka: ZZRID ne predvideva systemske podpore za obstoječe aktivnosti na nivoju konzorcija KTT - med katere poleg upravljanja in skupne digitalne platforme spada še dvig kompetenc, zavesti oziroma ozaveščanje ter promocija in mreženje - pomembne za nadaljnji razvoj in umeščanje TTOjev v inovacijskem ekosistemu. ZZRID predvideva systemsko podporo za aktivnosti na nivoju posameznih TTO (upravljanje TTO in postopki ščitenja in trženja intelektualne lastnine), ki trenutno potekajo v okviru obstoječega konzorcija KTT.

Kritična točka: Študenti v podjetjih in raziskovalnih organizacijah pogosto niso v delovnem razmerju, kar predstavlja težavo pri implementaciji določb ZPILDR.

Kritična točka: Financiranje ne-javnih organizacij ali izumov, ki jih ustvarijo študenti (fizične osebe), ki na primer sodelujejo kot praktikanti v okviru obveznih praks, ki jih zahtevajo izobraževalne institucije, po ZPILDR ni obvezno. Ni v nasprotju z zakonom, je pa v nasprotju z zakonodajno logiko, da naj država financira izključno prenos znanja, ki je nastalo ob podpori javnih sredstev.

ZPILDR za **podjetja** ne predvideva organizacijske infrastrukture in financiranja le te, namenjene pripravi, zaščiti in trženju intelektualne lastnine.

Velika podjetja imajo pogosto lastne oddelke s strokovnjaki za upravljanje z intelektualno lastnino, medtem ko majhna podjetja večinoma za pravno in finančno-računovodsko podporo v zvezi z intelektualno lastnino najemajo zunanje izvajalce. Majhna in srednje velika podjetja, ki se zavedajo problematike zaščite intelektualne lastnine, se pogosto po pomoč obrnejo na patentne zastopnike, ki jim pomagajo pri pripravi in zaščiti intelektualne lastnine (vir: izkušnje CTT v okviru projekta [EEN](#); [10]). Za izpeljavo postopkov zaščite intelektualne lastnine pred uradi za zaščito intelektualne lastnine tako podjetja kot JRO najemajo zunanje patentne zastopnike (vir: izkušnje CTT v okviru projekta [EEN](#) in projekta [KTT](#)), kar potrjuje tudi evidenca Urada Republike Slovenije za Zaščito Intelektualne Lastnine [3]: v letu 2020 je bilo na primer pri URSIL objavljenih 20 patentnih prijav, od katerih so 11 patentnih prijav vložila podjetja, 5 patentnih prijav so vložile Javne Raziskovalne Organizacije in 4 patentne prijave fizične osebe - le 4 patentne prijave podjetij in 4 patentne prijave fizičnih oseb v letu 2020 so bile vložene samostojno, ostale pa vse s pomočjo pooblaščenega patentnega zastopnika [3].

Kritična točka: V majhnih in srednje velikih podjetjih večinoma ni vzpostavljene organizacijske infrastrukture, ki bi se ciljno ukvarjala s pripravo, zaščito in trženjem intelektualne lastnine tako kot je to vzpostavljeno s pisarnami za prenos tehnologij na precej večjih javnih raziskovalnih organizacijah. Taka podjetja imajo za pravno in finančno-računovodsko podporo zunanje izvajalce.

Kot je razvidno iz Preglednice 1 [vir 12], se izredno majhen delež slovenskih malih do srednje velikih podjetij (MSP) upravlja s pravicami intelektualne lastnine: prijava patentov (max. 3% MSP), znamk (max. 1% MSP), modelov (max. 4% MSP), registracija modelov in znamk (max. 1% MSP), registracija znamk jo modele in znamke (max. 4% MSP), avtorske pravice (max. 1% MSP), poslovne skrivnosti (max. 6% MSP), licenciranje in prodaja pravic IL tretjim osebam (max. 1% MSP), navzkrižno licenciranje (max. 1% MSP), odkup licenc od tretjih oseb (max. 2% MSP). V primerjavi z majhnimi do srednje velikimi podjetji so deleži upravljanja s pravicami IL v velikih podjetjih v povprečju tri do štirikrat višji.

Podjetja so od vseh kategorij intelektualne lastnine v največjih deležih uporabila poslovno skrivnost (4%, 6% in 15% vseh malih, srednjih in velikih podjetij). Vsebina poslovnih skrivnosti ni znana, saj je zaradi svoje narave ta oblika intelektualne lastnine registrirana interno v podjetjih, ni prijavljena na uradih za intelektualno lastnino in ni javno objavljena.

Odkup pravic ali pridobitev licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od javnih raziskovalnih organizacij, univerz ali visokošolskih ustanov je bil v letih 2016-2018 s strani podjetij izveden v najmanjšem deležu (manj kot 1% v majhnih do srednje velikih podjetij in 1% v velikih podjetij).

Bruto domači izdatki za RRD (BIRR), ki jih namenita državni (136.638.000 EUR) in visokošolski sektor (116.736.000 EUR) ter bruto domači izdatki za RRD (BIRR) poslovnega sektorja v višini 731.256.000 EUR (v letu 2019 od skupaj 990.699.000 EUR [17], se ne odražajo niti v številu podjetij, ki so prijavili patent, niti v številu prijavljenih licenciranih patentabilnih oblik intelektualne lastnine, ko so jih JRO prensele na podjetja.

Glede na nizke deleže prenosa patentabilnih izumov z JRO v podjetja bi bilo zanimivo vedeti, če so bruto domači izdatki za RRD omogočili razvoj poslovnih skrivnosti v podjetjih, oziroma ali je v poslovnih skrivnostih podjetij vsebovana tudi intelektualna lastnina, ki je bila prenesena na podjetja v okviru raziskovalno razvojnih projektov, financiranih s strani države.

Iz podatkov v računovodskih poročilih gospodarskih družb lahko sklepamo le o finančni sposobnosti gospodarstva za prenos oziroma pridobitev IL, ne pa o dejanskem prenosu [18].

Iz letnih poslovnih in računovodskih poročil večjih podjetij lahko individualno za vsako podjetje posebej identificiramo prisotnost lastnih patentov in njihovo vzdrževanje, prenos intelektualne lastnine in davčne olajšave podjetij za vlaganje v raziskave in razvoj – če le-te podatke javno razkrivajo [19]. Menimo, da je problem v tem, da v večini gospodarskih subjektov, ki so razvili intelektualno lastnino, le-te ne ovrednotijo in ne prikažejo kot neopredmeteno sredstvo v javno objavljeni bilanci stanja. Iz podatkov o vrednosti neopredmetenih sredstev in dolgoročnih aktivnih časovnih razmejitev bi sicer lahko sklepali o knjigovodski vrednosti intelektualne lastnine, ki je bila pridobljena, ne pa o izvoru, oziroma kje je ta nastala.

Zanimivo bi bilo vedeti, za kakšen konkretni namen so podjetja namenila izdatke za RRD – ali so izdatki za RRD dejansko omogočili nastanek intelektualne lastnine v podjetjih in/ ali za prenos intelektualne lastnine iz JRO in v kolikšni vrednosti, oziroma koliko so podjetja namenila za nakup ali pridobitev licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od raziskovalnih organizacij, zasebnih podjetij ali posameznikov v Sloveniji in tujini.

Lahko bi sklepali, da podjetja za namene statistične obdelave podatkov na nacionalnem nivoju poročajo o izdatkih za RRD, čeprav so bili le-ti lahko namenjeni na primer tehnološki posodobitvi proizvodnje ali pripravi tehnološko-proizvodnih postopkov za podjetje novega, sicer za industrijo standardnega izdelka, ki jim ga je posredoval naročnik, podjetje pa je takšne izdatke opredelilo kot razvojne.

To predvidevanje bi lahko pojasnili z vsebino in višino zmanjšanja davčne osnove za uveljavljanje davčnih olajšav za vlaganja v raziskave in razvoj, ki omogoča davčnemu zavezancu, da lahko v davčnem obračunu uveljavlja zmanjšanje davčne osnove za znesek vlaganj v raziskave in razvoj, vendar največ do višine, ki jo določa zadnja sprememba Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2; [20] brez navajanja točnih podatkov o naravi te dejavnosti.

Davčne olajšave ali olajšave za RRD ali druge inovacijske dejavnosti je v obdobju 2016 – 2018 uveljavilo 506 podjetij v Sloveniji[21].

Lahko bi sklepali, da so podjetja, ki so uveljavila davčne olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj, dejansko namenila izdatke za RRD za nastanek intelektualne lastnine. Namreč, zahtevno a dokazno breme za dokazovanje upravičenosti do uveljavljanja olajšav za vlaganja v raziskave in razvoj je na strani zavezanca za davek, ki mora za svoje trditve predložiti dokaze.

Gospodarske družbe lažje pridobijo in uveljavijo davčne olajšave za investiranje v opremo, zaposlovanje invalidov, donacije, itd. kot pa za RRD. Zato podjetja, če že uveljavljajo olajšavo za vlaganje v RRD, le-to arbitrarno uporabljajo za davčno optimizacijo v posameznih poslovnih letih oziroma davčnih obdobjih.

Na drugi strani je bilo za financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti iz proračuna Republike Slovenije prek Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v letu 2020 zagotovljeno iz proračuna 206,7 milijona EUR [22].

Iz teh podatkov lahko posredno sklepamo, koliko intelektualne lastnine na nižjih TRLjih bi lahko hipotetično nastalo v znanstvenoraziskovalni dejavnosti, ki bi bila kasneje prenesena v gospodarstvo in širše v družbo. Dejansko v podatkih ARRS ne vidimo, ali je kjerkoli nastala intelektualna lastnina, ki bi jo lahko ovrednotili, oziroma ne vidimo rezultatov iz financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki bi prispevala nastanku intelektualne lastnine za podjetja.

TABELA 1: ŠTEVILO PODJETIJ PO AKTIVNOSTIH, POVEZANIH S PATENTIRANJEM, AVTORSKIMI PRAVICAMI IN INTELKTUALNO LASTNINO (VIR: [SISStat](#)) ZA OBDOBJE 2016-2018 IZ VSEH DEJAVNOSTI PO STANDARDNI KLASIFIKACIJI (SKD), RAZVRŠČENO GLEDE NA VELIKOST PODJETJA V OBDOBJU 2016-2018 IN PODATEK O ŠTEVILU VSEH MAJHNH, SREDNJIH IN VELIKIH PODJETIJ V LETU 2018. DELEŽI PODJETIJ V OKLEPAJIH SO IZRAČUNANI KOT ŠTEVILO PODJETIJ ZNOTRAJ POSAMEZNE KATEGORIJE INTELKTUALNE LASTNINE GLEDE NA ŠTEVILO VSEH PODJETIJ ZNOTRAJ POSAMEZNE KATEGORIJE (MAJHNH, SREDNJIH IN VELIKIH) PODJETIJ TER IZRAŽENI V PROCENTIH [%].

Rezultat upravljanja z intelektualno lastnino (obdobje 2016-2018)	Majhna podjetja (10 - 49 zaposlenih)	Srednja podjetja (50 - 249 zaposlenih)	Velika podjetja (več kot 249 zaposlenih)	SKUPAJ
Število podjetij v 2018	7653	2.163	363	10179
Podjetje, ki je prijavilo patent	74 (1%)	65 (3%)	35 (10%)	174 (2%)
Podjetje, ki je registriralo pravico industrijskega oblikovanja	23 (0%)	14 (1%)	7 (2%)	44 (0%)
Podjetje, ki je registriralo blagovno znamko	211 (3%)	83 (4%)	49 (13%)	343 (3%)
Podjetje, ki je zahtevalo avtorske pravice	48 (1%)	18 (1%)	16 (4%)	82 (1%)
Podjetje, ki je uporabilo poslovne skrivnosti	337 (4%)	129 (6%)	55 (15%)	521 (1%)
Podjetje, ki je licenciralo lastne pravice intelektualne lastnine drugim	66 (1%)	26 (1%)	14 (4%)	106 (1%)
Podjetje, ki je prodalo lastne pravice intelektualne lastnine (ali dodelilo pravice intelektualne lastnine) drugim	82 (1%)	24 (1%)	13 (4%)	119 (1%)

Podjetje, ki je izmenjalo pravice intelektualne lastnine (združevanje (angl. pooling), navzkrižne licence (angl. cross-licensing)...))	40 (1%)	9 (0%)	9 (2%)	58 (1%)
Podjetje, ki je kupilo ali pridobilo licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine	139 (2%)	74 (2%)	35 (10%)	248 (2%)
Podjetje, ki je kupilo ali pridobilo licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od zasebnih podjetij ali posameznikov	126 (2%)	73 (2%)	35 (10%)	234 (2%)
Podjetje, ki je kupilo ali pridobilo licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od javnih raziskovalnih organizacij, univerz ali visokošolskih ustanov	16 (0%)	6 (0%)	5 (1%)	27 (0%)

Kritična točka: Zelo majhen delež (manj kot 6%) majhnih in srednjih podjetij se dejansko ukvarja z upravljanjem pravic intelektualne lastnine.

Kritična točka: Podjetja izmed vseh kategorij intelektualne lastnine v največji meri uporabljajo poslovne skrivnosti.

Kritična točka: Zelo majhen delež (manj kot 1%) podjetij odkupi pravice ali pridobi licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od javnih raziskovalnih organizacij, univerz ali visokošolskih ustanov.

Kritična točka: V poslovnih skrivnostih podjetij je morda vsebovana tudi intelektualna lastnina, ki je bila prenesena v okviru raziskovalno razvojnih sodelovanj? Vendar zanesljivih podatkov o tem ni.

Kritična točka: Na javnih raziskovalnih organizacijah je delež poslovnih skrivnosti (registriranega skritega znanja) bistveno nižji v primerjavi s podjetji - interni podatek IJS: 51 patentnih prijav : 12 registracij skritega znanja; Podjetja (Preglednica 1): 174 patentnih prijav : 521 poslovnih skrivnosti.

1.1.3 Kritične točke upravljanja z intelektualno lastnino

V nadaljevanju podajamo le seznam kritičnih točk, ki se nanašajo na upravljanje z intelektualno lastnino. Za bolj podrobno vsebinsko razlago posameznih procesov v zvezi z intelektualno lastnino pogledjte izroček D1.1v prilogi:

Kritična točka: Delavci ne obvestijo delodajalca o nastalem izumu, ker:

- Se ne zavedajo, kaj izum sploh je
- Se ne zavedajo, da je potrebno delodajalca o nastalih izumih obveščati

Kritična točka: Delodajalci morajo v treh mesecih izum prevzeti, sicer se razume, da gre za prost izum in posledično pravice intelektualne lastnine preidejo na izumitelje.

Kritična točka: Če imetništvo intelektualne lastnine ni urejeno, je oteženo izkoriščanje in komercializacija intelektualne lastnine. Neurejeno imetništvo je lahko pozneje vir sporov.

Kritična točka: Organizacije in podjetja ne morejo izvajati ustrezne strategije zaščite intelektualne lastnine, če nimajo ustrezno usposobljenega osebja oziroma organizacijskih enot za urejanje imetništva izumov, izvedb pregledov stanja trga, tehnike, analiz možnosti uporabe izumov "freedom to operate", predlogov o nadaljevanju zaščite intelektualne lastnine in načrtov komercializacije.

Kritična točka: Vlaganje patentnih prijav za tehnologije z nizkim tehnološkim in/ali tržnim potencialom in / ali patentnih prijav, za katere organizacija / podjetje ne pripravi in ne izvaja plana komercializacije. Tak pristop povzroča nepotrebne stroške za zaščito intelektualne lastnine.

Kritična točka: Registracija izumov kot neopredmetenih sredstev v podjetjih / organizacijah sicer poteka, vendar mora biti razumevanje in izpeljava knjigovodskih procesov skladno s Slovenskim Računovodskim Standardom bolj poglobljeno.

Kritična točka: Registracija skritega znanja (poslovne skrivnosti) na javnih raziskovalnih organizacijah poteka v bistveno manjšem obsegu kot patentiranje intelektualne lastnine.

Kritična točka: Če izmenjava podatkov o skitem znanju / poslovnih skrivnostih ne poteka v okviru predhodno sklenjene pogodbe o ne-razkrivanju zaupnih informacij, lahko to povzroči poslovno škodo stranki, ki je skrito znanje razvila.

Kritična točka: Izbira urada za zaščito intelektualne lastnine, ki opravi popolni preizkus prijave izuma, ter izbira primerno usposobljenega patentnega zastopnika, strokovnjaka s področja tehnike, je ključnega pomena za kvalitetno izvedbo zaščite intelektualne lastnine.

Kritična točka: Aktivno trženje intelektualne lastnine mora potekati skozi celotno obdobje zaščite intelektualne lastnine (vsaj prvih 30 mesecev, ko so stroški mednarodne zaščite IL relativno nizki), sicer investicija v zaščito intelektualne lastnine predstavlja nepotreben strošek.

1.1.4 Kritične točke v zvezi z intelektualno lastnino v sodelovalnih projektih

Za bolj podrobno vsebinsko razlago posameznih teoretičnih ozadij za identifikacijo kritičnih točk pogledajte izroček D1.1 v prilogi:

Kritična točka: Med in po izvedbi sodelovalnih projektov je potrebno novonastalo intelektualno lastnino identificirati, ovrednotiti, registrirati in zaščititi.

Kritične točke: Pravilna izpeljava postopka prodaje pravic intelektualne lastnine (IL) po tržni ceni ter izbira najbolj smiselnega postopka ugotavljanja tržne cene intelektualne lastnine izmed:

- "odprt, pregleden in ne-diskriminatoren konkurenčni prodajni postopek" skladno z 29 (a) R&R&I;

- "neodvisne strokovne cenitve IL" skladno z 29 (b) R&R&I;

- "učinkovita pogajanja na podlagi strogo poslovnih pogojev z namenom pridobitve največje možne gospodarske koristi ter pri tem je primerno upoštevati zakonsko določene cilje" skladno z 29 (c) R&R&I;

- "v primerih, ko sporazum o sodelovanju udeležnemu podjetju daje pravico prve zavrnitve, kar zadeva pravice intelektualne lastnine, ki so jo ustvarile udeležene raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture, v primerih ko ostali sodelujoči subjekti uveljavljajo vzajemno pravico za pridobitev več ekonomsko ugodnih ponudb od tretjih oseb, takrat mora udeleženo podjetje svojo ponudbo v tem smislu uskladiti" skladno s členom 29 (d) R&R&I.

1.1.5 Kritične točke v zvezi s podpornim okoljem

Za bolj podrobno vsebinsko razlago posameznih teoretičnih ozadij za identifikacijo kritičnih točk pogledajte izroček D1.1v prilogi:

Kritična točka: Subjekti inovativnega okolja (SIO) in svetovalci Slovenske Poslovne Točke (SPOT) predvidevamo, da morda niso ustrezno usposobljeni za svetovanje in mentoriranje podjetij na področju intelektualne lastnine.

1.1.6 REFERENCE:

1. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_o-intelektualni-lastnini.pdf
2. Zakon o izumih iz delovnega razmerja (ZPILDR). Uradni list RS, št. 15/07. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO361> (nazadnje dosegljivo 1.11.2021)
3. Podatkovne baze Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www2.uil-sipo.si/>
4. Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino: Patentno varstvo v Sloveniji: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/patentno-varstvo-v-sloveniji/>
5. Pravno-informacijski sistem: Slovenski računovodski standardi (2016): <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG4192#>
6. World Intellectual Property Organization (WIPO) – Module 11: IP Valuation: https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_panorama_11_learning_points.pdf
7. SPIRIT Podjetniški portal: SIO, subjekti inovativnega okolja: <https://www.podjetniski-portal.si/programi/sio-subjekti-inovativnega-okolja-sio>
8. Slovenska poslovna točka SPOT: <https://spot.gov.si/sl/portal-in-tocke-spot/tocke-spot-in-notarji/seznam-tock-spot-svetovanje/> ; SPIRIT Podjetniški portal: Brazplačne storitve SPOT svetovanje: <https://www.podjetniski-portal.si/programi/spot-poslovna-tocka/brezplacne-storitve-spot-svetovanje>
9. Pravno-informacijski sistem: Resolucija o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 (ReRIS11-20): <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO68#>
10. Enterprise Europe Network – EEN: <https://een.ec.europa.eu/>
11. Konzorcij za prenos tehnologij iz JRO v gospodarstvo – KTT: <http://jro-ktt.si/>
12. Republika Slovenija: Statistični urad – SiStat: <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl>
13. Pravno informacijski sistem - Zakon o poslovni skrivnosti: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7758>
14. Sporočilo komisije: Okvir za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije. 2014. Uradni list Evropske unije. C 198/1: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

content/SL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2014.198.01.0001.01.SLV&toc=OJ%3AC%3A2014%3A198%3AFULL

15. Slovenski podjetniški sklad - SPS: <https://podjetniskisklad.si/sl/>
16. Vlada Republike Slovenije - Predlog Zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZRID): <https://imss.dz-rs.si/IMiS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/9e43ae16eb775508b276a824e688db81bb04a6db27cf5d8bddbb2a0b39345c73>
17. Republika Slovenija: Statistični urad – SiStat: Bruto domači izdatki za RRD (1000 EUR) po sektorju izvedbe, Slovenija, letno: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/H126S.px>
18. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve – AJPES: Informacija o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2020: https://www.ajpes.si/doc/LP/Informacije/Informacija_LP_GD_zadruga_2020.pdf
19. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve – AJPES: Javna objava letnih poročil – JOLP: <https://www.ajpes.si/jolp/>
20. Pravno-informacijski sistem – Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2): <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4687>
21. Republika Slovenija: Statistični urad – SiStat: Število podjetij, ki so uveljavila davčne olajšave, olajšave za inovacijske ali za druge vrste dejavnosti, po SKD dejavnosti, po velikosti in vrsti podjetja, Slovenija, obdobje: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2357968S.px>
22. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije – ARRS: Letno poročilo 2020: <https://www.arrs.si/sl/finan/letpor/20/inc/Revidirano-letno-porocilo-ARRS-2020.pdf>

1.2 Dojemanje kritičnih točk upravljanja z intelektualno lastnino s strani podjetij in s strani raziskovalnih organizacij

Na različno dojemanje IL v okviru sodelovalnih RR projektov s strani podjetij in JRO vplivajo različni faktorji, ki jih pojasnjujemo z internimi empiričnimi podatki in opisi primerov ter obravnavamo v nadaljevanju.

1.2.1 Velikost podjetja in konkurenčnost industrijske panoge v dojemanju IL

Večina majhnih in srednje velikih podjetij (MSP) v svojem poslovanju ne prepozna in posledično ne upravlja pravic IL. Zato ima zelo majhen delež (manj kot 6%; vir: [Podatkovna baza SiStat](#)) MSP vzpostavljeno organizacijsko infrastrukturo, ki bi se ciljno ukvarjala s pripravo, zaščito in trženjem IL.

Če MSP delujejo v mednarodno izredno konkurenčnih industrijskih panogah in pridobivajo nova naročila globalnih proizvodnih verig, predvidevajo, da so uspešna zaradi uporabe pridobljenega skritega znanja, ki jih razlikuje od podobnih podjetij. Zato takšna podjetja nezavedno izmed vseh kategorij IL v največji meri uporabljajo poslovne skrivnosti, ki jih določijo v NDA.

Iz praktičnih primerov sodelovanja IJS s podjetji smo kot skrito znanje, ki ga zaznavajo in pojmujejo v podjetjih, identificirali:

- ekspertno znanje zaposlenih, ki ni nikjer zabeleženo, urejeno in varovano ter se lahko izgubi ob odhodu ali upokojitvi ključne osebe,
- zgodovinsko bazo podatkov, ki jih zajemajo strojno neposredno v proizvodnji ali ročno vpisujejo v ad-hoc preglednice,
- nastavitve parametrov strojne opreme,

- logistično ureditev za transport vhodnih materialov neposredno v proizvodnjo,
- simultano recikliranje kakovostno neustreznih izdelkov in takojšnje vračanje materialov v proizvodnjo,
- konstrukcijo in izdelavo orodij (npr. za brizganje plastike) »in house«.

1.2.2 Pojmovanje področja raziskav in razvoja ter posledično IL v podjetjih

Različne kategorije pravic intelektualne lastnine se izmenjujejo v sodelovanju z gospodarskimi subjekti (podjetji) in raziskovalnimi organizacijami (RO), npr. prek vsebinskih poročil in rezultatov, v okviru svetovanj, tehničnega sodelovanja, uporabe osebja, laboratorijev in opreme ipd. - tudi če v okviru sodelovanja ni nastala industrijska lastnina oz. slednja ni bila registrirana pri uradih za zaščito intelektualne lastnine. Zaščita IL je bodisi v obliki prijave patenta, modela, znamke ali ostalih oblik IL pri uradih za IL, bodisi v obliki Poslovne skrivnosti, v okviru katere lahko ščitimo tudi avtorsko pravico, ki zaradi komercialnega potenciala ali drugih objektivnih razlogov ni bila javno objavljena.

V javno objavljenih letnih poročilih podjetij v Sloveniji zaznavamo, da pojmujejo razvojno-raziskovalno dejavnost predvsem kot tehnološko posodobitev proizvodnje ali pripravo tehnološko-proizvodnih postopkov za podjetje novega, sicer za industrijo standardnega izdelka, ki jim ga je posredoval naročnik, podjetje pa takšno dejavnost in izdatke zanjo opredeli kot razvojne.

Osnovno merilo za razločevanje raziskav in razvoja od z njima povezanih dejavnosti je, da mora biti v raziskovalno-razvojni dejavnosti prisoten element novosti in razreševanja znanstvene oziroma tehnološke nejasnosti. V praksi smo večkrat zaznali nepravilno dojetje podjetij, kaj je razlika med IL in razvojno-raziskovalno dejavnostjo. Na primer, projekt, katerega končni cilj je modernizacija proizvodnje, z nakupom (in ne z razvojem) modernejših naprav, ni raziskovalno-razvojni dejavnost. Projekt, katerega končni cilj je proizvodnja produktov na način, ki je nov za podjetje, ni pa nov na tehnološkem področju, na katerem deluje, za doseg tega cilja ne zahteva raziskovalno-razvojni dejavnosti v podjetju. Prav tako se med vlaganja v dejavnost raziskav in razvoja ne vključujejo redne ali občasne spremembe proizvoda, proizvodnih procesov, obstoječih storitev in drugih tekočih dejavnosti, četudi takšne spremembe predstavljajo izboljšanje [11].

Majhna, srednja in velika podjetja v Sloveniji, ki so del globalnih verig vrednosti (ne glede na lastništvo kapitala v teh podjetjih), pretežno nastopajo kot velikoserijski industrijski proizvajalci delov ali manjših sklopov za originalne proizvajalce opreme/ izdelkov. Iz teh empiričnih podatkov bi lahko sklepali, da kljub deklarirani raziskovalno-razvojni dejavnosti in izdatkom zanjo, mogoče intelektualna lastnina v podjetjih sploh ne nastane pri npr. pripravi tehnološko-proizvodnega procesa za podjetje novega, vendar za industrijo standardnega izdelka – tudi, če pri reševanju tehnoloških izzivov sodelujejo z RO.

824 gospodarskih družb/ podjetij ima v SICRISu - informacijski sistem o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji – sicer registrirano eno ali več raziskovalnih skupin ter precej od njih prav tako navedene ARRS in mednarodne projekte, v katerih je večja stopnja verjetnosti nastanka IL, ki pa je mogoče ostala v imetništvu raziskovalnih organizacij (če je nastala) in ni bila prenesena v gospodarstvo.

Na drugi strani smo na IJS ugotovili, da so bile najpogostejše oblike sodelovanja podjetij z raziskovalci Instituta "Jožef Stefan" **meritve, svetovanja, izobraževanja, priprava in/ali oddaja projektov, izmenjava osebja, skupne publikacije, najemi opreme** in podobno, s katerimi raziskovalne organizacije rešujejo probleme, na katere naletijo industrijski partnerji. **Pogodbeno raziskovanje (contract research)** so raziskave manjših vrednosti, krajšega trajanja, za katere interes prihaja iz industrije, problemi, ki jih rešujejo raziskovalci, pa tipično zahtevajo specifična znanja in opremo, ki jo imajo raziskovalne institucije in raziskovalci. **Rezultati** so za industrijskega partnerja zelo pomembni, tipično pa niso samostojno objavljivi ali patentabilni. V primeru patentabilnih rezultatov industrijski partnerji navadno zahtevajo, da jim vsa intelektualna lastnina pripada, pri čemer se zdi, da ne ločijo najbolje konteksta imetništva IL in pravice do uporabe IL (tudi če JRO ostane imetnik (deleža) IL, lahko da pravico podjetju do uporabe te IL).

Pogodbno raziskovanje na IJS urejamo s Pogodbami o urejanju medsebojnih odnosov Podjetja in IJS pri skupnih raziskavah in razvoju, v okviru katerih bo IJS za Podjetje izvedlo razvojno-raziskovalne storitve na področju npr. priprave in karakterizacije plasti na podlagi.

Pri raziskavah v sodelovanju z industrijo gre tipično za projekte, pri katerih je uporabnost rezultata še nejasna, vendar zanj obstaja močan interes na strani industrije. Pogodbe so večjih vrednosti in trajanje raziskav je časovno zahtevnejše. Cilji sodelovalnih RR projektov so, da se omogoči financiranje in razmere pri približevanju tehnologije zahtevam trga ter iskanje partnerjev in financerjev za nadaljnji razvoj tehnologije. **Rezultati** so navadno objavljeni / novonastala intelektualna lastnina je primerna za postopke zavarovanja. Tipično je imetništvo intelektualne lastnine deljeno, saj pri reševanju problemov sodelujejo tako akademski raziskovalci kot industrija.

Za izvedbo razvojno-raziskovalnih storitev raziskovalci na RO velikokrat uporabijo skrito znanje, pri čemer se poslovnih skrivnosti pogosto ne obravnava enakovredno kot ostale oblike IL. S pogodbo IJS podjetju podeljuje pravice do uporabe rezultatov, ki bodo razviti na IJS v okviru sodelovalnih RR projektov, in sicer za razvoj, izdelavo, proizvodnjo, reprodukcijo, trženje in prodajo lastnih izdelkov in storitev.

Ocenjujemo, da se raziskovalne organizacije premalo poslužujejo zaščite IL v obliki poslovnih skrivnosti. Na RO poslovnih skrivnosti (skritega znanja, tudi avtorskega dela, ki ni bilo javno objavljeno in/ali vloženo pri ustreznem Uradu za IL) pred in v času sodelovalnih RR projektov, pogosto ne dojemajo kot oblike IL, ampak kot delovno orodje za nudenje RR storitev podjetjem.

Sicer je prenos poslovnih skrivnosti v raziskovalno razvojnih pogodbah ustrezno predviden – podobno kot je to v pogodbah navadno predvideno za patente, modele in znamke. Tako v licenčnih kot v raziskovalno razvojnih pogodbah se kot ločeno finančno postavko vključi možnost izkoriščanja / licenciranja / prodaje obstoječe in/ali novonastale IL, pri čemer naj se poslovne skrivnosti enakovredno obravnava kot ostale oblike IL (patent, model, znamka).

S sklepanjem o različnem dojetju IL v podjetjih in RO bi lahko pojasnili nekatere kritične točke prenosa intelektualne lastnine iz raziskovalne sfere v gospodarstvo kot npr.:

- Kritična točka 1.1.5: Zelo majhen delež (manj kot 6%) majhnih in srednjih podjetij se dejansko ukvarja z upravljanjem pravic intelektualne lastnine.
- Kritična točka 1.1.6: Podjetja izmed vseh kategorij intelektualne lastnine v največji meri uporabljajo poslovne skrivnosti.
- Kritična točka 1.1.7: Zelo majhen delež (manj kot 1%) podjetij odkupi pravice ali pridobi licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od javnih raziskovalnih organizacij, univerz ali visokošolskih ustanov.

Kritična točka 1.1.8: V poslovnih skrivnostih podjetij je morda vsebovana tudi intelektualna lastnina, ki je bila prenesena v okviru raziskovalno razvojnih sodelovanj. Vendar zanesljivih podatkov o tem ni.

1.2.3 Način financiranja nastanka IL, obvladovanje in prevzem tveganj IL

Majhna do srednje velika podjetja (MSP):

Pri nekaterih podjetjih, predvsem majhnih do srednje velikih podjetjih (MSP), prevladuje prepričanje, da si ekspertno in finančno ne morejo privoščiti sodelovanja z vrhunskimi raziskovalnimi organizacijami. Posledično pogosto na trgu iščejo delujoče komercialne rešitve, ki pa samo generično in na splošno rešujejo njihove tehnološke izzive.

Omenjeno prepričanje ne izhaja iz izkušenj na podlagi sodelovanja z javnimi raziskovalnimi organizacijami (JRO), ampak dvomov in skrbi, ki nastopijo že pred samim sodelovanjem. Nekatera podjetja imajo zadržke

iz neke vrste »strahospoštovanja« do uglednih JRO in znanstvenikov – dvoma v lastne kompetence in znanja v primerjavi z znanstveno odličnimi raziskovalci. Nekatera druga podjetja pa dvomijo v kompetence in znanja JRO in njenih znanstvenikov: Ali bo JRO pravilno razumela in opredelila tehnološki ali razvojni izziv podjetja?; Ali bo pripravila zavezujočo ponudbo?; Ali bo dejansko izvedla in dokončala aplikativni projekt v industrijskem okolju skladno s pogodbenimi določili v dogovorjenem roku in z vnaprej znanim proračunom?; Ali bo sodelovanje vodilo v razvoj prototipa predvidene in v industrijskem okolju še ne delujoče rešitve, ki je podjetje ne bo moglo samostojno uporabljati v dnevnem poslovanju brez podpore raziskovalcev?; ipd.

Zelo učinkovita spodbuda za dvig zaupanja v aplikativno sposobnost raziskovalnih organizacij v industrijskem okolju za tehnološko napredna in razvojno intenzivna podjetja je pridobitev nepovratnih sredstev iz različnih projektov, ki podpirajo sodelovanje malih in srednje velikih podjetij z raziskovalnimi organizacijami (tudi čezmejno povezovanje) pri prenosu ključnih omogočevalnih tehnologij v gospodarstvo. Nepovratna sredstva za podjetja in JRO pogosto predstavljajo osnovo za vzpostavitev prvega sodelovanja, skozi katerega pridobivajo medsebojno zaupanje, obenem pa jim zunanje nepovratno financiranje pomaga obvladovati tveganja. Mala in srednja podjetja s pridobljenimi nepovratnimi sredstvi večinoma financirajo študije izvedljivosti, ker za njih ocenjeno tveganje, ali RO dejansko izvede in dokonča aplikativni projekt v industrijskem okolju v dogovorjenem roku in z vnaprej znanim proračunom, (zelo) visoko. Iz empiričnih podatkov o sodelovanju z industrijo v okviru nepovratno financiranih sodelovalnih projektov opažamo, da je majhnim podjetjem pomemben predvsem razvoj delujočih tehnoloških rešitev, medtem ko so jim vprašanja glede IL manj pomembna.

Zgoraj omenjeno je verjeten razlog za zelo nizek delež (manj kot 1%) podjetij, ki odkupijo pravice ali pridobijo licence za patente ali druge pravice intelektualne lastnine od javnih raziskovalnih organizacij, univerz ali visokošolskih ustanov, še posebej, če so zaščitene tehnološke rešitve na nižji ravni tehnološke pripravljenosti (npr. validacija rešitve v laboratorijskem in ne v industrijskem okolju)

V sodelovanju z nekaterimi **srednje velikimi podjetji**, ki so lastniško in kapitalsko samostojna ter delujejo v globalnih verigah vrednosti, smo zaznali, da se bolj zavedajo in dojemajo pomen IL ter so bolj odprta za tveganja, ki so povezana z IL v sodelovalnih RR projektih. Tveganja in stroške, ki so povezani z IL, vračunajo v ponudbo velikim naročnikom, ki vseskozi ocenjujejo in nominirajo možne dobavitelje. Takšna podjetja pričakujejo, da bodo v primeru, če bodo izbrana za dolgoročnejšega dobavitelja posameznih izdelkov, stroške v povezavi z IL dobila povrnjene v poslu.

Velika podjetja:

V izvedenih sodelovalnih projektih med IJS in velikimi podjetji zaznamo izjemno stroškovno naravnost podjetij pri optimizaciji proizvodnje. Velika podjetja bi želela pridobiti neko obliko IL, da bi znižala proizvodne stroške na enoto izdelka – npr. zamenjava enostavnega čipa z algoritmom, dražjega materiala s cenejšim, itd.. Če velika podjetja nameravajo v sodelovanju z raziskovalnimi organizacijami razviti tehnološko rešitev, ki bi jo odražala nadgradnja obstoječe IL (še posebej, če ta pripada izključno podjetju), podjetja zahtevajo, da pridobijo (ali si zagotovijo predkupno pravico) za vse tiste pravice IL iz skupnih projektov z JRO, ki so za podjetje strateško nujne.

Pogosto smo v RR sodelovanju z velikimi podjetji opazili, da le-ta prevzemajo manjša tveganja z IL, ker običajno že imajo v hiši razvito neko osnovno delujočo rešitev, ki lahko predstavlja skrito znanje in jo želijo v sodelovanju z RO le še optimizirati, da bi izboljšali svojo konkurenčnost za pridobivanje novih naročil. V takih primerih velika podjetja vidijo tveganje v sodelovalnih RR projektih na način, da ne bi RO patentirala nove tehnološke rešitve na podatkih podjetja in nadgradnji njihove osnovne tehnološke rešitve – kar bi pozneje lahko RO tržila tudi njihovim neposrednim konkurentom oziroma zaračunala podjetju visoko licenčnino, ki bi zmanjšala njihovo cenovno konkurenčnost na globalnem trgu.

1.2.4 Izkušnje s podjetij glede dojemanja konceptov IL pri vzpostavljanju RR sodelovanj

Velika podjetja so po naših izkušnjah precej dobro seznanjena z osnovnimi koncepti intelektualne lastnine (IL). Imajo lastne pravne službe. Velika podjetja, enako kot IJS, že takoj oz. preden se začnejo pogovori in pogajanja o sodelovanju vztrajajo pri sklenitvi pogodbe o ne-razkrivanju zaupnih informacij (NDA – non disclosure agreement). Vse to z namenom zaščite lastnih interesov in IL. Še več, pravne službe velikih podjetij pogosto posredujejo lastne osnutke NDA v dopolnitev – to je še posebej značilno za podjetja, ki imajo upravo v tujini – le ta nam pogosto pošljejo osnutke NDA v angleškem jeziku. Da je velikim podjetjem zaščita obstoječe IL pomembna prioriteta, je razvidno iz višine pogodbenih kaznih, ki jih vnesejo v NDA. Zavedajo se, da bi razkritje njihovih zaupnih informacij lahko povzročilo nepopravljivo poslovno škodo, ki jo želijo kompenzirati tako s pogodbeno kaznijo kot s procesom pred pristojnim sodiščem.

Pri pogajanjih o sodelovanju se nekatera velika podjetja zelo konstruktivno pogajajo glede IL (skušajo razumejo potrebe in interese obeh strani), druga velika podjetja pa se obnašajo zaščitniško in ne pristanejo na drugačno možnost od prenosa vse novonastale IL v imetništvo podjetju. Postopek vzpostavljanja RR sodelovanja z velikimi podjetji je časovno precej zamuden, saj je v velikih podjetjih več odločevalcev, raziskave in razvoj pa morajo nekako potekati skladno z nekim dolgoročnim razvojnim načrtom podjetja. Bistvena prednost sodelovanja z velikimi podjetji je v tem, da so ta navadno sposobna in zainteresirana samostojno financirati RR. Posledično se je z njimi mogoče pogoditi glede prenosa imetništva IL proti ustrezno visokem znesku licenčnine. **Pozor:** Četudi podjetje v celoti plača RR, mora biti prenos ali licenciranje obstoječe IL izvedeno po tržni ceni. IL mora biti zavedena kot ločena računovodska postavka v pogodbi, njena tržna prodajna cena ali licenčnina pa določena na podlagi vrednotenja IL. V praksi je tak prenos IL vnaprej mogoče storiti z obstoječo IL v imetništvu JRO in načeloma tudi z IL, ki jo bo JRO razvila samostojno brez sodelovanja ostalih pogodbenih strank. Bolj kompleksno pa je prenos IL k eni od strank vnaprej določiti, če bo tekom sodelovanja k nastanku nove IL prispevalo več različnih strank. V takem primeru, če je vnaprej izražen interes podjetja po uporabi / prevzemu novonastale IL se navadno pri pogajanjih vztraja, da se bo IL ustrezno ovrednotila in prenesla z ločeno pogodbo po končanem sodelovanju.

Majhna do srednje velika podjetja (MSP) v splošnem slabše poznajo koncepte priprave, zaščite in komercializacije IL. Pred začetkom konkretnih pogovorov o sodelovanju navadno na IJS pripravimo osnutek pogodbe o ne-razkrivanju zaupnih podatkov (NDA). Podjetjem je pogosto potrebno tudi razložiti namen NDA in obveznosti ene in druge strani v zvezi z NDA. Pri usklajevanju RR pogodb je podjetjem ravno tako potrebno razložiti osnovne koncepte imetništva obstoječe in novonastale IL.

Bistvena razlika v sodelovanju z MSP in velikimi podjetji je, da MSP navadno niso finančno tako sposobna kot velika podjetja, zato so bolj naklonjena iskanju financiranja raziskovalno-razvojnih (RR) aktivnosti v sodelovanju z JRO. Pogosto so to financiranja v okviru vavčerjev nižjih vrednosti (*de minimis*). Za državno financirane sodelovalne projekte pa je razumevanje omenjenih konceptov intelektualne lastnine pomembno ne le z vidika zaščite interesov podjetja, ampak tudi z vidika razumevanja, da mora biti intelektualna lastnina podjetju predana v uporabo / prenesena po tržni ceni (skladno z 28d R&R&I), sicer se prenos IL lahko smatra za neupravičeno državno pomoč.

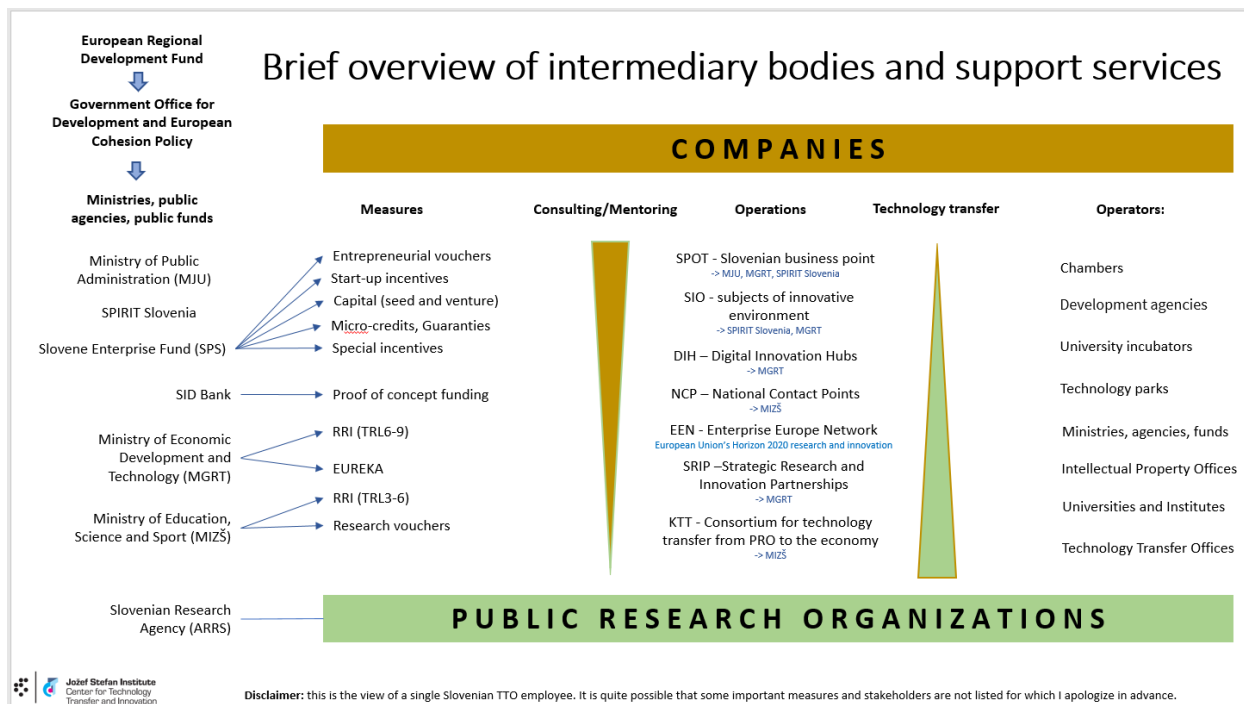
Pri pogajanjih z MSP se je potrebno aktivno izogibati vzpostavitvi občutka ogroženosti malega MSP (brez lastne pravne in finančne podpore) v relaciji do velike JRO (z lastno pravno in finančno podporo). Tak občutek se pri MSP najbolj izrazi pri reševanju vprašanj v zvezi z novonastalo IL, saj JRO nehote igra dvojno vlogo: vlogo svetovalca glede IL in vlogo pogodbenega partnerja. Podjetja lahko to razumejo kot da jim želijo JRO vsiljevati svoje lastne interese. Posledično podjetja v izogib nadaljnjim birokratskim oviram in v strahu pred izgubo pravic do IL vidijo rešitev v popolnem prenosu imetništva vse novonastale IL na podjetje (kar lahko pomeni nedovoljeno državno pomoč) oz. se podjetja (in tudi JRO) reševanju relacij na področju IL izognejo (prikrievanje prenosa IL rezultira v nizkem številu licenciranih tehnologij z JRO v podjetja – kot razvidno v D1.1, Tabela 1).

Skladno z namenom tega CRP projekta se zdi za vzpostavitev obojestranskega zaupanja med JRO in podjetji pomembno, da podjetja o konceptih glede IL in državnih pomoči izvedo transparentno od nevtralnega telesa (ministrstva, agencije), kjer je jasno izpostavljeno tudi, da mora biti IL ustrezno ovrednotena in prodana/licencirana po tržni ceni ter na kakšen način in s kakšnimi osnutki pogodbenih členov je možno prenos IL ustrezno urediti. V praksi to pomeni, da JRO v primeru nejasnosti glede IL podjetje preusmeri na neko nevtralno referenco, prek katere podjetje izve več o postopkih rokovanja z IL. Tako se bo mogoče izogniti situaciji, ko JRO igra dvojno vlogo (informatorja glede IL in pogodbenega partnerja), kar bo pripomoglo k boljši sistematizaciji načina prenosa IL z JRO v podjetja v okviru sodelovalnih projektov. Prav tako je smiselno vpeljati neodvisen (nevtralen) postopek vrednotenja IL, s katerim bo lažje doseči soglasje vseh so-pogodbenc o ocenjeni tržni vrednosti IL. To velja tako za obstoječo IL (IL, s katero stranke v projekt vstopajo) kot za novonastalo IL (IL, ki bo šele nastala v okviru sodelovalnega projekta). Obstoječa IL, ki je na JRO nastala z javnimi sredstvi (npr. v okviru financiranja projektov programov ARRS), je nastala z državnimi sredstvi. Tudi ob prodaji ali licenciranju obstoječe IL z JRO gospodarskim subjektom je torej potrebno slediti logiki člena 28d R&I – prodati ali licencirati obstoječo IL po vnaprej ovrednoteni tržni ceni. Način vrednotenja IL bo podrobneje opisan v izročkih D1.3.1 »Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih« in D1.3.2 »Postopek za vrednotenje IL po posameznih metodah«.

1.2.5 Smernice za upravljanje s pravicami IL v okviru sodelovalnih RR projektov

1.2.5.1 Smernice za podporno okolje inovacijskega ekosistema

V slovenskem inovacijskem ekosistemu različni operaterji izvajajo različne operacije, katerih nosilci so ministrstva, javne agencije in javni skladi (Slika 1). V grobem je operacije možno razdeliti na tiste, ki se pretežno ukvarjajo s svetovalno dejavnostjo za podjetja, to so predvsem Slovenske Podjetniške Točke (SPOT), Subjekti inovativnega okolja (SIO) in Digitalna Inovacijska središča (DIH), in tiste, ki se pretežno ukvarjajo s prenosom tehnologij z Javnih Raziskovalnih Organizacij (JRO) v podjetja, to so Konzorcij za prenos tehnologij z JRO v podjetja (KTT) in Strateška Raziskovalna in Inovacijska Partnerstva (SRIP). Mreža Evropske Komisije Enterprise Europe Network (EEN) se ukvarja tako s svetovanjem kot s posredovanjem pri prenosu tehnologij na mednarodnem nivoju, vendar so aktivnosti bolj povezovalne kot operativne narave, podobno kot pri Nacionalnih kontaktnih osebah (NCP, ki nudijo predvsem informacije v zvezi s projekti Obzorje 2020.



SLIKA 2: SHEMAŠKI PREGLED SLOVENSKEGA INOVACIJSKEGA EKOSISTEMA.

Projekt KTT (2017-2022) v grobem pokriva dve vrsti dejavnosti: dejavnosti na nivoju konzorcija in dejavnosti na nivoju posameznih pisarn za prenos tehnologij (TTOjev). Podpora na nivoju konzorcija je dragocena, saj TTOjem omogoča povezano delovanje, izmenjavo znanj in skupni nastop ter posledično večjo prepoznavnost v slovenskem inovacijskem ekosistemu. To je bilo doseženo v okviru delovnih paketov PMT1 in PMT2, ki obsegajo skupno digitalno platformo, dvigovanje kompetenc, zavesti, ozaveščanje ter promocijo in mreženje.

Kot navajamo v kritični točki 1.1.1. izročka D1.1 (KT 1.1.1) z uveljavitvijo novega Zakona o znanstveno raziskovalni in inovacijski dejavnosti (ZZRID) načeloma ni potrebe po financiranju operativne dejavnosti TTOjev, ki se nanašajo na pripravo, zaščito, trženje, obiskovanje podjetij, priprava pogodb (PMT3 in PMT4), ostaja pa še vedno potreba po povezovanju in skupnem nastopu TTOjev (PMT1 in PMT2). Kot navajamo v KT 1.1.4 v majhnih in srednje velikih podjetjih (MSP) večinoma ni vzpostavljene organizacijske infrastrukture, ki bi se ciljno ukvarjala s pripravo, zaščito in trženjem intelektualne lastnine (IL), zato je v podjetjih zavedanje o pravicah in postopkih upravljanja z IL nizko - samo 6% MSP se dejansko ukvarja z upravljanjem pravic IL (KT 1.1.5). Kontaktne točke, namenjene podpori podjetjem (SIO in SPOT) pa niso ustrezno usposobljene za izvajanje svetovanja o pravicah IL (KT 3.1), obenem pa jih podjetja in javne raziskovalne organizacije v večini primerov ne poznajo (58,9% anketirancev ne pozna podpore SIO in 54,7 % ne pozna svetovanja SPOT). Prepoznavnost in usposobljenost SIO in SPOT bi bilo možno izboljšati s podobnimi ukrepi kot KTT oz. s pomočjo KTT, če bi za to obstajal obojestranski interes.

1.2.5.1.1 SMERNICA: INFRASTRUKTURA ZA PRENOS TEHNOLOGIJ ZA PODJETJA

Mikro in MSP večinoma nimajo vzpostavljene infrastrukture za prenos tehnologij (KT1.1.4) in se večinoma z upravljanjem pravic IL ne ukvarjajo (KT 1.1.5). Za mikro in MSP naj se vzpostavi učinkovite mehanizme podpore pri širjenju zavedanja in svetovanja:

- o vseh oblikah pravic IL - vključno z avtorsko pravico (KT1);
- o obveznosti obveščanja delodajalcev o nastalih izumih (KT 1.3.1.1);
- o zakonsko določenih rokih za prevzem službenih izumov (1.3.1.2);
- o pomembnosti izvedbe pregledov stanja tehnike in trga ter analiz možnosti uporabe (FTO) ter načrtov zaščite in komercializacije IL (KT 1.3.5.1 in KT 1.3.5.2);
- o izbiri urada za zaščito IL in izbiri patentnega zastopnika (KT 1.4.2.2.1);
- o postopkih in strategijah trženja IL (KT1.5.1).

1.2.5.1.2 SMERNICA: VSEBINSKA PODPORA S PODROČJA IL ZA PODJETJA

Poleg zgoraj naštetih tem naj svetovalci vzpostavijo bazo kompetentnih zunanjih izvajalcev, strokovnjakov s področja tehnike, pri katerih lahko podjetja naročajo neodvisne analize stanja tehnike in trga, možnosti uporabe (FTO), pripravo načrtov zaščite in komercializacije IL (taka dela po naročilu opravijo nekateri patentni zastopniki in nekateri TTOji – npr. CTT na IJS).

1.2.5.1.3 SMERNICA: USPOSABLJANJE ZA SVETOVANJA PODJETJEM

Obstoječe podporno okolje (SIO in SPOT pa tudi DIH in SRIP) za naloge iz smernic 3.1 in 3.2 ni ustrezno usposobljeno (KT3.1), medtem ko so TTOji v slovenskem inovacijskem ekosistemu najboljše usposobljeni za operativno delo pri identifikaciji, pripravi, zaščiti in trženju IL. Za izboljšanje stanja sta dve možnosti:

- a) Za SIO, SPOT, DIH in SRIP naj se organizirajo izobraževanja s področja IL z namenom vsebinskega izboljšanja izvedbe svetovanj podjetjem;
- b) Predstavnike KTT naj se vključi med SIO in SPOT, da širijo zavedanje in izvajajo svetovanja na področju IL za podjetja.

1.2.5.1.4 SMERNICA: ŠIRJENJE ZAVEDANJA IN IZOBRAŽEVANJE SPOT, SI, DIH IN SRIP (PREDLOG)

KTT naj v okviru razširjenih aktivnosti PMT1 in PMT2 kdaj v prihodnosti poleg združevanja in vzdrževanja povezanosti ter enotnega nastopa TTOjev (kar se je izkazalo kot zelo dragoceno) povezuje, izobražuje in širi zavedanje na področju upravljanja z IL med ostale akterje inovacijskega ekosistema, kot so SPOT, SIO, DIH in SRIPi.

1.2.5.1.5 SMERNICA: FINANCIRANJE NOVIH AKTIVNOSTI V OKVIRU KTT OD ZZRID DALJE (PREDLOG)

Za aktivnosti, opisane pod smernicami 5.1 do 5.4 naj se nameni del financiranja KTT, ki je bil prej namenjen TTOjem za izvedbo zaščite IL (PMT3 – »Intelektualni kapital«) in trženja IL (PMT4 – »Trženje in prodaja IL«), saj od uveljavitve ZZRID za JRO ta del financiranja za TTOje ni več nujno potreben.

1.2.5.2 Smernice za pravice IL študentov / zunanjih (honorarnih) sodelavcev / tretjih oseb

Študenti v podjetjih in raziskovalnih organizacijah niso v delovnem razmerju (KT1.1.2, KT 1.1.3), morali pa bi imeti enake dolžnosti in obenem uživati enake pravice glede IL kot zaposleni.

1.2.5.2.1 SMERNICA: OBVEZNOST OBVEŠČANJA O NASTANKU IZUMOV

V podjetjih in JRO naj se študenti in/ali zunanji sodelavci in/ali tretje osebe, ki izvajajo raziskave po naročilu ali v okviru diplomskega, podiplomskega, podoktorskega študija s posebnim pisnim dogovorom zavežejo, da bodo organizacijo/podjetje obvestili o vseh izumih, ki jih bodo na organizaciji/podjetju ustvarili samostojno ali v sodelovanju z zaposlenimi v organizaciji/podjetju ter skladno z Zakonom o izumih iz delovnega razmerja počakali na odločitev organizacije/podjetja o morebitnem (ne)prevzemu izuma.

1.2.5.2.2 SMERNICA: OMOGOČANJE ENAKIH PRAVIC IL

V pisnem dogovoru iz prejšnjega odstavka naj se tudi raziskovalne organizacije in podjetja zavežejo, da bodo za študente in/ali zunanje sodelavce in/ali tretje osebe v primeru prevzema službenega izuma zagotavljala enake pravice IL kot za svoje zaposlene – financiranje zaščite IL in nagrajevanje izumiteljev.

1.2.5.3 Smernice v zvezi z vključitvijo in prenosom poslovnih skrivnosti

Raziskovalne organizacije se premalo poslužujejo zaščite IL v obliki poslovnih skrivnosti (**KT 1.1.8, KT 1.1.9**). V sodelovanju s podjetji pogosto pride do neformalnega prenosa IL, ki na JRO ni ustrezno registrirana kot poslovna skrivnost (**KT1.4.1**), npr.: IL iz kategorije avtorskih pravic - npr. grobi rezultati, računalniški programi, programska koda, baze podatkov, načrti, tehnične risbe ipd.; IL iz kategorije procesov/produktov - nepatentabilni in patentabilni izumi, ki (še) niso bili prijavljeni pri uradu za IL.

Poleg slabega poznavanja poslovnih skrivnosti kot legitimne komercialne oblike IL je eden izmed razlogov za nizko število registracij lahko tudi rigidnost internih postopkov na organizacijah (poslovne skrivnosti v primerjavi s patenti bistveno hitreje nastajajo in se nadgrajujejo in so lahko vsebinsko manj kompleksne od patentov. Postopki za registracijo poslovnih skrivnosti na JRO še niso utečeni in v večini primerov potekajo analogno dolgotrajnim postopkom interne registracije patenta. Nekaterne oblike poslovnih skrivnosti (npr. programska koda kot avtorska pravica) niti niso dobro definirane in zajete v internih pravilnikih na JRO.

1.2.5.3.1 SMERNICA: AVTORSKO DELO KOT POSLOVNA SKRIVNOST

Katerokoli avtorsko delo, ki zaradi svojega komercialnega potenciala ali drugih objektivnih razlogov ni bilo javno objavljeno in/ali vloženo pri ustreznem Uradu za IL, naj se interno zaščiti kot Poslovno skrivnost. Primeri takih del v raziskavah: npr. grobi rezultati, računalniški programi, programska koda, baze podatkov, načrti, tehnične risbe ipd.; lahko gre tudi za ne-objavljene opise tehničnih izboljšav in izumov.

1.2.5.3.2 SMERNICA: OPREDELITEV MOŽNOSTI PRENOSA POSLOVNE SKRIVNOSTI V POGODBAH

Prenos poslovnih skrivnosti naj je v raziskovalno razvojnih pogodbah ustrezno predviden – podobno kot je to v pogodbah navadno predvideno za patente, modele in znamke. Tako v licenčnih kot v raziskovalno razvojnih pogodbah naj se kot ločeno finančno postavko vključi možnost izkoriščanja / licenciranja / prodaje obstoječe in/ali novonastale IL, pri čemer naj se poslovne skrivnosti enakovredno obravnava kot ostale oblike IL (patent, model, znamka) (KT 1.1.8).

1.2.5.3.3 SMERNICA: REGISTRACIJA POSLOVNIH SKRIVNOSTI KOT NEOPREDMETENEGA SREDSTVA

Poslovne skrivnosti naj so ob nastanku ustrezno registrirane kot neopredmetena sredstva pri razvijalcu (JRO) in po prenosu ustrezno zavedene kot neopredmetena sredstva pri prejemniku (podjetje) (KT 1.4.1).

1.2.5.3.4 SMERNICA: VZPOSTAVITEV POSTOPKA REGISTRACIJE POSLOVNIH SKRIVNOSTI

Interna registracija poslovne skrivnosti naj poteka transparentno in v doglednem času. Javne raziskovalne organizacije naj v zvezi s tem nadgradijo obstoječe pravilnike za prevzem službenih izumov ali uvedejo nove interne pravilnike za registracijo poslovnih skrivnosti, da bodo postopki potekali tekoče, v doglednih rokih in pravilno.

1.2.5.3.5 SMERNICA: ZAŠČITA POSLOVNIH SKRIVNOSTI S POGODBO O NE-RAZKRIVANJU ZAUPNIH INFORMACIJ

Sklepanje pogodb o ne-razkrivanju zaupnih informacij (NDA) s tretjimi osebami je edini način zaščite poslovnih skrivnosti navzven (npr. za potrebe trženja in pogajanj s tretjimi osebami) (KT 1.4.1.1).

Sklepanje NDA s tretjimi osebami naj se za večjo pravno varnost priporoča tudi pri trženju patentiranega znanja, saj lahko med pogovori pride do razkritja zaupnih podatkov, ki niso eksplicitno zapisani v opisih izumov in mejijo na poslovno skrivnost.

1.2.5.4 Smernice v zvezi z intelektualno lastnino v sodelovalnih projektih

Kot že zapisno v predhodnih poglavjih je potrebno med in po izvedbi sodelovalnih projektov novonastalo IL identificirati, ovrednotiti, registrirati in zaščititi (KT 2.2.1). Poleg tega pa v sodelovalne projekte partnerji vstopijo vsak s svojo obstoječo IL (Slika 1).

Obstoječa IL je tista IL, ki je nastala pred prijavo na konkretni sodelovalni projekt in jo je vsak posamezni partner razvil bodisi samostojno, bodisi v sodelovanju s tretjimi osebami.

Partnerji v okviru sodelovalnega projekta izvajajo naloge za doseganje projektne cilja, ki so ga skupaj zasnovali. Naloge si medsebojno razdelijo, prav tako si vnaprej razdelijo finančna, tehnološka, znanstvena in druga tveganja [6].

Izvajanje sodelovalnega projekta vodi v Rezultate projekta – novonastalo IL. Slednja je razvita v sodelovanju partnerjev projektne konzorcija, k nastanku le-te pa so različni partnerji različno prispevali.

Pred sodelovalnim projektom je priporočljivo, da je obstoječa IL ustrezno registrirana in zaščitena. Vsak partner naj bi imel pri sebi vzpostavljen administrativni postopek prevzema [1], registracije [2] in zaščite [3], [4], [5] IL skladno z zakonodajo [1], [2], [3], [4], [5], ki obsega naslednje korake, praviloma v naslednjem vrstnem redu: Nastanek, urejanje imetništva, registracija neopredmetenega sredstva, ustrezna zaščita in vrednotenje IL (slika 1).

1.2.5.4.1 SMERNICA IMETNIŠTVO IL

Podjetja in JRO naj imetništvo in morebitni prenos in dostop do obstoječe IL uredijo pred začetkom sodelovalnega projekta (KT 2.2.1) v izogib kasnejšim težavam (KT 1.3.2.1). Imetništvo IL se ureja, če je več imetnikov. Imetništvo naj določi na osnovi prispevkov posameznih izumiteljev k nastanku IL. Iz prispevkov posameznih izumiteljev k nastanku IL naj se izpelje prispevke posameznih organizacij, v katerih so izumitelji zaposleni, ter končno deleže imetništva posameznih organizacij.

1.2.5.4.2 SMERNICA NEOPREDMETENO SREDSTVO

Neopredmeteno sredstvo naj se registrira z začetno knjigovodsko vrednostjo, ki je enaka stroškom razvijanja skladno s Slovenskim Računovodskim Standardom (KT 1.3.6.1). Stroški razvijanja (npr. patentne pristojbine, stroški dela patentnih zastopnikov, interni stroški priprave tehnološke ponudbe ipd.) niso stroški raziskovanja [2].

1.2.5.4.3 SMERNICA ZAŠČITA IL

Zaščita IL naj je bodisi v obliki prijave patenta, modela, znamke ali ostalih oblik IL pri uradih za IL [5], bodisi v obliki Poslovne skrivnosti [3], v okviru katere lahko ščitimo tudi avtorsko pravico, ki zaradi komercialnega potenciala ali drugih objektivnih razlogov ni bila javno objavljena [4].

1.2.5.4.4 SMERNICA: IZHODIŠČNO STANJE PO ZAKLJUČENEM SODELOVALNEM PROJEKTU

Idealno izhodiščno stanje je, da partnerji ostanejo lastniki vsak svojega dela novonastale IL skladno z lastnimi prispevki k nastanku nove IL (28c R&R&I) – na ta način so doseženi pogoji, pod katerimi

se razume, da udeležnim podjetjem ni bila dodeljena državna pomoč. Partnerji naj se na podlagi prispevkov k nastanku IL, dogovorijo o deležih imetništva IL ter tako dosežejo, da razdelitev pravic IL odraža njihove delovne sklope, prispevke in interese – zagotovijo stanje iz točke 28c R&R&I [6].

1.2.5.4.5 SMERNICA: MOŽNOST PRENOSA IL Z RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE NA PODJETJA

V primeru, da bi podjetja imela interes po komercialni uporabi nastale IL naj skladno s točko 28d R&R&I [6] raziskovalnim organizacijam ali raziskovalnim infrastrukturam plačajo nadomestilo v višini tržne cene za pravice IL (glej naslednjo smernico). V tem primeru se tudi razume, da podjetjem ni bila podeljena državna pomoč.

1.2.5.4.6 SMERNICA: VREDNOTENJE IL Z NAMENOM UGOTOVITVE TRŽNE CENE IL

Tržna cena IL je podatek, ki je potreben za:

- ugotovitev izklicne cene za odprt, pregleden in nediskriminatoren konkurenčni prodajni postopek skladno z R&R&I [6] 29 (a);
- izvedbo neodvisne strokovne cenitve IL skladno z R&R&I 29 (b);
- za pripravo na učinkovita pogajanja skladno z R&R&I 29 (c);
- za kontrolo upravičenosti ekonomsko ugodnih ponudb v primeru R&R&I 29 (d)

Vrednotenje IL naj je izvedeno z uporabo ene oz. kombinacije ene ali več izmed naslednjih treh metod: Dohodkovna metoda (v praksi najpogosteje uporabljena), tržna metoda in stroškovna metoda. Način vrednotenja IL bo podrobneje opisan v izročkih D1.3.1 »Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih« in D1.3.2 »Postopek za vrednotenje IL po posameznih metodah«. Za vrednotenje izuma naj se zbere čim več relevantnih vhodnih podatkov o stanju tehnike in stanju trga (KT 1.3.5), da je ocena tržne vrednosti z uporabo omenjenih metod kar se da natančna in verodostojna.

Za lažje doseganje soglasja (sporazuma) o končni vrednosti IL med različnimi partnerji (da bodo vsi so-pogodbениki priznavali isto vrednost IL) naj se za podjetja in JRO vzpostavi neodvisen (nevtralen) postopek vrednotenja IL (npr. objavljen na spletnih straneh ministrstev/agencij). Po istem postopku naj se vrednoti tako obstoječa IL (IL, s katero stranke v projekt vstopajo) kot novonastala IL (IL, ki bo šele nastala v okviru sodelovalnega projekta). Obstoječa IL, ki je na JRO nastala v okviru nacionalnih projektov (npr. v okviru financiranja projektov programov ARRS), je nastala z državnimi sredstvi, zato je potrebno slediti logiki točke 28d R&R&I tudi ob prodaji ali licenciranju obstoječe IL – obstoječo IL prodati ali licencirati po vnaprej ovrednoteni tržni ceni.

1.2.6 REFERENCE

1. Zakon o izumih z delovnega razmerja (ZPILDR), Uradni List RS, št. 15/07;
2. Slovenski računovodski standardi – SRS, Uradni List RS, šr. 95/15;
3. Zakon o poslovni skrivnosti (ZPosS), Uradni List, št. 22/19;
4. Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP), Uradni List, št. 16/07;
5. Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1), Uradni List RS, št. 51/06;
6. Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije – R&R&I, Uradni list EU. 2014|C 198|01
7. Commission Recommendation C(2008) 1329 of 10.4.2008 on the management of intellectual property in knowledge transfer activities and the Code of Practice for universities and other public research institutions attached to this recommendation). Internetni vir: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/743a513c-e1ab-455e-a2f2-20ef43c3060e> (31.1.2022)
8. UKRI Future Leaders Fellowships - State Aid guidance. Internetni vir: https://www.ukri.org/wp-content/uploads/2020/10/UKRI-28102020-State-Aid-Guidance_FLF-Round-6.pdf (31.1.2022)

9. State Aid on R&D&I – The Right Way. EARTO. Internetni vir: <https://www.earto.eu/wp-content/uploads/EARTO-Report-on-State-Aid-on-RDI-The-Right-Way-Final.pdf> (31.1.2022)

10. Podatkovna baza SiStat. 2021. Statistični Urad Republike Slovenije. Internetni vir: <https://pxweb.stat.si/sistat/sl> (8.3.2022)

11. Davčne olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj. 2021. Finančna uprava Republike Slovenije, Ministrstvo za Finance. Internetni vir: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.fu.gov.si%2Ffileadmin%2FInternet%2FDavki_in_druge_dajatve%2FPodrocja%2FDavek_od_dohodkov_pravnih_oseb%2FOpis%2FSmernice_za_oveljavljanje_davcnih_olajsav_za_vlaganja_v_raziskave_in_razvoj.doc&wdOrigin=BROWSELINK (8.3.2022)

1.3 Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih

“When you measure what you are speaking about and express it in numbers, you know something about it, but when you cannot (or do not) measure it, when you cannot (or do not) express it in numbers, then your knowledge is of a meager and unsatisfactory kind.” Sir William Thompson, Lord Kelvin (1824-1907).

Intelektualna lastnina (IL) se nanaša na stvaritve uma in kot taka predstavlja dobrino, ki lahko imetniku pravic IL omogoči ustvarjanje ekonomske vrednosti [2]. Ekonomska vrednost pa je vrednost, ki jo pripisujemo gospodarski dobrini na podlagi koristi, ki jo pridobimo iz te dobrine [1]. Vrednost IL izhaja iz izključne narave oz. pravice lastnika, da konkurentom onemogoči njeno uporabo. Da bi imela IL merljivo vrednost, mora ustvariti merljivo količino gospodarskih koristi za svojega lastnika/uporabnika; in povečati vrednost drugih sredstev, s katerimi je povezana [3]. Zaradi izključne narave in dokazane ekonomske vrednosti so pravice IL izredno pomemben rezultat sodelovalnih projektov in kot take zahtevajo tudi ustrezno upravljanje z njimi. Pomembno področje upravljanja z IL je njeno vrednotenje [4]. V tem poročilu povzemamo mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih. Sistem vrednotenja tržne vrednosti pravic IL opredeljujemo s pregledom osnovnih načel vrednotenja IL in mednarodno uveljavljenih pristopov z najpogosteje uporabljenimi metodami, ki so lahko primerne za vrednotenje IL v sodelovalnih projektih. V poglavju 3 navajamo relevantno zakonodajo, priporočila Evropske komisije, mednarodne standarde, ki predstavljajo okvir primerjalnega pregleda načinov vrednotenja IL. V poglavju 4 povzemamo splošna načela in gradnike vrednotenja, ki so pomembna za izbiro in izvedbo ustreznih načinov in metod vrednotenja, kot so opisani v poglavju 5.

Institut Jožef Stefan je kot vodilna javna raziskovalna organizacija (JRO) široko vpet v evropsko mrežo raziskav in ustvarjanja inovacij v sodelovalnih projektih. V svojem delovanju smo na IJS in v sodelovalnih projektih s partnerji zaznali množico vrzeli v znanju in ozaveščenosti o posebnostih IL in z njo povezanim zagotavljanjem in uveljavljanjem pravic IL ter prenosa pravic na zunanje zainteresirane organizacije. Da bi bolje razumeli, kako je mogoče odpraviti takšne vrzeli v znanju in ozaveščenosti, je Center za prenos tehnologij in inovacij na Institutu Jožef Stefan od leta 2010 sodeloval v več projektih na področju upravljanja z IL [5]. To poročilo temelji na izsledkih preteklih raziskav, nudenja podpornih storitev upravljanja z IL v sodelovalnih projektih in prenosa tehnologij na JRO, vključno z vrednotenjem IL za namene licenciranja in prodaje IL ter izvajanja drugih podpornih aktivnosti za podjetja. To poročilo predstavlja nadgradnjo dosedanjih raziskav in

povzetek praks z raziskavo in analizo literature, strokovnih priporočil in standardov ter zakonodaje na tem področju.

1.3.1 Zakoni in standardi

V nekaterih pravnih redih potrebuje ocenjevalec vrednosti licenco za opravljanje dela. Mednarodni standard za ocenjevanje vrednosti (MSOV) določa, da je ocenjevalec vrednosti posameznik, skupina posameznikov ali podjetje s potrebnim strokovnim znanjem, zmožnostjo in izkušnjami za objektivno, nepristransko, strokovno izvedbo ocenjevanja vrednosti [6], [7]. Poleg MSOV je potrebno omeniti še avstrijski standard ÖNORM A 6801, ki določa postopek za kvalitativno evalvacijo in oceno vrednosti patentov, modelov in patentabilnega znanja in izkušenj [8].

MSOV predstavljajo osnovno vodilo za ocenjevalca vrednosti. Dodatno Slovenski poslovno finančni standard 4 določa pravila uporabe naziva pooblaščen ocenjevalec vrednosti (<https://si-revizija.si/datoteke/ocenjevalci/1166/sps4.pdf>). Gradiva z opisi metod in pravil stroke ocenjevalcev vrednosti so dostopna članom Slovenskega inštituta za revizijo: <https://www.si-revizija.si/ocenjevalci/pravila-stroke>.

Ministrstvo za pravosodje v RS v imeniku sodnih cenilcev navaja podatke o enem sodnem cenilcu za področje IL: <https://spvt.mp.gov.si/cenilci/intelektualna-lastnina.html>. Sodni cenilci so osebe, skladno z Zakonom o sodnih izvedencah, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih (ZSICT), imenovane za neomejen čas s pravico in dolžnostjo, da sodišču na njegovo zahtevo podajo izvid o gospodarskih lastnostih stvari ali pravice ter cenitev njene vrednosti oziroma vrednosti na njej povzročene škode.

Zakon o računovodstvu (<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-1032?sop=1999-01-1032>) določa, da morajo pravne osebe voditi poslovne knjige ter izdelati letna poročila v skladu z določbami tega zakona in drugimi predpisi, kodeksom računovodskih načel ter slovenskimi računovodskimi standardi. Računovodske standarde izdaja Slovenski inštitut za revizijo, ustanovljen na podlagi zakona o revidiranju (Uradni list RS, št. 32/93 in 65/93). Slovenski računovodski standardi <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=DRUG4192&d-16544-s=3&d-16544-o=2&d-16544-p=1>.

Zakon o revidiranju <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAK05273> ureja revidiranje, strokovna področja, povezana z revidiranjem, nadzor nad revidiranjem in ocenjevanjem vrednosti ter delovanje Slovenskega inštituta za revizijo in Agencije za javni nadzor nad revidiranjem.

1.3.2 Načela vrednotenja intelektualne lastnine

Vrednotenje IL je postopek določanja denarne vrednosti za konkretno opredeljeno sredstvo s katerim uveljavljamo pravico izkoriščanja IL [3]. Sredstvo, ki je predmet vrednotenja IL, mora ustrezati naslednjim pogojem:

- a) mora biti določeno s prepoznavnim opisom;
- b) obstoj sredstva mora biti oprijemljivo dokazan (npr. pogodba, licenca, registracijski dokument, evidenca v računovodskih izkazih ipd.);
- c) mora biti ustvarjeno v določljivem trenutku;
- d) mora biti prenosljivo in ga je mogoče pravno uveljavljati;
- e) prihodek, ki ga sredstvo omogoča, mora biti ločeno prepoznaven od drugih poslovnih sredstev;
- f) ga je mogoče prodati neodvisno od drugih poslovnih sredstev;

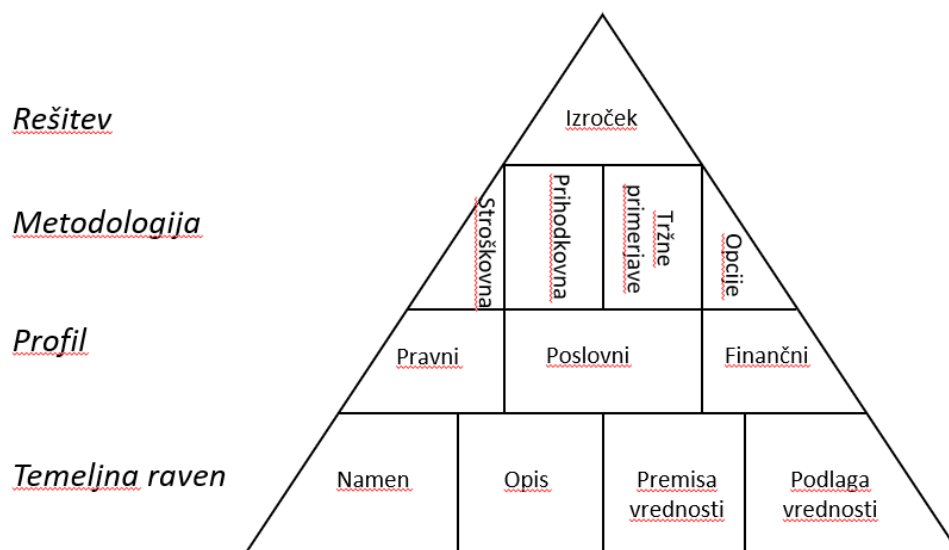
g) mora biti predmet uničenja ali prenehanja ob določenem času.

Vrednotenje IL poteka s kvalitativno in kvantitativno analizo. Izračuni konkretnih, objektivno izračunanih številčnih vrednosti (npr. vrednost v denarju) temeljijo na poznavanju predmeta ocenjevanja. Poznavanje značilnosti predmeta ocenjevanja, ki vpliva na oceno vrednosti zagotovimo s kvalitativnim analiziranjem (evalvacijo), ki pa v veliki meri temelji na pretežno subjektivnemu dojemanju okoliščin.

Vsako vrednotenje lahko obravnavamo kot »piramido« gradnikov, kjer gornje ravni temeljijo na spodnjih [9]. Na sliki 1 so predstavljene naslednje ravni vrednotenja:

- **temeljna raven** piramide opredeljuje temeljne okoliščine, v katerih opravljamo vrednotenje;
- **profil** je druga raven, na kateri so opredeljeni poslovni, pravni in ekonomski vidiki vrednotene IL;
- tretja raven je **metodologija**, kjer se izvaja izračunavanje vrednosti in finančna analiza;
- **rešitev**, na četrti, najvišji ravni, pa vsebuje izročke, kot je poročilo vrednotenja in priporočila rešitev za določeni poslovni izziv.

Piramida gradnikov vrednotenja



SLIKA 3: ŠTIRI RAVNI VREDNOTENJA INTELEKTUALNE LASTNINE [9]

Prvi dve ravni, temeljno raven in profil obravnavamo z metodami kvalitativnega vrednotenja. Drugi dve vršni ravni, metodologija in rešitev pa sta predmet kvantitativne analize. Gradnike za vse štiri ravni vrednotenja opisujemo v nadaljevanju.

1.3.2.1 Temeljna raven vrednotenja IL

Temeljno raven analize vrednotenja IL sestavljajo naslednji štirje okviri okoliščin: (1) **namen** vrednotenja sredstva, (2) **opis** sredstva, (3) **premisa vrednosti** določa okoliščine oz. na kakšen

način sredstvo lahko uporabimo, in (4) **podlaga vrednosti**¹, ki je določena z naravo transakcije in ustreza pogojem oz. namenu vrednotenja. S temi temeljnimi vprašanji opredelimo okoliščine, v katerih izvajamo vrednotenje in določimo fokus, globino, popolnost in splošne delovne parametre analize. Na primer, pravdna zadeva zahteva popolno in temeljito dokumentacijo, medtem ko bo za vrednotenje prenosa tehnologije lahko zadostovala nižja raven dokumentacije. Poleg tega bo razumevanje teh temeljnih vprašanj zagotovilo, da se vrednotenje izvede v okviru sprejemljivih praks ali zakonsko in drugače opredeljenih standardov problemskega področja, in da bo vrednotenje obravnavalo vse pomembne vidike. V nadaljevanju opisujemo vse štiri okvire okoliščin.

Namen vrednotenja (1) se nanaša na primarno uporabo izsledkov analize in določa pravne ali regulativne ureditve, vrednotenje za namen določanja vrednosti sredstva, pristojna sodišča, metodologije vrednotenja, skupaj z uveljavljenim „pravilom palca“ (ang. rule of thumb), ki se razvijajo in uveljavljajo na specifičnem področju. Vrednotenje IL izvajamo za različne namene, kot so poročanje v računovodskih izkazih, sodni spori, dostopanje do financiranja, listinjenje², stečaji, davčno načrtovanje, izvajanje transakcij, kot so nakup, prodaja ali prenos sredstva v okviru licenčnega dogovora ali druge pridobitve pravic IL. Pri ocenjevanju vrednosti za namene računovodskega poročanja morajo pooblaščenec ocenjevalci vrednosti upoštevati Mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti [6], [7].

Namen, kot ga opredeljujemo v tem dokumentu se v nadaljevanju nanaša na vrednotenje IL v sodelovalnih projektih, konkretno za:

- ugotovitev izklicne cene za odprt, pregleden in nediskriminatoren konkurenčni prodajni postopek skladno z R&R&I 29 (a) [10];
- izvedbo neodvisne strokovne cenitve IL skladno z R&R&I 29 (b);
- za pripravo na učinkovita pogajanja skladno z R&R&I 29 (c);
- za kontrolo upravičenosti ekonomsko ugodnih ponudb v primeru R&R&I 29 (d)

Opis vrednotenega sredstva (2) opredeljuje splošne značilnosti neopredmetenega sredstva. IL, kot podmnožico skupine neopredmetenih sredstev, opredeljujemo že v izročku D1.1. Skladno s Konvencijo o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino se IL nanaša na tri kategorije pravic: na industrijsko lastnino, avtorsko in sorodne pravice ter ostale pravice, kot sta na primer topografija polprevodniških vezij in varstvo novih rastlinskih sort [3]. Dodatno v kategorijo IL spada tudi poslovna skrivnost (ali skrito znanje), ki je v 2. členu Zakona o poslovni skrivnosti (ZposS) zajema nerazkrito strokovno znanje, izkušnje in poslovne informacije. IL je mogoče opisati šele po njenem nastanku oz. identifikaciji, ki je sestavni del upravljanja s pravicami IL. Zakon določa vrsto in vsebino pravic IL, njihov obseg in način pridobitve, način uveljavljanja pravic v primeru njihove kršitve, vrste in dovoljene oblike gospodarskega izkoriščanja ipd. Postopki in metodologije za identifikacijo IL v organizacijah so različni, odvisni od stopnje zavedanja o pomenu pravic IL za

¹ Podlaga vrednosti opisujejo temeljne premise, na katerih temelji ocena vrednosti. Podlage vrednosti so določene v Mednarodnih standardih ocenjevanja vrednosti, poglavje MSOV 104 - Podlage vrednosti (slovenski prevod iz leta 2017) in ISV 104 - Bases of Value (izdaja iz leta 2022).

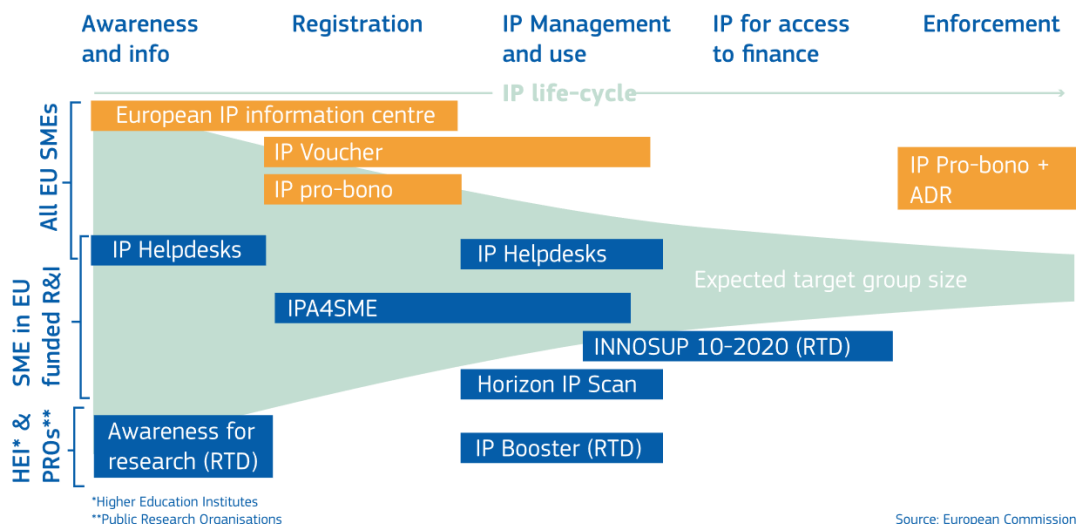
² Listinjenje je posel ali shema, pri katerem se kreditno tveganje, povezano s posamezno izpostavljenostjo ali skupino izpostavljenosti, razdeli na segmente kreditnega tveganja. Vir: <https://zakonodaja.com/zakon/zban-1/120-clen-listinjenje-in-povezani-pojmi>

doseganje poslovnih učinkov, stopnje razpoložljivih znanj, izkušenj in načina organiziranosti področja upravljanja z IL ipd., kar je opisano v D1.1 in D1.2.1 [4].

Metodologije in podporne storitve za učinkovito identifikacijo IL so tudi predmet raziskav in razvoja na tem področju. V projektu EVLIA je bil razvit vprašalnik za identifikacijo neopredmetenih sredstev v organizacijah, ki služi predvsem za kvalitativne analize IL v organizacijah za različne namene [5]. Na Sliki 2 so predstavljene storitve za pomoč MSP in JRO pri upravljanju z IL. Evropski svet za inovacije (EIC) in Evropske agencije za mala in srednje velika podjetja (EISMEA) je marca 2021 ustanovila posebno storitev (Horizon IP Scan Service) za pomoč evropskim zagonskim podjetjem in drugim MSP, ki se povezujejo v skupne raziskovalne projekte, ki jih financira EU, za učinkovito upravljanje in izkoriščanje pravic IL [12]. Storitve zagotavlja tri ključne korake, ki so: a) pripravljalna faza, vključno s predhodnim razgovorom; b) glavni intervju, ki se opravi na osebni ali spletni srečanju; in c) izdelava poročila in priporočil.

IPA4SME je projekt, v okviru katerega projektne konzorcij zagotavlja finančno in strokovno podporo s storitvami vrednotenja in zaščite intelektualne lastnine MSP [14].

IP Booster je storitev za javne raziskovalne organizacije, ki želijo ustvariti vrednost iz rezultatov njihovih raziskav. Strokovnjaki za intelektualno lastnino v prvi fazi preučujejo in opravijo sistematičen pregled neopredmetenih sredstev, ki zagotavlja posnetek trenutnega stanja IL, obsega in vrste zaščite in s tem povezanih pravic IL [14].



SLIKA 4 : PREGLED STORITEV ZA POMOČ MSP IN JRO PRI UPRAVLJANJU Z IL [12]

Osnovna predpostavka vrednotenja je, **kako bomo intelektualno lastnino izkoriščali v prihodnje (3)**. Predpostavljeno uporabo oz. premiso vrednosti določa Mednarodni standard za ocenjevanje vrednosti MSOV 104 (odstavek 130) [6] in [7]. Prva možnost je, da bomo IL uporabljali enako, kot do sedaj. Druga možnost je, da IL ovrednotimo glede na predvideno drugačno uporabo od do sedanje, npr. preko prodaje ali nakupa oz. pridobitve pravic za uporabo. Ena od običajnih

premis vrednosti je najgospodarnejša uporaba, ki da sredstvu najvišjo vrednost v predvidljivih okoliščinah, ne glede na način, kako se IL trenutno uporablja. Najgospodarnejša uporaba je lahko enaka sedanji uporabi, ni pa nujno. Najgospodarnejša uporaba mora biti fizično mogoča, zakonsko dovoljena in mora prinesiti največjo vrednost.

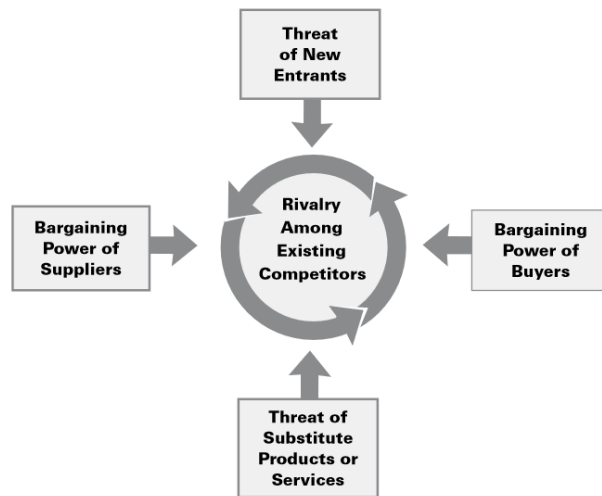
Četrta temeljna predpostavka vrednotenja je **podlaga vrednosti**, ki je povezana z vprašanjem **kdo so stranke v poslu oz. kdo je domnevni kupec sredstva in kakšne so okoliščine izvedbe posla**. MSOV 104 [6] opredeljuje več vrst podlage vrednosti, kot so tržna vrednost, pravična vrednost, sinergijska vrednost, poštena tržna vrednost, poštena vrednost in druge podlage vrednosti, ki morajo biti določene skladno z namenom vrednotenja. Za namen vrednotenja IL v sodelovalnih projektih so najbolj relevantne naslednje podlage vrednosti [6].

- **Tržna vrednost** je cena po kateri bi voljan kupec in voljan prodajalec preudarno in brez prisile zamenjala sredstvo, pri čemer ima vsaka stranka dostop do vseh pomembnih informacij.
- **Poštena vrednost** je cena, ki je bila prejeta ob prodaji ali plačana za prenos obveznosti v urejenem poslu med tržnimi udeleženci. Poštena vrednost se pogosto uporablja v sodnih zadevah za določanje odškodnin.
- **Poštena tržna vrednost** je cena, ki bi jo voljan kupec plačal voljnemu prodajalcu v poslu na prostem trgu. Poštena tržna vrednost se po navodilih OECD uporablja za mednarodne davčne namene in kot podlago vrednosti v nacionalnem, regijskem in lokalnem pravnem okolju.

1.3.2.2 Druga raven piramide vrednotenja (profil) - pravne, poslovne in finančne značilnosti vrednotenja

Druga raven vrednotenja (profil) se nanaša na pravne, poslovne in finančne značilnosti vrednotenega sredstva. Na tej ravni opredelimo poslovne in pravne vidike, ki narekujejo priložnosti in omejitve izkoriščanja sredstva za ustvarjanje dohodka in vrednosti. Vrednost IL je potrjena z neposrednim komercialnim izkoriščanjem ali posredno preko uveljavljenih odškodnin zaradi kršitev. Na sposobnost sredstva za komercialno izkoriščanje IL vplivajo mnogi poslovni vidiki, kot so ovire za izkoriščanje, tržni življenjski cikel, povezane storitve ali druga sredstva, konkurenčni izdelki in storitve, dinamika strank in dobaviteljev, vladno regulacijo, nove tehnologije. Za analizo poslovnega profila IL obstaja vrsta orodij, s katerimi lahko opravimo kvantificiranje poslovne strategije. Na JRO v kvalitativnih analizah ocenjevanja tehnologije in trga uporabljamo metodologije, ki nam omogočijo odločanje o nadaljnjih postopkih, kot so postopki zaščite IL, vlaganje internih sredstev JRO v nadaljnji razvoj tehnologije, kot so projekti preverjanja koncepta (ang. Proof-of-Concept)[15] ali ustanavljanje odcepljenih podjetij [16].

»Analiza petih silnic« Michaela Porterja (Slika 3) je dobro izhodišče za preučevanje poslovne dinamike sredstva [15].



SLIKA 5: PORTERJEVA ANALIZA PETIH SILNIC [15]

Pri analizi poslovnega profila je nujno upoštevati celotno verigo vrednosti v izkoriščanju IL oz. neopredmetenega sredstva. Večino IL izkoriščamo v povezavi z drugimi pravicami IL, kot so blagovne znamke, poslovne skrivnosti in druge. Ključna je skrbna preučitev medsebojnih odnosov med vso IL, ki nastopa v verigi vrednosti. Na sposobnost izkoriščanja pomembno vpliva tržni življenjski cikel. Za patente informacija o dobi veljavnosti zaščite bistveno vpliva na ekonomsko življenjsko dobo. Doba koristnosti (ali gospodarska doba) sredstva predstavlja časovno obdobje, v katerem bo sredstvo ustvarilo prihodke ali omogočilo prihranke pri stroških.

Pomemben element poslovnega profila je ekonomska karakterizacija neopredmetenega sredstva. Ekonomska karakterizacija se nanaša na zmožnost funkcije ali sredstva, da poganja ustvarjanje dohodka v nadaljevanju verige vrednosti. Verige vrednosti so sestavljene iz funkcij in sredstev, ki jih lahko opredelimo v dveh skupinah, rutinske in »nerutinske« oz. podjetniške. Rutinsko funkcijo ali sredstvo je načeloma mogoče pridobiti od alternativnega ponudnika v neodvisni transakciji. Zato lahko pogodbeni stranka zadrži vsak presežni dobiček (nad „rutinskim“ zneskom) in ta torej ne pripada lastniku ali izvajalcu sredstva ali funkcije. Nasprotno pa je podjetniška funkcija ali sredstvo tisto, ki je ključnega pomena za vrednostno verigo in ni na voljo pri alternativnih dobaviteljih. Zato so podjetniške funkcije in sredstva v veliko močnejšem pogajalskem položaju kot drugi člani vrednostne verige in zahtevajo večji delež celotnega dobička.

Pravno zaščitena IL, katere imetnik pravic ima izključni monopol nad izkoriščanjem določenega sredstva, je lahko rutinska ali podjetniška. Rutinska IL je tista, za katero je mogoče pridobiti nadomestno IL, pri čemer za nadomestno IL ne kršimo pravic imetnikov te alternativne IL. V farmacevtski industriji so patentirane učinkovine ponavadi podjetniška IL, saj je taka patentirana učinkovina edinstven in kritičen dejavnik za uspeh zdravila, medtem ko je druge elemente v verigi vrednosti, kot so proizvodnja, prodaja in distribucija, mogoče zagotoviti iz več virov. Nasprotno pa je v manj tehnološko zahtevnih in na IL manj temelječih proizvodnih industrijah proizvodna IL običajno rutinska, v kolikor so prednosti tehnologije na voljo iz drugih virov in lahko zagotovijo „zgornjo mejo“ vrednosti sredstva. V kompleksnih panogah, kot je avtomobilska industrija, pa je lahko več podjetniških sredstev IL, kot so tehnologije platforme in blagovne znamke.

Mednarodni standardi za ocenjevanje vrednosti MSOV 210, 90.3.d. , opredeljujejo pojem "rutinskosti" tudi v kontekstu ocenjevanja tveganj za doseganje vrednosti, ki vpliva na določanje diskontnih mer oz. mer donosa. Neopredmeteno sredstvo, ki je uporabljeno v tveganih (nerutinskih) funkcijah (na primer pri raziskavah in razvoju) je lahko bolj tvegano od sredstev, uporabljenih v dejavnostih z nižjim tveganjem ali bolj vsakdanjih (rutinskih) dejavnostih (npr. dobava obstoječih izdelkov ali storitev).

Patents Legal Attribute	Valuation Impact
Scope - Number of Claim Elements ⁷	More elements means it's easier to substitute pieces of the puzzle and "design around" the invention
Time left before 20 year rights expire	Patents lose value as time elapses
Patent grants owner the right to Make, Use, or Sell (& Import if a process)	Allows carving out different parts of value chains in one market
Continuation Strategy	Presence of a continuation strategy can extend the scope and time of the parent patent ("evergreening")
Accused infringer has been sent a cease and desist letter	Willful (treble) damages may accrue when notice is received
Value chain position of accused infringer	More downstream may mean greater damages (value added of offering is greater)
Patenting of multiple patent forms (machines, processes, compounds, products)	Multiple forms increases licensing opportunity and defensive position

Trade Secrets Legal Attribute	Valuation Impact
Last as long as it remains secret	Value may change over time (e.g. Coca-Cola formula)
Reasonable efforts to maintain secrecy	Necessary for protection
Protection contracts	Presence secures trade secret status
Reverse engineering & Independent derivation	Allowed; What are probabilities of occurring?
Complexity	Limits probability of independent derivation

Copyrights Legal Attribute	Valuation Impact
Life of author + 70 years duration	Value may increase or stay constant over a long period (e.g. Disney animations).
Right to copy, perform, distribute, publish	Allows different value chains to be segmented ⁸
Downstream control	No derivatives owned by others, increases value of copyright
Complexity	Limits independent creation risk
Can be reverse engineered	In the case of software. What is the probability?

Trademarks Legal Attribute	Valuation Impact
Infinite life as long as used in commerce	Value may change over time
Anything that identifies the offering's source can be trademarked	Cognitive touchpoints of the user experience can be trademarked (e.g. robin's egg color blue as Tiffany's trademark, or unique design of the Hershey's Kiss)
Downstream control	Control of all derivatives, increases value
Protection limited to discrete fields of use where commerce is being conducted	How valuable is the market of the offering?
Used as a vehicle for goodwill	Often leveraged to enter new markets or attract partners

TABELA 2: VPLIV LASTNOSTI RAZLIČNIH OBLIK IL NA VREDNOTENJE [9]

Pomemben element poslovnega profila je **možnost nadomestila sredstva** v verigi vrednosti z neodvisno pridobitvijo pri alternativnem ponudniku. Zato lahko pogodbeni stranka zadrži vsak presežni dobiček (nad „rutinskim“ zneskom) in ne pripada lastniku oz. izvajalcu sredstva ali

funkcije. Nasprotno pa je podjetniška funkcija ali sredstvo tisto, ki je ključnega pomena za vrednostno verigo in ni na voljo pri alternativnih dobaviteljih. Zato so podjetniške funkcije in sredstva v veliko močnejšem pogajalskem položaju kot drugi člani vrednostne verige in zahtevajo večji delež celotnega dobička.

Finančne značilnosti določajo vpliv sredstva na vrednostno verigo izdelka ali storitve. Finančne značilnosti opredeljujejo tipični računovodski podatki, kot so prihodki, stroški, kapitalske naložbe, lahko pa tudi strateške informacije, kot so premije cen, prihranki pri stroških, presežki kapitala ali kateri koli drug finančni rezultat, ki temelji na uporabi sredstva, in neposredno ali posredno ustvarja vrednost. Pogosta vprašanja, ki so povezana s finančnim profilom so:

- a. Predvideni prihodki, stroški in kapitalske zahteve, povezane s komercializacijo neopredmetenega sredstva.
- b. Ocenjen čas za komercializacijo sredstva.
- c. Ocenjeni stroški alternativ, ki ne kršijo pravic drugih.
- d. Časovna vrednost denarja (stroška kapitala), povezana z neopredmetenim sredstvom.
- e. Vpliv komercializacije na obratna sredstva (terjatve in obveznosti do kupcev).

Finančni profil naj običajno zajema celotno dobo koristnosti sredstva. Doba koristnosti sredstva (ali doba gospodarne uporabe predstavlja časovno obdobje, v katerem bo sredstvo ustvarilo prihodke ali omogočilo prihranke pri stroških (MSOV 210, poglavje 100). Doba koristnosti sredstva je lahko daljša ali krajša od zakonite dobe sredstva, odvisno od konkurenčnih dejavnikov, ki so ugotovljeni v analizi poslovnega profila.

1.3.2.3 Tretja raven piramide vrednotenja - metodologije vrednotenja

Razumevanje temeljnih vprašanj, kot so: "Zakaj je potrebno vrednotenje? Kdo je domnevni kupec? Kakšni so pogoji transakcije? Kaj ocenjujemo?", nam v povezavi z razumevanjem pravnih, poslovnih in finančnih lastnosti sredstva na drugi ravni pomaga izbrati ustrezno metodologijo vrednotenja, ki jih opredeljuje tretja raven piramide vidikov vrednotenja.

Čeprav ima vsaka metodologija več imen in nešteto permutacij, se vse metodologije vrednotenja osredotočajo na tri najbolj splošno uporabljene in v literaturi opisane metode vrednotenja:

- Tržni pristop, ki zahteva primerljive tržne transakcije;
- Stroškovni pristop, ki predpostavlja stroške zamenjave ali reprodukcije subjekta in amortizacijo;
- Dohodkovni pristop, ki poskuša določiti dohodek sredstev, upoštevajoč tako odhodke za uporabo sredstev kot ustvarjene prihodke. (reference)

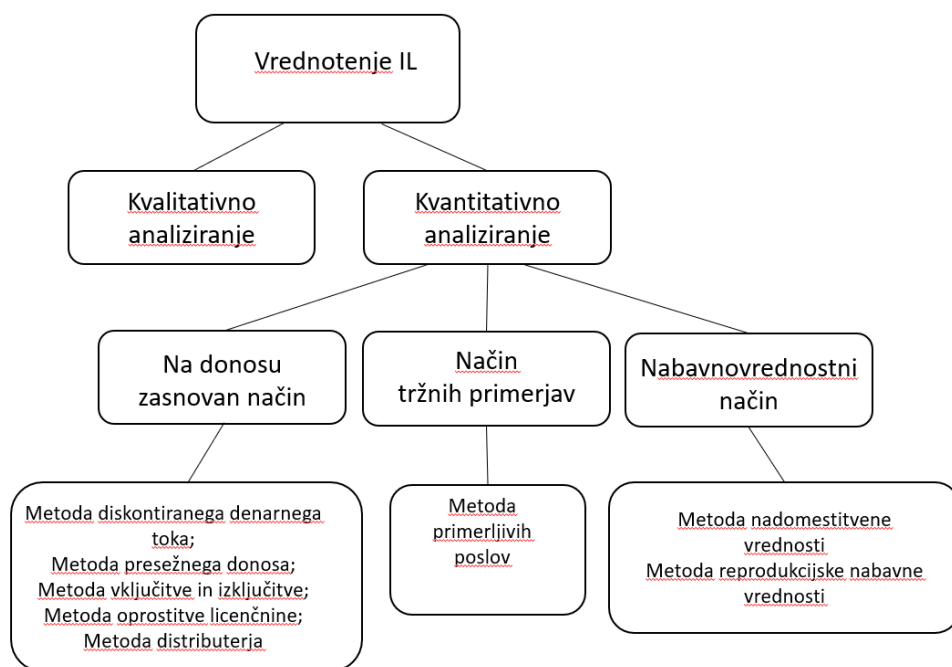
Pri prodajnih in licenčnih transakcijah je končno vrednotenje določeno s končnim rezultatom pogajanj med kupcem in prodajalcem, pri čemer nam metode vrednotenja dajejo neko indikativno vrednost, ki jo s transakcijo potrdimo in posledično transakcija predstavlja povratno informacijo v analizi vrednotenja. Vsi uveljavljeni mehanizmi monetizacije IL so ustvarili trg, ki zagotavlja dejanske podatke o cenah, ki so ključnega pomena za vrednotenje. Ne glede na edinstvenost vsakega sredstva IL pa so primerljive transakcije pomemben vir podatkov o tržnih cenah za izvajalce vrednotenja.

1.3.2.4 Četrta raven piramide vrednotenja - rezultati in poročilo vrednotenja

Zadnji korak postopka vrednotenja je priprava poročila, ki naj bo skladno z namenom vrednotenja, ki je v splošnem lahko za pripravo priporočil za načrtovanje nove uporabe sredstva (npr. za odločanje o prodaji IL ali podelitvi licence), dokazovanje skladnosti rabe sredstva (npr. s pravili dodeljevanja državne pomoči) ali za namen reševanja sporov (npr. v primeru kršitev pravic IL).

1.3.3 Postopek vrednotenja IL

Kot smo že ugotovili, gre v postopku vrednotenja intelektualne lastnine za določanje **denarne vrednosti** za **konkretno opredeljeno sredstvo** s katerim uveljavljamo pravico **izkoriščanja IL**. Postopek vrednotenja IL je sestavljen iz gradnikov na štirih ravneh. Prvi dve ravni, temeljno raven in profil obravnavamo z metodami kvalitativnega vrednotenja. Drugi dve vršni ravni, metodologija in rešitev, pa sta predmet kvantitativne analize. Na sliki 4 je predstavljena shema pristopov k vrednotenju IL, ki torej poteka s kvalitativno in kvantitativno analizo. Kvantitativno analiziranje lahko razdelimo na tri splošno najbolj razširjene načine, ki so: na donosu zasnovan način, način tržnih primerjav in nabavnovrednostni način. Vsakega od teh načinov je možno izvajati z različnimi metodami, ki so primerne zgolj za specifične okoliščine vrednotenja.



SLIKA 6: NAČINI VREDNOTENJA IL [18]

Izračuni konkretnih, objektivno izračunanih številčnih (kvantitativnih) vrednosti (npr. vrednost v denarju) vedno temeljijo na (kvalitativnem) poznavanju predmeta ocenjevanja. Poznavanje značilnosti predmeta ocenjevanja, ki vpliva na oceno vrednosti torej zagotovimo s kvalitativnim analiziranjem (evalvacijo), ki pa v veliki meri temelji na pretežno subjektivnemu dojemanju okoliščin. Postopek vrednotenja IL torej sestavljajo gradniki piramide vrednotenja, ki na prvi in drugi ravni opredelijo sredstvo in okoliščine vrednotenja s kvalitativno analizo, čemur sledi izvedba kvantitativne analize, ki je sestavljena iz gradnikov (izbrane metodologije) na tretji ravni, čemur sledi zagotovitev rezultata (izročkov s poročili vrednotenja), kar predstavlja najvišjo, četrto, raven.

Konkretno opredeljeno sredstvo IL mora torej biti opisano na način, da lahko najprej ugotovimo, ali sploh ustreza pogojem vrednotenja. Sredstvo mora biti pri ocenjevanju vrednosti jasno opredeljeno. **Opredeljevanje sredstev** IL na JRO poteka s postopki na več nivojih oz. v več fazah ustvarjanja vrednosti IL:

- v postopkih identifikacije novonastale IL,
- v postopkih analize stanja tehnike in trga,
- v postopkih razkritja službenih izumov,
- v postopkih zaščite IL,
- v postopkih načrtovanja izkoriščanja IL (načrtovanje trženja, določanje poslovnih modelov),
- v marketingu IL, predstavitvi vrednosti in pridobivanju interesa (priprava, objava in promocija tehnoloških ponudb, aktivno trženje),
- v postopkih izkoriščanja IL (interna uporaba za lastno dejavnost, prodaja in licenciranje, ustanavljanje odcepljenih podjetij, skupna vlaganja in druge oblike pogodbenega sodelovanja in skupnih raziskav),
- v postopkih določanja obstoječe IL v pogodbah sodelovalnih projektov "background IP".

Za namen vrednotenja IL v sodelovalnih projektih na JRO postopke opredeljevanja sredstev IL izvajamo s **kvalitativnim vrednotenjem IL**. Za izvedbo kvalitativnega vrednotenja IL obstaja množica metod, ki so prilagojene namenu in zahtevam postopkov v različnih fazah ustvarjanja vrednosti IL. Na primer, v postopku identifikacije novonastale IL se lahko izvede prvi sestanek strokovnjaka za upravljanje s tehnologijami na JRO z raziskovalcem, ki ocenjuje, da je ustvaril novo IL, ki ima potencialno vrednost na trgu. Namen postopka je zbiranje in analiza vseh relevantnih informacij ter priprava opisa novonastale IL do obsegu informacij, ki omogočajo sprejem odločitve o smiselnosti izvedbe vseh naslednjih postopkov, kot je izvedba analize stanja tehnike in trga ter vseh nadaljnjih postopkov, ki so potrebni za zagotovitev pravic IL in zagotavljanje pogojev za ustvarjanje vrednosti iz izkoriščanja teh pravic. V postopkih načrtovanja izkoriščanja IL, kot so patentirani izumi, so relevantne metode analiziranja prostosti delovanja na določenem interesnem področju izkoriščanja te IL (ang. Freedom to Operate).

Opredelitev sredstva torej v postopku ustvarjanja vrednosti poteka inkrementalno, s postopnim dodajanjem novih informacij in **kvalitativnih ocen**, ki sredstvo v vsakem trenutku opredeljujejo do stopnje, ki je potrebna za izvedbo konkretnega postopka. Na primer, ocenjevanje vrednosti IL najpogosteje še ni potrebno v fazi, ko določamo "background", za katerega JRO dodeljuje pravice dostopa v okviru izvedbe sodelovalnega projekta. Lahko pa tekom zasnove ali izvajanja projekta partnerji sodelovalnega projekta zaznajo interes po konkretno opredeljenem izkoriščanju IL, ki predstavlja "background" JRO v tem projektu. Sodelujoči partner oz. kupec se mora z lastnikom "backgrounda" dogovoriti o pogojih dodelitve teh pravic. Obseg opredeljenih podrobnosti pogojev za dodelitev pravic je odvisen od predpostavk, ki jih obe stranki poznata v fazi priprave dogovora. Na primer: trenutni načrt komercializacije zahteva uporabo izuma in z izumom povezanih skritih znanj na določenih trgih, za določena produktna področja, ob predpostavki, da bo patent za predmetni izum podeljen. Za določanje robnih pogojev, ki strankama omogočijo informacije za pogajanja o določitvi, npr. licenčnine za uporabo takega "backgrounda" je lahko smiselna izvedba vrednotenja le tega. Pri tem je pomembno upoštevati načelo, da je ocena vrednosti v denarju na dan, ko je ocena podana, le približek, ob znanih predpostavkah, ki vplivajo na vrednotenje do dneva podane ocene. Vrednotenje je potrebno ponoviti, ko so znane nove predpostavke, ki pomembno

vplivajo na določitev pogojev izkoriščanja in posledično oceno vrednosti, ki se s pogajanjem realizira s pogodbeno dogovorjeno ceno.

1.3.3.1 Metode in orodja za izvajanje kvalitativnih pristopov za ocenjevanje sredstev IL

Metoda JWP je namenjena evalvaciji tehnološkega in tržnega potenciala IL v zgodnjih razvojnih fazah tehnologije, ko je pomembno hitro in z omejenimi informacijami sprejeti odločitev o smiselnosti nadaljevanja postopka pridobivanja pravic IL in vlaganja virov v razvoj poslovnih modelov za njeno izkoriščanje. Metoda se večinoma uporablja v evalvacijah na JRO in njihovih pisarnah za prenos tehnologije in specializiranih podjetjih za podporo prenosa tehnologij na JRO, ko so okoliščine nastanka IL znane, dosedanje uporabe praviloma še ni, prihodnja (načrtovana) uporaba pa je negotova in opredeljena bolj s tehnološkimi in tržnimi hipotezami, manj pa z empiričnimi dokazi o uporabnosti oz. aplikativni vrednosti [16].

Metoda EVLIA je namenjena identifikaciji in pripravi opisa NoS. IL je v metodologiji vključena kot podmnožica širše skupine NoS, ki predstavljajo tako imenovani intelektualni kapital podjetja in kot tak vpliva na konkurenčnost podjetja. Pristop je usmerjen v podporo identifikaciji in opisu tistih NoS, ki so ključna za ustvarjanje konkurenčne moči podjetja. Metoda je strukturirana v obliki vprašalnika za opisovanje NoS oz. IL [11].

1.3.3.2 Metode in orodja za izvajanje kvantitativnih pristopov za ocenjevanje sredstev IL

MSOV 105 določa več načinov in metod ocenjevanja vrednosti, med katerimi kot glavne navaja naslednje [6]:

- način tržnih primerjav,
- nabavnovrednostni način,
- na donosu zasnovan način.

Vsak od treh načinov opredeljuje podrobne metode izvedbe. Kot smo že ugotovili, je potrebno izbrati najprimernejšo metodo, ki ustreza določenim okoliščinam. Ne zahteva se uporaba več kot ene metode, vendar pa naj bi ocenjevalec preučil več kot en sam način ali metodo, ki bi jo lahko uporabil za določitev vrednosti. To je še posebej pomembno v primerih, ko ni na razpolago dovolj stvarnih ali opazovanih vhodnih podatkov, ki bi omogočali, da bi že z eno samo metodo prišli do zanesljive ocenjene vrednosti. V takem primeru mora biti sklep o oceni, ki je nastala na podlagi več metod, utemeljen, celoten postopek analiziranja in usklajevanja različnih vrednosti v eno samo sklepno ugotovitev brez povprečenja pa naj bi ocenjevalec vrednosti opisal v poročilu [6].

1.3.3.2.1 NAČIN TRŽNIH PRIMERJAV

Način tržnih primerjav ali tržni pristop uporablja podatke o transakcijah IL na trgu kot osnovo za določitev vrednosti IL, ki je predmet vrednotenja. Vendar pa je ta pristop manj zanesljiv in uporaben kot drugi zaradi pomanjkanja zadostnega števila za konkretno vrednotenje relevantnih in kakovostnih podatkov in netransparentnosti njihovih značilnosti. Tržni pristop se sooča še z drugimi pomembnimi izzivi, kot je potreba po prilagoditvah primerljivosti, ko razlika med predmetno IL in primerljivo IL ni zanemarljiva. Obstajajo ponudniki zbirk podatkov, ki zbirajo informacije o primerljivih transakcijah, ki pa so še vedno omejene. V prihodnosti, ko bo trg za intelektualno lastnino postal bolj aktiven in bodo informacije o transakcijah postale bolj dostopne javnosti, se ta pristop lahko široko uporablja. Na primer, če podjetja povečajo svoja prostovoljna razkritja ali če se spremeni zakonodaja, ki spodbuja razkritje transakcij intelektualne lastnine.

1.3.3.2.2 NABAVNO VREDNOSTNI NAČIN

Nabavno vrednostni način ali stroškovni pristop k vrednotenju intelektualne lastnine temelji na stroških pridobitve intelektualne lastnine z lastnim razvojem ali z nakupom oz. pridobitvijo od zunaj. Ta pristop temelji na izračunih reprodukcije in nadomestitvenih stroškov sredstva IL:

1. strošek reprodukcije je strošek izdelave natančne replike sredstva IL, ki je predmet vrednotenja; in
2. strošek zamenjave je strošek za pridobitev sredstva IL z enako uporabnostjo kot sredstvo, ki je predmet vrednotenja. Sredstvo z enako uporabnostjo bi bilo tako, ki opravlja enake funkcije, vendar lahko izpolnjuje zahtevane naloge na drugačen način.

Kljub velikemu potencialu za uporabo v drugih okoljih se stroškovni pristop ne uporablja široko v kontekstu vrednotenja patentov, ker ne odraža prihodnje ekonomske vrednosti vrednotenih patentov. Ta pristop je lahko kljub temu koristen pri računovodskih operacijah, ki temeljijo na preteklih stroških in jih narekujejo postopki za določanje davčnih obveznosti ali kot dodatek dohodkovnemu pristopu, ki ga navajamo v nadaljevanju.

1.3.3.2.3 NA DONOSU ZASNOVAN NAČIN

Na donosu zasnovan način ali dohodkovni pristop poskuša izračunati sedanjo vrednost predvidenega prihodnjega toka dohodkov, ki temelji na sredstvu IL v času njegove gospodarske življenjske dobe. **Metoda diskontiranega denarnega** toka omogoča, da se napovedani prihodnji denarni tok pretvori v sedanjo vrednost z diskontiranjem z določeno mero, imenovano diskontna mera. Eden najtežjih izzivov pri tem pristopu je, kako določiti diskontno mero. Dejavniki, ki vplivajo na diskontno mero, niso povezani samo s časovno vrednostjo denarja, ampak vključujejo tudi tveganja, povezana z napovedmi pri uporabljenem denarnem toku, z vrsto, geografsko lokacijo in dobo trajanja sredstva, vrsto denarnega toka. Vrsta denarnega toka naj bi bila s stališča udeleženca na trgu. Denarni tok je lahko pripravljen za celotno sredstvo ali zgolj lastniški delež v njem, s podatki pred ali po obdavčenju, za realni ali nominalni tok, z upotevanjem določene valute in z njo povezane inflacije. Pomembno je tudi upoštevati, da je treba, kadar neposredni dohodek, ki temelji na predmetnem sredstvu IL ni na voljo, njegovo vrednost ločiti od skupnega toka prihodkov projektov.

1.3.3.2.4 DRUGE METODE, KI TEMELJIJO NA PRIHODNJIH POGOJNIH DOGODKIH

Ta družina metod vključuje resnične možnosti, binomske modele in simulacijske metode, kot je metoda Monte Carlo, ki je omenjena tudi v MSOV 105. Te metode temeljijo na modelih odločitvenih dreves, kjer so pogojni dogodki, ki so potrebni, da IL ustvari vrednost, eksplicitno modelirani. V središču vsake od teh metod je dvostopenjski postopek: najprej se izračuna verjetnost ugodnega dogodka – ki je, da bo sredstvo IL prineslo vrednost (posredno ali v denarju), in drugič, izračunajte izplačilo, če pride do ugodnega dogodka (običajno z uporabo ene od tradicionalnih, že predhodno opisanih metod).

1.3.3.2.5 IZBIRA USTREZNE METODE KVANTITATIVNEGA VREDNOSTENJA

Izbira najprimernejše metode kvantitativnega vrednotenja intelektualne lastnine je odvisna od številnih dejavnikov na vseh ravneh vrednotenja. Ključno je, da bo pravilno interpretiramo pravne, poslovne in finančne značilnosti, s katerimi opredelimo razpoložljivost, zanesljivost in primernost podatkov za uporabo izbrane metode. Glede na to, da vsaka metoda zahteva obsežno poznavanje podatkov, je to običajno odločilna točka pri izbiri metode. Če IL še ni komercializirana, potem je ena

od alternativnih metod morda najbolj primerna. Na splošno velja, da se zanesljivost metode vrednotenja zmanjšuje z naraščanjem števila prilagoditev in predpostavk, zato je najboljša metoda običajno najenostavnejša in najbolj enostavna glede na dane okoliščine.

Za večino okoliščin vrednotenja IL ni hierarhije metod in vse metode se načeloma uporabljajo enako. Ob pravilni uporabi bi praviloma morale vse metode vrednotenja dati bolj ali manj podobno oceno vrednotenja. Posledično so priporočila stroke usmerjena v uporabo več metod za vrednotenje istega sredstva IL, kar doprinese k robustnosti in popolnosti analize. V praksi je to pogosto težko, saj podatki za več metod pogosto niso na voljo ali pa ekonomska karakterizacija sredstva izključuje uporabo določene metode oz. podlag vrednosti, na primer podjetniško sredstvo IL po definiciji ne bo imelo smiselne uporabe nadomestnih stroškov. V PRILOGI 1 podajamo primerjalno tabelo vseh treh najbolj uveljavljenih načinov vrednotenja. Vsi trije načini, način tržnih primerjav, nabavnovrednostni način in na donosu zasnovan način imajo svoje prednosti in slabosti ter ustrezajo različnim okoliščinam. Ustreznost vsakega od načinov se razlikuje glede na vrsto sredstva, razpoložljive podatke in posebne okoliščine različnih panogah.

1.3.3.3 Metode in orodja za izvajanje kvalitativnih in kvantitativnih pristopov

IP Score je orodje za evalvacijo in vrednotenje patentov in rezultatov razvojnih projektov z vgrajenimi računskimi postopki in prikazi vrednosti. Kategorije informacij, ki so predvidene za obdelavo v IP Score so pravni status, tehnologija, tržni pogoji, finance, strategija. Poleg kvalitativnih kategorij so v metodološke modele orodja vgrajene spremenljivke za kvantitativno vrednotenje, kot so podatki iz računovodskih izkazov podjetja, ki so osnova za izračun finančne napovedi in posledično izračune vrednosti tehnologije. IP Score ima vgrajena orodja za prikaze končnih in vmesnih rezultatov analiz v več tipskih poročilih, ki podajajo različne dimenzije vrednotenja in finančnih napovedi, kot je neto sedanja vrednost [19].

ÖNORM A 6801: V standardu opisana metoda za ocenjevanje vrednosti patentov. Avstrijski standard določa postopek za kvalitativno oceno in denarno vrednotenje patentov, uporabnih modelov in patentabilnega znanja in izkušenj [8].

1.3.4 REFERENCE:

- [1] Banton, C., 2020. Economic Value, Investopedia. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, <https://www.investopedia.com/terms/e/economic-value.asp>.
- [2] Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino. O intelektualni lastnini. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_o-intelektualni-lastnini.pdf.
- [3] World Intellectual Property Office (WIPO). Valuing Intellectual Property Assets. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, https://www.wipo.int/sme/en/value_ip_assets/.
- [4] Pal, L., Stres, Š., 2022. Vrednotenje IL kot podlaga za predlog dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči za spodbujanje sodelovanja znanosti in gospodarstva. D1.2.1 Smernice za upravljanje s pravicami IL v okviru sodelovalnih RR projektov.
- [5] Institut Jožef Stefan, Povzetek projektov CTT na področju IL. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, http://tehnologije.ijs.si/en/?page_id=81#.
- [6] Odbor za mednarodne standarde ocenjevanja vrednosti, 2017. Mednarodni

standardi ocenjevanja vrednosti. Ogled 3-3-2022, https://si-revizija.si/datoteke/ocenjevalci/1021/ivs-msov-2017-slo_5.pdf

[7] International Valuation Standards Council, International valuation standards, effective date: 31-1-2022. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, https://propertyinstitute.nz/Attachment?Action=Download&Attachment_id=5117

[8] Austrian Standards Institute, 2011. ÖNORM A 6801. Methods for patent valuation. Edition: 2011-01-01.

[9] Flignor P., Orozco, P., 2006. Intangible Assets & Intellectual Property Valuation: A Multidisciplinary Perspective, IPthought.com. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_valuation.pdf.

[10] Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije – R&R&I, Uradni list EU. 2014|C 198|01. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)&from=HU)

[11] Welzl, A., G., 2014. IP valuation of companies and business transactions, 7th International Technology Transfer Conference, Institut Jožef Stefan. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, <http://tehnologije.ijs.si/7ittc/7ITTC%20Brdo%20Slovenija%20ECONOMICA%20AGW%20Keynote%20final%20webversion%20170914.pdf>.

[12] Evropska komisija, 2021. Horizon IP Scan Service, Guide for Applicants, Horizon IP Scan Helping SMEs manage and valorise Intellectual Property in R&I collaborations. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/horizon-ip-scan_en.

[13] IPA4SME project consortium. IP prediagnostics services. Dostopno na spletu, ogled 3-3-2022, <https://www.ipa4sme.eu/guidelines#prediagnosis>.

[14] META Group, 2019. IP Booster Service. Dostopno na spletu, ogled: 3-3-2022, http://ipbooster.meta-group.com/Download/IPBooster/IPBooster_Service_1.pdf

[15] Institut Jožef Stefan, 2021. PoC sklad za tehnologijo in inovacije. Dostop na spletu, ogled 4-3-2022, http://tehnologije.ijs.si/?page_id=12342.

[16] Institut Jožef Stefan, 2021. Public call for best innovation in 2021 at Public research organizations. Criteria for evaluating the applications, Appendix, pg. 6. Dostopno na spletu, ogled 4-3-2022, http://ittc.ijs.si/wp-content/uploads/2021/02/14ITTC_Public_call_EN.pdf.

[17] Porter, M., 2008. The Five Competitive Forces That Shape Strategy Competitive Advantage, Harvard Business Review.

[18] Saaranto, I., 2016. A Review of the Methods for Valuing Intellectual Property Rights. Dostopno na spletu, ogled 23-3-2022, https://sal.aalto.fi/publications/pdf-files/esaa16_public.pdf.

[19] IP Score: <https://www.epo.org/searching-for-patents/business/ipscore.html>

[20] Zieger, M., Scheffer, G.v., 2005. Methods for Patent Valuation. Presentation at EPO-OECD-BMWA International Conference on Intellectual Property as an Economic Asset: Key Issues in Valuation and Exploitation, oecd.org/sti/ipr.

2 Delovni sklop 2: Državne pomoči v sodelovalnih RR projektih

2.1 Mednarodni primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih RR projektih

V tem poglavju objavljamo vsebino izročka D2.1.1 projekta CRP V7-2145. Osnovna struktura izročka je zasnovana po poglavju »Understanding EU State Aid rules in RDI« iz publikacije kompetenčnega centra za prenos tehnologij JRC (Joint research Competence Centre on Technology Transfer) avtorjev Andonova in sod (2021) [1], ki je bila predstavljena kot najbolj relevantna na omenjenem dogodku v Bratislavi. V drugem delu se nekoliko bolj naslanjamo na informacije študije EARTO (Kaiser s sod., 2021)[2], ki bolje pokriva finančne vidike pravil državnih pomoči. Izroček smo nadgradili še na podlagi poglobljenih informacij, ki smo jih prejeli na delavnici »[Innovation and Technology Transfer in Central and Southeast Europe, European Commission, Knowledge4Policy](#)«, 19.5.2022, v Bratislavi.

Zaradi lažjega sklicevanja na relevantno literaturo smo tekst obarvali z različnimi barvami.

- **Z ležičim tekstom** so v dokumentu označeni sklici na relevantno zakonodajo (predvsem GBER [3]) in komunikacije EC (predvsem R&R&I [4]);
- **S tekstom sivo modre barve** je osnovna struktura nadgrajena z vključki iz publikacije Evropskega Združenja raziskovalnih in tehnoloških organizacij (EARTO) avtorjev Kaiser in sod. (2021) [2];
- **S tekstom magenta barve** so dodane določene specifične reference, značilne za Slovenski ekosistem (npr. zakonodaja, pristojni organi ipd.);
- **Z ležičim tekstom cyan barve v narekovajih** so navedeni prevedeni in anonimizirani citati komentarjev ekspertov, s katerimi smo govorili bodisi na dogodku v Bratislavi, bodisi prek telekonference, bodisi pisno prek e-maila.*
- **Z ležičim tekstom zelene barve** so navedeni prevedeni izbrani citati odgovorov Evropske Komisije (Directorate-General for Competition – DG COMP) iz sistema e-wiki (vir: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport prek Ministrstva za Finance). V izogib morebitni napačni interpretaciji jih v celoti navajamo v angleškem jeziku na koncu izročka D2.1.1**

*Intervjuvane osebe A, B, C, D, E in F so pravni strokovnjaki s področja intelektualne lastnine, ki opozarjajo, naj se njihove trditve jemljejo kot striktno njihova osebna mnenja in naj se jih nikakor ne razume kot konkretne pravne nasvete. Njihove pisne in ustne odgovore smo anonimizirali, pisno komunikacijo hranimo na Institutu »Jožef Stefan«. Komentarji strokovnjakov so kljub temu koristni za bolj poglobljeno razumevanje sistema državnih pomoči.

** Odgovori DG COMP ne predstavljajo uradnega in dokončnega stališča Evropske komisije, ampak le neformalne smernice, pripravljene s strani služb DG COMP za lažjo uporabo zakonodaje GBER in komunikacije R&R&I. Odgovori zato niso pravno zavezujoči in od njih ni moč pričakovati pravne točnosti ali legitimnosti.

2.1.1 Uvod v evropska pravila glede državnih pomoči

Državne pomoči so tisti del javnih sredstev, ki jih javni organi (ministrstva, občine, javni zavodi, skladi in agencije ter drugi javni organi) z namenom splošnega gospodarskega razvoja selektivno dodelijo subjektom, ki delujejo na trgu. Spodbude lahko dodelimo v različnih oblikah, na primer kot nepovratna sredstva, oprostitev plačila davkov in prispevkov ali drugih zakonskih obveznosti, ugodna posojila, garancije ali vloške kapitala, ki niso skladni s tržnimi pogoji. **Z dodelitvijo državnih pomoči prejemniki dobijo prednost pred konkurenti, ki je pod običajnimi tržnimi pogoji ne bi imeli** (<https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/drzavne-pomoci/>).

Enotni evropski trg – eden ključnih elementov Evropske unije – si prizadeva zagotoviti prost pretok blaga, kapitala, storitev in delovne sile med državami članicami EU. Selektivna pomoč, ki jo države članice dodelijo podjetjem, bi lahko izkrivila navedene enake pogoje na enotnem evropskem trgu. Zato 107. člen Pogodbe o delovanju EU (PDEU [4]) v splošnem prepoveduje dodelitev državne pomoči.

Nezdružljivost pomoči z notranjim trgom je mogoče ugotoviti s t.i. štirifaktorskim testom (vir: PDEU 107 (1) in Andonova in sod., 2021):

- pomoč je dodeljena s strani države članice ali iz državnih sredstev in
- izkrivlja konkurenco oz. bi lahko izkrivljala konkurenco
- daje prednosti določenim podjetjem ali proizvodnji določenega blaga
- prizadene trgovino med državami članicami

Da je nek ukrep nacionalne pomoči nezdržljiv z notranjim trgom, mora ne samo izkrivljati (ali kazati na to, da bo izkrivljal) konkurenco z dajanjem prednosti določenim podjetjem ali proizvodnji določenega blaga, temveč obenem tudi prizadeti trgovino med državami članicami. Pogoji iz 107 (1) PDEU so kumulativni, kar pomeni, da morajo biti izpolnjeni v celoti, da je določen ukrep skladno s 107 (1) PDEU nezdržljiv z notranjim trgom in kot tak prepovedan (razen, če PDEU in Pogodba o Evropski uniji določata drugače).

Generalni direktorat Evropske komisije za konkurenco (DG COMP) je pristojen za uveljavljanje pravil EU o konkurenci skupaj z, v nekaterih primerih, nacionalnimi organi za konkurenco. DG COMP je torej odgovoren za ocenjevanje združljivosti ukrepov, ki so jih sprejele države članice. Ustreznih posrednikov z DG COMP za raziskovalne organizacije so ustrezni pristojni organi v državah članicah. **Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence ima položaj pravne osebe javnega prava in je samostojen ter neodvisen organ, pristojen za varstvo konkurence na območju Republike Slovenije (<http://www.varstvo-konkurence.si/o-agenciji/>).**

Oseba A »V zvezi z razlago pravil in načel EU o državni pomoči se je smiselno obrniti na DG COMP, saj JRC, čeprav založnik publikacij kot je npr. Bolgarsko poročilo Andonove in sod. (2021), na splošno nima pristojnosti svetovanja na tem področju. Obstaja sistem, v katerem lahko nacionalne kontaktne točke postavljajo vprašanja Komisiji (DG COMP) prek platforme eStateaidWiki in jih nato interno razširjajo v državi.«

2.1.1.1 Trije scenariji za raziskovalne organizacije

Raziskovalne organizacije (RO) imajo lahko tri različne scenarije v skladu s pravili EU o državni pomoči:

- **je izven obsega** nadzora državne pomoči EU – zadevna javno financirana dejavnost je negospodarske narave;
- **je prejemnik državne pomoči** – raziskovalna organizacija se šteje za „podjetje“ v zvezi z zadevno javno financirano dejavnostjo;
- **je dajalec državne pomoči** – raziskovalna organizacija daje prednost podjetju.

Scenarij je potrebno opredeliti glede na dejavnosti raziskovalne organizacije. Raziskovalne organizacije so podrobneje opredeljene v naslednjih poglavjih nadaljnega teksta.

2.1.1.2 Izjeme: GBER in DeMinimis

Ukrepi državne pomoči, ki izpolnjujejo osnovne pogoje (štirifaktorski test) iz člena 107(1), na splošno niso združljivi z notranjim trgov. Vendar pa obstajajo določene izjeme od tega splošnega pravila. Včasih so ukrepi pomoči držav članic potrebni za ustvarjanje, spodbujanje ali varovanje dobro delujočega gospodarstva. Zato je kljub splošni prepovedi nezdružljivih državnih pomoči s členom 107(3) PDEU ostaja Evropski komisiji odprta možnost, da odobri nekatere ukrepe pomoči v državah članicah. Takšno pomoč mora država članica priglasiti pri Evropski Komisiji in se lahko dodeli šele po pridobitvi odobritve Komisije.

Vendar pa obstajajo številne pomembne izjeme, ki ne zahtevajo predhodne priglasitve in odobritve s strani Evropske Komisije. Prva je "Uredba De Minimis", ki določa mejno vrednost, pod katero se lahko šteje, da se člen 107(1) ne uporablja na podlagi predpostavke, da ukrepi pomoči do tega zneska običajno ne prizadenejo trgovine in konkurence med državami članicami. Ta prag je trenutno določen na 200.000 EUR na podjetje v treh proračunskih letih. Vendar je potrebno upoštevati, da izjema »de minimis« ni na voljo za vse sektorje. Glede na omejen znesek »de minimis« to pravilo v nadaljevanju ne bo podrobneje obravnavano. Tematika je lahko relevantna za univerzitetne inkubatorje ali pospeševalnike, ki podpirajo zagonska ali odcepljena podjetja.

Za potrebe sodelovalnih projektov je bolj relevantna Uredba o splošnih skupinskih izjemah (GBER), s katero so nekatere kategorije državne pomoči izvzete, če so izpolnjeni določeni pogoji. Te kategorije zajemajo pomoč za raziskave, razvoj in inovacije (RDI) kot opisano v naslednjih poglavjih.

2.1.2 Državna pomoč za raziskave, razvoj in inovacije (RRI)

Spodbujanje raziskav, razvoja in inovacij je pomemben cilj EU in je izražen v 179. členu PDEU. Ta člen navaja, da je *»Cilj Unije okrepiti njene znanstvene in tehnološke temelje z oblikovanjem Evropskega raziskovalnega območja, v katerem raziskovalci, znanost in tehnologija prosto krožijo, spodbujati njeno večjo konkurenčnost, vključno z industrijo, in pospeševati vse raziskovalne aktivnosti, ki so potrebne zaradi drugih poglavij Pogodb.«* Drugi členi naslova XIX PDEU obravnavajo načine, kako se to izvaja v Uniji, vključno z velikimi večletnimi okvirnimi programi. Pomoč, ki jo Komisija dodeli neposredno v okviru takšnih okvirnih programov („z nepovratnimi sredstvi v proračun“), se ne šteje za državno pomoč in ima svoje zahteve in merila v okviru posebnih programov in projektov. Te pomoči po definiciji ne dodeli država članica in zato ne spada v štiri-faktorski test iz člena 107(1) PDEU, opisan v začetku tega izročka. Kakorkoli že nacionalna javna sredstva, ki se usklajujejo s proračunom, lahko štejejo za dovoljeno državno pomoč pod določenimi izjemami ali pa nedovoljeno državno pomoč.

Kadar ima država članica pooblastilo za odločanje glede dodeljevanja evropskih finančnih sredstev, kot so npr. sredstva Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), se uporaba tovrstnih evropskih finančnih sredstev pripiše državi in za ukrepe veljajo pravila EU o državni pomoči. Države članice lahko same sprejmejo nacionalne regionalne ali lokalne ukrepe pomoči za RRI, npr. dodeljevanje subvencij ali posojil. Za takšne ukrepe v celoti veljajo tudi pravila EU o državni pomoči. Glede na vsebino člena 179 PDEU ni presenetljivo, da je Evropska Komisija izdala posebno zakonodajo in sprejela politike o nadzoru državne pomoči v zvezi z RRI, opisane predvsem z GBER in R&R&I.

2.1.2.1 Povezave med GBER in okvirom R&R&I

Kljub temu, da je problematika državnih pomoči v dejavnosti RRI precejšen izziv, na tem področju obstajajo bolj podrobna pravila kot na drugih področjih in trgih, ki naj bi pomagala preseči odprta vprašanja. Ta pravila so določena v dveh pomembnih dokumentih: »Uredba Komisije EU o razglasitvi

nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 PDEU« v tem poročilu okrajšano z **GBER** in »Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije« v tem poročilu okrajšano z (**R&R&I**). Slednji dokument ima status »komunikacije« (smernice Evropske Komisije ta politiko). Komisija je z GBER razglasila posebne kategorije državne pomoči za združljive s Pogodbo o delovanju EU, ki, če so izpolnjeni nekateri pogoji, so lahko izvzete in jih ni potrebno predhodno priglasiti pri Komisiji ter odobriti s strani Komisije. O takih primerih Komisija ne odloča.

V primerih, ko GBER ne predvideva izjeme, mora odločiti Komisija. Na področju RRI je Komisija za te namene določila svoja načela in politike, navedene v okviru R&R&I. Okvir R&R&I ni uradno zavezujoča uredba, ampak pravilo politike, ki (do neke mere) zavezuje Komisijo. **V praksi je smiselno R&R&I obravnavati, kot da bi bil zakon**, ker se na Evropskem sodišču odločbe Komisije izredno redko izpodbijajo. Če pa se že izpodbija določena odločba Komisije, jo Evropsko sodišče najpogosteje sprejme kot ustrezno odločitev Komisije.

GBER in R&R&I ne določata le zahtev, temveč tudi izjeme za delo v RRI za obravnavanje zakonitih dejanj v primerih tržne nepopolnosti. In te izjeme resnično pomagajo, da ne pridejo v nasprotje s pravili zakona o državni pomoči. Veljajo naslednje razlike:

- **GBER obravnava različne specifične trge** (telekomunikacije, bančništvo, energetiko in številne druge, vključno z RRI) in določa pravila, po katerih je državna pomoč izvzeta iz zahteve po predhodni priglasitvi – je »skupinsko izvzeta«. Če je treba ukrep priglasiti, ker ni izvzet, je treba začeti postopek obveščanja komisiji po pravilih GBER. Postopek obveščanja je treba izvesti tudi v primeru, da so presežene meje iz GBER.
- **Okvir R&R&I se uporablja izrecno in samo za dejavnost RRI** in določa pravila, po katerih to delo ni v nasprotju s pravili o državni pomoči (1. in 2. poglavje). Poleg tega določa okvir za ugotavljanje primerov, ki jih države članice priglasijo po posebnih merilih (3. in 4. poglavje). Zagotavlja osnovne in splošne smernice za oceno, ali je dejavnost v skladu ali v nasprotju s pravili o državni pomoči.

Pogosto vprašanje je, kateri od teh dveh dokumentov, GBER ali R&R&I se uporablja. Katerega je treba upoštevati ali oboje velja hkrati? Odgovor je, da se oba dokumenta dopolnjujeta. Preprosto povedano: splošna pravila za dodeljevanje državne pomoči na različnih in posebnih trgih, vključno s primeri R&R&I, so obravnavana v okviru GBER. **Posebne zahteve za RRI, kjer mora Komisija oceniti dani ukrep pomoči, so določene v okviru R&R&I.**

S členom 107 PDEU je Evropski Komisiji dovoljeno izvzeti določene kategorije državne pomoči pod določenimi pogoji. En tak primer so aktivnosti RRI. GBER se tako nanaša na pomoč, ki sicer izpolnjuje štiri-faktorski test iz člena 107 (1) PDEU, vendar je izvzeta. Takšne pomoči ni potrebno priglasiti Evropski Komisiji s strani relevantnih nacionalnih avtoritet. Druge pomoči, ki se glede na člen 107 PDEU kvalificirajo kot nekompatibilne (to pomeni, da ne padejo niti med izjeme GBER niti med izjeme de minimis) je potrebno priglasiti pri Evropski Komisiji in jih ni dovoljeno implementirati pred odobritvijo Evropske Komisije. Uredba o splošnih skupinskih izjemah (GBER) se po svoji naravi nanaša predvsem za pomoč, ki jo države članice dodelijo raziskovalnim organizacijam, *prejemnicam* državne pomoči (v praksi se to imenuje **neposredna pomoč** – gre za pomoč na ravni raziskovalne organizacije), pri čemer se GBER v delu, ki se nanaša na RRI, ne aplicira le na raziskovalne organizacije, temveč tudi na MSP in velika podjetja, dovoljena višina (intenzivnost) pomoči pa se razlikuje glede na tip (raziskovalna organizacija / podjetje) in velikost podjetja.

Opomba: Vsak načrt državne pomoči ali pomoči de minimis podjetjem je treba pred začetkom izvajanja priglasiti na Ministrstvu za finance, Sektor za spremljanje državnih pomoči, razen nekaterih načrtov pomoči v kmetijstvu, gozdarstvu, ribištvu in akvakulturi, ki jih je treba priglasiti pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (<https://www.gov.si/teme/priglasitev-drzavnih-pomoci-in-pomoci-de-minimis/> in <https://www.gov.si/zbirke/storitve/priglasitev-nacrtov-drzavnih-pomoci-in-pomoci-de-minimis-na-ministrstvu-za-finance/>).

Državna pomoč je lahko dodeljena tudi posredno, prek raziskovalne organizacije, podjetjem. V nadaljevanju bodo predstavljene tudi situacije, ko raziskovalna organizacija deluje kot podeljevalec pomoči – to se včasih imenuje posredna pomoč, saj se ne dodeli neposredno, temveč prek raziskovalnih organizacij tretjim osebam (v kontekstu sodelovalnih projektov glej poglavje 5.7 »Posredna pomoč pri sodelovalnem raziskovanju«).

Raziskovalna organizacija (RO), če prejme pomoč s strani / prek države, postane **prejemnica pomoči**. Obstajajo pa tudi situacije, ko lahko RO v sodelovanju z industrijo prenese takšno pomoč na podjetje – postane **dajalka pomoči**. V takem primeru točka 22 okvir R&R&I določa, da *Komisija raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture ne bo obravnavala kot upravičenca do državne pomoči, če deluje le kot posrednik, ki na končne prejemnike prenaša celotno javno financiranje in vse prednosti, pridobljene s takšnim financiranjem. Temu je na splošno tako, če:*

- a) *sta javno financiranje in kakršna koli prednost, pridobljena s takšnim financiranjem, merljiva in dokazljiva, in če obstaja ustrezen mehanizem, ki zagotavlja, da se v celoti preneseta na končne prejemnike, na primer v obliki znižanih cen; in*
- b) *ni nobene dodatne prednosti za posrednika, ker je ta bodisi izbran na odprtem postopku oddaje javnega naročila ali so javna sredstva na voljo vsem subjektom, ki izpolnjujejo potrebna objektivna merila, tako da lahko stranke kot končni prejemniki pridobijo enakovredne storitve od katerega koli zadevnega posrednika.«*

Če so pogoji iz točke 22 izpolnjeni, se pravila o državni pomoči uporabljajo na ravni končnih prejemnikov (točka 23 R&R&I). Ukrepe pomoči v skladu 107. členom PDEU in ki ne izpolnjujejo pogojev za izzetje na podlagi GBER ali drugega pravnega akta, kot je pravilo de minimis, je potrebno priglasiti pri Evropski Komisiji, ki bo opravila oceno in odločila o združljivosti ukrepa z notranjim trgom. **Opomba:** Dejstvo, da nek ukrep ne spada v okvir GBER torej še ne implicira domneve o njegovi nezakonnosti.

R&R&I - »Okvir za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije« je na področju politik in smernic RRI najpomembnejši dokument, še posebej za ukrepe na področju raziskav in razvoja. Trenutna različica je bila objavljena leta 2014. **Opomba:** okvir R&R&I ima status sporočila – komunikacije in nima formalne pravne moči. Kljub temu R&R&I služi kot glavni vir informacij o uporabnosti pravil o državni pomoči za raziskave in razvoj. Določa in pojasnjuje številna pomembna načela za uporabo pravil EU o državni pomoči, specifičnih za področje raziskav in inovacij ter javnih raziskovalnih organizacij, kot so javno financirane univerze ali raziskovalni inštituti.

2.1.2.2 Poglavitne smernice okvirja R&R&I

Okvir R&R&I določa politiko, ki jo je sprejela Komisija. Nima moči zakona. To se v samem dokumentu odraža v zapisih tipa: »Komisija »meni«, da so nekatere vrste pomoči združljive z notranjim trgom...«

Oseba B: »Ta »neformalnost« pravil (da ne gre za uradna pravila) samo po sebi ni nenavaden pojav. Po objavi je uradna zakonodaja EU (kot je npr. GBER) zakleščena (zapisana v kamen) in Komisija ne more preprosto zagotoviti lastne pravne konstrukcije zakona, saj je ta naloga formalno rezervirana za Sodišče EU. Podobno boste opazili, da v celotnem R&D&I (ki ima kot sporočilo status političnega dokumenta) Komisija uporablja izjemno previdno besedilo, kot je "Komisija meni, da (...) namesto "Komisija se je odločila". Delno je to tudi zato, da bi se izognili razhajanjem glede morebitnih mnenj in odločitev Sodišča EU (ECJ – European Court of Justice). Med pripravo poročila o Bolgariji smo iskali kakršne koli namige v zakonodajnem postopku, kako je prišlo do zapisa pravila 20% v GBER in R&D&I, vendar nismo našli nobenih namigov glede razlage 20-odstotnega deleža. Med postopkom, ki je na koncu pripeljal do drevesa odločitev (Kebapci in sod., 2021 [6]), so strokovnjaki večkrat prosili predstavnike EK za pojasnilo tega vprašanja. Brez uspeha... Iz zgoraj navedenih razlogov je jasno, zakaj ima R&R&I status komunikacije in zakaj ga je kljub temu smiselno v praksi obravnavati kot da bi bil zakon.

Oseba C: »Popolnoma se strinjam z A. Po mnenju pravnih strokovnjakov. Je besedilo pravil o državni pomoči ponekod nejasno in zavajajoče. Kot je povedal že predhodnik so besede EC zelo previdne in v resnici niso zavezujoče. Pri R&R&I gre »komunikacijo« in ne za uredbo. Izraz "podjetje" je v okviru državnih pomoči res zelo zavajajoč. Opredelitev "organizacije za raziskave in širjenje znanja" pomeni, da tam ni na voljo nobena gospodarska dejavnost. Ker je to daleč od realnosti, je Komisija to popravila z 20-odstotnim pragom in navedla izjemo, ki se vedno zgodi.«

Kot omenjeno v enem izmed predhodnih poglavij, je v praksi smiselno okvir R&R&I obravnavati, kot da bi bil zakon.

Za odločitve v zvezi s pravno konstrukcijo PDEU je torej pristojno Sodišče EU. Okvir RRI obravnava državno pomoč za raziskave, razvoj in inovacije v širšem smislu. Zajema tudi pomoč za MSP in velika podjetja.

Tako GBER kot R&R&I razlikujeta med pomočjo, ki jo država članica neposredno daje raziskovalnim organizacijam, in pomočjo, ki jo podjetje dobi prek raziskovalne organizacije. Da bi ugotovili, katere aktivnosti vplivajo na določene premisleke in kakšne zahteve veljajo v različnih scenarijih, je potrebno najprej razlikovati med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo.

2.1.2.3 Gospodarska vs. negospodarska dejavnost: RO kot prejemniki državne pomoči

Skladno s členom 107 (1) PDEU, so ukrepi državne pomoči združljivi z notranjim trgom, če ne vplivajo na trgovino med državami članicami in ne izkrivljajo ali vse kaže, da bodo izkrivljali konkurenco – pomeni, da podjetjem ni dodeljena nobena selektivna pomoč. Podjetje je opredeljeno kot subjekt, ki opravlja gospodarske dejavnosti, ki vključujejo ponujanje katerega koli izdelka ali storitve na določenem trgu. Zato ni pomembno, kako je podjetje organizirano, ne glede na to, ali gre za javno ali zasebno pravo, ali je usmerjeno v ustvarjanje dobička ali ne.

2.1.2.3.1 NEGOSPODARSKA DEJAVNOST

Glede na scenarij raziskovalnih organizacij kot prejemnikov državne pomoči se pravila o državni pomoči uporabljajo samo za javno financiranje gospodarske dejavnosti, ki jih te organizacije izvajajo. Pravila ne veljajo za negospodarsko dejavnost, ki je običajno glavna dejavnost raziskovalnih organizacij.

2.1.2.3.1.1 RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE

Definicija iz (83. odstavek 2. člena GBER in 15. točka R&R&I): „organizacija za razširjanje raziskav in znanja“ ali „raziskovalna organizacija“ pomeni subjekt (kot so univerze ali raziskovalni inštituti, agencije

za prenos tehnologije, posredniki za inovacije, v raziskave usmerjeni fizični ali virtualni skupni subjekti), ne glede na njegov pravni status (organizirana po javnem ali zasebnem pravu) ali način financiranja, katerega glavni cilj je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh aktivnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja. Tudi če ta subjekt med drugim opravlja gospodarsko dejavnost, je treba financiranje, stroške in prihodke te gospodarske dejavnosti obračunati (knjižiti) ločeno. Podjetja, ki imajo lahko odločilen vpliv na takšen subjekt, npr. v vlogi delničarjev ali članov, ne smejo imeti prednostnega dostopa do rezultatov raziskav, ki jih je subjekt izvedel.

Definicije raziskovalne organizacije (RO) se ne sme zamenjevati z vprašanjem, ali je prejemnik ukrepa financiranja podjetje ali ne. Definicija RO je le opis nalog in ciljev organizacije. Pravzaprav je možno mnoge neprofitne raziskovalne organizacije, ki prejemajo javno podporo, kvalificirati tudi kot podjetja za določene dele svojih dejavnosti. Povsem običajno je, da se pod isto streho in z istimi viri izvajajo različne dejavnosti.

Za raziskovalno organizacijo, ki izvaja pretežno negospodarsko dejavnost, vključno z učinkovitim sodelovanjem z industrijo, in izvaja izključno pomožno gospodarsko dejavnost, ni treba priglasiti državne pomoči, če potrebuje dodatno javno financiranje poleg osnovnega stabilnega financiranja. Na splošno pravila o državni pomoči ne veljajo za financiranje negospodarske dejavnosti.

Po grobi oceni torej glede na vsebino R&R&I večina raziskovalnih organizacij (glede na naravo svojih dejavnosti) ne bo imela težav z dodatnim javnim financiranjem. Vendar pa je ena pomembna zahteva: Raziskovalna organizacija mora imeti vzpostavljen jasn vpogled v gospodarsko dejavnost, iz katerega je jasno razviden resnični delež gospodarske dejavnosti. Za raziskovalno organizacijo je ključno torej, da so financiranje, stroški in prihodki vezani na gospodarsko in negospodarsko dejavnost računovodsko ločeno vodeni in jasno razvidni – kot izhaja iz definicije RO po GBER in R&R&I.

Komisija v točki 19 okvira RRI navaja seznam aktivnosti, za katere meni, da so na splošno negospodarske narave. Gre za aktivnosti javnega interesa, ki so izjemnega pomena za pravilno delovanje družbe, kot so osnovno, srednje in terciarno izobraževanje ter neodvisne temeljne raziskave. Za opredelitev raziskovalne organizacije je zahtevana določeno mera neodvisnosti od podjetij - druge zasebne organizacije smejo imeti odločilnega vpliva ali imeti nesorazmernih koristi od svojega sodelovanja z RO - 15 (ee) R&R&I. V nasprotnem primeru lahko organizacija izgubi status RO v skladu s pravili o državni pomoči. To je še posebej pomembno za raziskovalne organizacije, ki se osredotočajo na uporabne (aplikativne) raziskave.

Negospodarska dejavnost vključuje:

- i. Primarne aktivnosti raziskovalnih organizacij, še posebej:**
 - a. Javno izobraževanje organizirano znotraj nacionalnega izobraževalnega sistema, prednostno ali v celoti državno financirano in nadzorovano s strani države;
 - b. Neodvisne raziskave in razvoj za pridobivanje več znanja in boljše razumevanje vključno s sodelovalnimi raziskavami in razvojem z vzpostavljenim učinkovitim sodelovanjem;
 - c. Široko razširjanje raziskovalnih rezultatov na ne-ekskluziven in ne-diskriminatoren način, npr. skozi poučevanje, odprto dostopne baze podatkov, prosto dostopne objave ali prosto dostopno programsko opremo.

- ii. **Aktivnosti prenosa znanja**, vzpostavljene na raziskovalni organizaciji ali skupaj z ali v imenu drugih takšnih entitet in pri čemer je **ves dobiček z naslova teh aktivnosti re-investiran v primarne aktivnosti raziskovalne organizacije**.

Opomba: 19. točko okvira R&R&I, ki navaja, da so aktivnosti prenosa znanja negospodarske narave, je potrebno pazljivo interpretirati s pojasnilom, da se to nanaša izključno na javno financiranje aktivnosti (npr. pisarn za prenos tehnologij) in ne na predmet prenosa (npr. licenčna pogodba). Če želi raziskovalna organizacija kateri koli rezultat javno financiranih raziskav prenesti na podjetje, mora podjetje plačati pristojbino po tržni ceni. V nadaljevanju bo ta tematika obravnavana v poglavju »Razumevanje učinkovitega sodelovanja«.

Za financiranje primarnih aktivnosti raziskovalnih organizacij ne veljajo pravila o državni pomoči. To navodilo je povsem jasno in ne bi smelo povzročiti nesporazumov [1]. Opomba: Med primarne aktivnosti RO spada tudi učinkovito sodelovanje.

Definicija raziskovalne organizacije iz [Zakona o Znanstveno Raziskovalni in Inovacijski dejavnosti \(ZZRID\)](#) se v grobem vsebinsko prekriva z definicijo raziskovalne organizacije skladno z 15. točko R&R&I in 83. odstavkom 2. člena GBER (podčrtan tekst v spodnjem odstavku kaže vsebinske podobnosti nacionalne zakonodaje z GBER in R&R&I).

Raziskovalna organizacija (RO) glede na 5. člen (15. odstavek) ZZRID je pravna oseba zasebnega ali javnega prava ter samostojni podjetnik posameznik, ki izpolnjuje pogoje za izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki skladno s 16. členom ZZRID pomeni ustvarjanje novega znanja in njegov prenos ter izvajanje temeljnih in industrijskih raziskav ter eksperimentalnega razvoja. Raziskovalna organizacija je skladno s 5. členom (15. odstavek) ZZRID vpisana v evidenco izvajalcev znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki jo vodi javna Agencija za Raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS). Skladno s 4. členom Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti je v evidenco lahko vpisana le RO, ki izpolnjuje naslednje pogoje: (i) je pravna oseba ali samostojni podjetnik, (ii) ima raziskovalno in razvojno dejavnost registrirano v sodnem registru ali ima samostojni podjetnik dejavnost priglašeno pri pristojnem organu, (iii) ima najmanj eno raziskovalno skupino z najmanj dvema raziskovalcema, ki ima organizacijsko opredeljeno in finančno ločeno vodeno raziskovalno in razvojno dejavnost, (iv) raziskovalci v raziskovalni skupini so razvrščeni v raziskovalne nazive v skladu s predpisom ali splošnim pravnim aktom, (v) razpolaga z ustrežno raziskovalno opremo za izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti, (vi) razpolaga z ustreznimi prostori za izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti. V evidenco raziskovalnih organizacij so vpisane tudi gospodarske družbe, ki izpolnjujejo omenjene pogoje (i) do (vi). Po 3. členu [Zakona o gospodarskih družbah \(ZGD-1\)](#) je gospodarska družba pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost, posledično gospodarske družbe ne morejo izpolnjevati določb iz 15 (ee) R&R&I in se torej po GBER in R&R&I ne uvrščajo med Raziskovalne organizacije, četudi se ukvarjajo z raziskavami in razvojem (kar je razlog za vpis gospodarskih družb v evidenco izvajalcev raziskovalno razvojnih aktivnosti ARRS).

Lahko torej trdimo, da vsaka organizacija, ki je vpisana v evidenco pri ARRS (<https://cris.cobiss.net/ecris/si/si/>) in ni gospodarska družba, vsaj v grobem izpolnjuje pogoje iz definicije raziskovalne organizacije (RO) iz točke 15 (ee) R&R&I in izvaja primarne aktivnosti RO in aktivnosti prenosa znanja skladno z 19. točko R&R&I, med katere spadajo »neodvisna izvedba temeljnih

raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh aktivnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja (15. (ee) R&R&I)«.

! Smiselno je torej v prvi fazi ugotoviti, če je organizacija, ki ni gospodarska družba, v evidenci raziskovalnih organizacij (RO) in zakaj ne? V drugi fazi je smiselno po potrebi preveriti specifikke od primera do primera. Najbolj enostavno je, če organizacija sama znotraj sebe preveri, ali izpolnjuje vse pogoje skladno s točko 15 (ee) R&R&I (in specifikke, predvsem iz poglavja 2.1 R&R&I)!

Iz tujih razpisnih dokumentacij (glej primere v poglavju 7) je razvidno, da je splošna praksa, da RO ob prijavi projektov z ustrezno izjavo potrdijo, da izpolnjujejo pogoje iz definicije RO (točka 15 (ee) R&R&I), saj iz podatkovnih baz ni mogoče pridobiti dovolj jasnih informacij (več o tem v izročkih D2.1.2 in D2.2.1).

Iz pogovora s predstavnico ARRS v zvezi z vpisi v bazo izvajalcev znanstvenoraziskovalne dejavnosti: »Podatkov o deležu opravljanja gospodarske oz. raziskovane/razvojne dejavnosti pri nas ne hranimo, niti organizacij za ta podatek ne pozivamo. Bistveno je, da imajo prijavljeno raziskovalno in razvojno dejavnost v sodnem registru, ter da nam posredujejo izjavo s katero jamčijo, da imajo opredeljeno in finančno ločeno vodeno raziskovalno in razvojno dejavnost.«

2.1.2.3.2 GOSPODARSKA DEJAVNOST:

Vse druge aktivnosti na trgih, razen zgoraj naštetih, so gospodarske dejavnosti, pa naj gre za proizvodnjo blaga, opravljanje storitev ali oddajanje opreme ali prostorov v najem; vse takšne aktivnosti je treba skladno z zakonodajo o državni pomoči obravnavati kot „gospodarsko dejavnost“. **Opomba:** Ni potrebno, da organizacija za take aktivnosti prejme nadomestilo ali ustvarja dobiček. Državam članicam načeloma ni dovoljeno uporabljati javnih sredstev za financiranje gospodarske dejavnosti raziskovalnih organizacij ali raziskovalnih infrastruktur, razen v primeru, da gre za eno od izjem ali pa je Komisija priglasila ukrep pomoči in ga odobrila.

2.1.2.3.3 OBVESTILO KOMISIJE O POJMU DRŽAVNE POMOČI

V določenih specifičnih primerih, ki jih ne opisujemo v tem dokumentu (npr. izvajanje raziskovalnih storitev na neposredno zahtevo občin), se je težko odločati, ali gre za gospodarsko ali negospodarsko dejavnost. Odgovor na tako vprašanje zahteva analizo več različnih dejavnikov, med katerimi je tudi »obstoje trg« (znanstvena dejavnost je gospodarska, če za njo obstaja trg), odločitev pa je odvisna še od izvajanja nacionalne javne politike. V zvezi s temi vprašanji je koristno dodatno gradivo »Obvestilo Komisije o pojmu državne pomoči po členu 107(1) Pogodbe o delovanju Evropske unije« [8].

2.1.2.3.4 MEŠANA GOSPODARSKA IN NEGOSPODARSKA DEJAVNOST

Kot opisano, so primarne aktivnosti RO negospodarske narave in pravila o državni pomoči zanje ne veljajo. Vendar pa se večina RO ukvarja tudi z gospodarsko dejavnostjo, ki dopolnjuje njihovo osnovno (primarno) dejavnost.

Pogosto prihaja do nerazumevanja in enačenja po principu »zdravega razuma«, da se neprofitne organizacije ukvarjajo z negospodarskimi aktivnostmi, profitne pa z gospodarskimi. Razlikovanje med gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi s konceptualnega vidika in izogibanje presežanju t.i. 20-odstotni praga (20 R&R&I) je izjemno pomembno v kontekstu pomoči za gradnjo in posodobitev raziskovalne infrastrukture. Za sodelovalne projekte pa je t.i. 20-odstotni prag le posredno relevanten z vidika izpolnjevanja pogojev iz definicije RO (15 ee R&R&I) kot opisano v nadaljnjem tekstu in označeno s

črnim okvirjem. Izredno pomembno pa je tudi v kontekstu sodelovalnih projektov, da ima raziskovalna organizacija računovodsko ustrezno razmejeno gospodarsko in negospodarsko dejavnost.

Države članice načeloma ne morejo neposredno ali posredno financirati gospodarske dejavnosti. Iz tega sledi, da je potrebno ločevati med gospodarsko dejavnostjo in negospodarsko dejavnostjo. Financiranje in računovodstvo morata jasno razločevati med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo, da se je mogoče izogniti navzkrižnemu subvencioniranju gospodarskih dejavnosti z javnimi sredstvi, ki so bila namenjena negospodarskim dejavnostim. Zlasti na področju RRI je pogosto precej težko razlikovati med obema vrstama dejavnosti, saj se pogosto uporabljajo isti vhodni dejavniki (osebje ali uporabljena oprema in objekti). Zato je izrednega pomena, da imajo partnerji RRI projektov ustrezen računovodski sistem, ki omogoča ustrezno knjigovodstvo gospodarskih dejavnosti. Kjer se uporabljajo skupni vhodni faktorji za gospodarske in negospodarske dejavnosti, mora biti vzpostavljeno **analitično računovodstvo**, ki omogoča ločeno spremljanje uporabe opreme in objektov (in režijskih stroškov) za gospodarsko dejavnost.

DG COMP: »Točka 18 Okvira RRI jasno določa, da je treba stroške, financiranje in prihodke gospodarskih dejavnosti jasno ločiti od stroškov, financiranja in prihodkov negospodarskih dejavnosti. Raziskovalna organizacija bi zato morala vzpostaviti ločeno računovodstvo (stroškovno računovodstvo). Komisija svetuje, naj se v tej zadevi sklicujejo na mednarodne standarde.

Opozoriti je treba, da ta zahteva vpliva tudi na raziskovalne organizacije, ki imajo manj kot 20 % pomožnih gospodarskih dejavnosti, kot način za spremljanje skladnosti s pragom. ...

... Raziskovalna organizacija mora predložiti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in morebitno klasično knjigovodsko listino, ki bi omogočala prepoznavanje stroškov, financiranja in prihodkov gospodarskih v primerjavi z negospodarskimi dejavnostmi.«

Če povzamemo, pravila o državni pomoči zahtevajo obvezno ločeno računovodstvo za gospodarske in negospodarske dejavnosti za vse raziskovalne organizacije, ki opravljajo gospodarske dejavnosti. Če sistem ločenega računovodstva na RO ni vzpostavljen, je vso prejeto javno financiranje predmet državne pomoči. Stroške, financiranje in prihodke je treba obračunati ločeno za gospodarske in negospodarske dejavnosti, na jasn in razločen način v bilancah stanja in izkazih poslovnega izida organizacij, v skladu s **Slovenskimi Računovodskimi Standardi in mednarodnimi računovodskimi standardi.**

Tako imenovan »20-odstotni prag« iz točke 20 R&R&I razlikuje med tem, kdaj je gospodarska dejavnost pomožna (<20%).

Oseba D: »Raziskovalna organizacija ne more biti hkrati kvalificirana kot »organizacija za razširjanje raziskav in znanja (R&R&I 15(ee))« in kot »podjetje«. Trditev, da se organizacija večinoma ukvarja s pogodbenimi raziskavami in storitvami, ki opravlja več kot 20 % gospodarskih dejavnosti« je zelo protislovna z R&R&I 15(ee) »subjekt ... katerega glavni cilj je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh dejavnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja...«.

Oseba C: »Opredelitev "organizacije za raziskave in širjenje znanja" pomeni, da tam ni na voljo nobena gospodarska dejavnost. Ker je to daleč od realnosti, je Komisija to popravila z 20-odstotnim pragom in navedla izjemo, ki se vedno zgodi.«

DG COMP: »Da bi ugotovili, kaj je primarni cilj raziskovalne organizacije, je treba pogledati vsebino mandata, ki ga je tej organizaciji podelila država, in ali so njene dejavnosti v skladu z njenim mandatom. Mandat pa seveda ne bo zadoščal, da bi subjekt obravnavali kot raziskovalno organizacijo, če de facto ne opravlja te primarne dejavnosti.«

To je moč razumeti, da v večji meri kot se raziskovalna organizacija ukvarja z gospodarsko dejavnostjo (raziskavami v imenu podjetij), večja je verjetnost, da organizacija ne izpolnjuje svojega glavnega cilja, ki je *»neodvisna izvedba temeljnih in industrijskih raziskav in eksperimentalnega razvoja ...«* iz definicije v točki 15 (ee) R&R&I. *Oseba D: »To je vzrok, zakaj je potrebno skladno s točko 20 R&R&I spremljati deleže gospodarske dejavnosti v raziskovalni organizaciji. Če je delež gospodarske dejavnosti nižji od 20%, potem ste lahko brez skrbi, saj kot raziskovalna organizacija ne zapadete pod pravila o državnih pomočeh. Če je ta delež višji od 20%, potem je tudi v kontekstu sodelovalnih projektov situacija kompleksna – odvisna od mnogih dejavnikov in ni nujno, da je določena raziskovalna organizacija dejansko upravičena do 100% financiranja.*

DG COMP: »Ni treba izračunati, kolikšen odstotek dejavnosti RO je povezan z njenim primarnim ciljem, saj bo ne glede na ta odstotek status raziskovalne organizacije za namene uporabe pravil o državni pomoči priznan le za tiste dejavnosti, ki se skladajo z njenim javnim mandatom. Za preostali del (gospodarske dejavnosti) bo raziskovalna organizacija obravnavana kot podjetje.«

Poglejte še poglavje »Vprašanja in odgovori ekspertov glede intenzivnosti financiranja raziskovalnih organizacij in podjetij«, kjer je vprašanje upravičenosti financiranja raziskovalne organizacije podrobneje razdelano na konkretnem primeru.

Pomembno: V prvi fazi naj organizacije interno sploh ugotovijo, ali je delež njihove gospodarske dejavnosti resnično nad pragom 20%. Pogosto raziskovalne organizacije pod gospodarsko dejavnost štejejo vse aktivnosti, na podlagi katerih obstaja finančni tok v smeri od podjetij k raziskovalnim organizacijam. To je podrobneje prikazano v preglednici **v sledečem poglavju »Posredna državna pomoč v povezavi s sodelovalnimi projekti«** iz poročila o državnih pomočeh EARTO (Kaiser s sod., 2021), ob kateri se nahaja naslednji komentar: *Oseba D: »... zakaj pogosto pride do nesporazuma, ko RO trdijo, da imajo več kot 20 % gospodarskih dejavnosti. Če RO enostavno seštejejo zasedenost kapacitet, ki se nanašajo na sodelovanja s podjetji (finančni tok s podjetij na RO), je v primeru iz preglednice vsota zasedenosti kapacitet 30%. Vendar pa se le 7% sodelovanj z industrijo skladno z definicijami R&R&I uvršča v gospodarsko dejavnost, saj učinkovito sodelovanje, ki predstavlja 23% zasedenosti kapacitet, ni gospodarska dejavnost.*

2.1.2.4 Uporaba zmogljivosti (kapacitet), ustreznosti subjekt in pomožna gospodarska dejavnost

Okvir R&R&I v točki 20 vsebuje nadaljnje smernice o sorazmerju mešanih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Če je gospodarska raba le pomožna, potem financiranje v celoti ne spada v okvir pravil o državnih pomočih:

Če se raziskovalna organizacija ali raziskovalna infrastruktura uporablja za gospodarske in negospodarske dejavnosti, spada javno financiranje v področje uporabe pravil o državni pomoči samo, če zajema stroške, ki so povezani z gospodarskimi dejavnostmi. Če se raziskovalna organizacija ali raziskovalna infrastruktura uporablja skoraj izključno za negospodarske dejavnosti, je lahko njeno financiranje v celoti izvzeto iz področja uporabe pravil o državni pomoči, če je njena gospodarska dejavnost izključno pomožna dejavnost, tj. dejavnost, ki je neposredno povezana z delovanjem raziskovalne organizacije ali raziskovalne

infrastrukture in je zanjo potrebna ali pa je neločljivo povezana z njeno glavno negospodarsko rabo, po obsegu pa je ta dejavnost omejena. V tem okviru Komisija zastopa stališče, da je temu tako, če gospodarske dejavnosti uporabljajo povsem enake vložke (kot so material, oprema, delo in osnovna sredstva) kot negospodarske dejavnosti in če zmogljivosti, ki jih vsako leto dodelijo za takšne gospodarske dejavnosti, ne presegajo 20 % zadevnih celotnih letnih zmogljivosti subjekta. – tako imenovani » 20-odstotni prag«.

Pomožna narava gospodarske dejavnosti. Gospodarsko dejavnost lahko označimo kot pomožno v primerih, ko uporablja »povsem enake vložke« (iste materiale, prostore, opremo in osebje) kot za negospodarsko dejavnost. Takšna dejavnost v praksi nastane vzporedno z negospodarsko dejavnostjo ali pa kot nujna posledica presežka zmogljivosti prostorov opreme in osebja. Eden od ciljev izjeme za pomožno rabo je komercialna uporaba (ali izkoriščanje) obstoječih presežnih zmogljivosti prostorov, opreme in osebja.

Uporaba zmogljivosti (kapacitet). Poleg tega pomožna gospodarska raba ne sme presegati 20 odstotkov skupne letne zmogljivosti zadevnega subjekta. **Opomba:** Razumeti je treba, da se ta trditev nanaša na kapacitete, ne na promet, prihodke ali dobičke. Načeloma ni omejitev za ustvarjene prihodke – pomembno je, da skupna letna izkoriščenost zmogljivosti infrastrukture ne presega 20 odstotkov.

Kako izmeriti porabo zmogljivosti (kapacitet)? Glede na naravo dejavnosti in vrsto potrebnih virov je zmogljivost možno izmeriti na podlagi obračuna časa (v človeških urah - kadrovska zmogljivost v delovnih urah zaposlenih, čas uporabe), kot skupni znesek vložkov (kot so material, oprema in osnovna sredstva) na letni osnovi in drugih elementov, pomembnih za specifično dejavnost ustreznega subjekta / enote znotraj raziskovalne organizacije.

Ustrezen subjekt (relevant entity). Pomembno vprašanje je, kaj je v resnici „ustrezen subjekt“? Kakšna bi morala biti razdrobljenost tega merila? Ali to velja za en sam laboratorij, inštitut, pravno osebo ali morda organizacijo kot celoto? Ustrezeni subjekt je opredeljen na naslednji način: *»ustrezni subjekt je vsak posamezen subjekt (kot je Laboratorij ali oddelek), ki bi z organizacijsko strukturo, kapitalom, materialom in delovno silo, s katerimi dejansko razpolaga, lahko sam opravljal zadevno dejavnost«* (Reppel in Augustidou, 2018 [7], citirano po Andonova in sod. 2021[1]). Omenjeno definicijo se navadno razume kot **»najmanjšo upravno enoto«**. Tako bi morala biti zmogljivost, ki jo raziskovalna organizacija dodeli gospodarskim dejavnostim, enaka ali manjša od 20 odstotkov skupne letne zmogljivosti organizacije na ravni subjekta, ki dejansko opravlja zadevno gospodarsko dejavnost. Običajno imajo raziskovalne organizacije več enot (oddelkov, kateder ipd.), zato naj bi se »ustrezen subjekt« znotraj organizacije razumelo kot posamezno enoto na ravni ustreznega oddelka ali sekcije.

Če na primer neka enota določene RO opravlja gospodarske dejavnosti z uporabo bistvenih virov druge enote iste RO, je smiselno »najmanjšo upravno enoto« definirati tako, da zajema obe enoti iste RO in njune skupne letne zmogljivosti. Priporočljivo je, da se najmanjše enote definira s pomočjo ustreznih usposobljenih računovodij, saj je omenjeno pravilo »najmanjše upravne enote« v lokalnem kontekstu mogoče implementirati le od primera do primera.

Oseba B »Glede tega, kaj je »ustrezen subjekt« dejansko ne obstaja uradna razlaga. Kriterij o najmanjšem ustreznem subjektu, ki so zapisani v poročilu EARTO (Kaiser s sod., 2021 [2]) in Bolgarskem poročilu (Andonova s sod., 2021[1]), izhaja iz predstavitve DG REGIO (Reppel in Augustidou, 2018 [7]). Take

predstavitve nikoli ne vsebujejo uradnih izjav – kot sem omenil že prej, je to razumljivo, saj Komisija ne more po svoje konstruirati zakonodaje, ampak je to v domeni Evropskega sodišča. Kakorkoli že, pristop razčlenjevanja na najmanjše ustrezne subjekte znotraj RO ni naletel na nobeno glasno kritiko s strani uporabnikov pravil državnih pomoči, s katerimi smo bili v stiku. To je tudi najbolj logičen pristop. Torej, za vse namene verjamem, da je to prava predvidena pot.»

Oseba D »pri majhnih RO, ki se ukvarjajo pretežno z gospodarsko dejavnostjo, bi bilo možno večje laboratorije, ki obenem izvajajo gospodarsko in negospodarsko dejavnost razbiti na več manjših enot, od katerih se nekatere ukvarjajo izključno z gospodarsko dejavnostjo, druge pa izključno z negospodarsko dejavnostjo. V tem primeru je koristna uporaba »ustreznega subjekta«, saj se lahko tako definirana najmanjša enota na RO ukvarja izključno z negospodarsko dejavnostjo.«

DG COMP: "ustrezen subjekt" pomeni vsak posamezen subjekt (kot je laboratorij ali oddelek), ki bi lahko z organizacijsko strukturo, kapitalom, materialom in delovno silo, s katero dejansko razpolaga, sam izvajal zadevno dejavnost, ne glede na to, ali je tak "ustrezen subjekt" ločena pravna oseba.

Opomba: V relevantni zakonodaji in priporočilih (GBER in R&R&I) ni moč zaslediti konkretne pravne podlage za razčlenjevanje raziskovalnih organizacij (RO) na najmanjše administrativne enote), zato se zdi smiselno (glede na GBER, R&R&I in tudi ZZRID), razčlenjevati izključno na nivoju pravnih oseb, ne pa na nivoju posameznih enot ene in iste pravne osebe. Avtorji tega dokumenta razumemo, da v slovenskem prostoru posamezni raziskovalni oddelek raziskovalne organizacije (kot je npr. Institut »Jožef Stefan«) ne razpolaga z lastno organizacijsko strukturo, temveč je del organizacijske strukture (uprava) skupen za vse oddelke, zato posamezni oddelek / laboratorij ne more samostojno izvajati zadevne dejavnosti. Podobno organizirane se zdijo tudi fakultete, ki pa so kot članice univerz, organizacijsko precej bolj samostojne (obenem so tudi ločene pravne osebe).

Kadar se državna pomoč za RRI dodeli v okviru strukturnih skladov, kot je ESRR, mora organ upravljanja (**v Sloveniji je to Služba vlade Republike Slovenije za Kohezijo**) najprej zagotoviti, da je pomoč dodeljena v popolni skladnosti s pravili o državni pomoči, in drugič, da spremlja obveznosti, zapisane v sporazumu za dodelitev sredstev (vključno z uporabo razmerja 80/20 - negospodarske / gospodarske dejavnosti). Vendar okvir GBER in RDI ne nalagata posebne merilne metode za to, zato mora tudi izpolnjevanje ustreznih računovodskih standardov preveriti organ upravljanja.

Tudi če so gospodarske dejavnosti zgolj pomožne, je ločeno računovodstvo obvezno. RO morajo biti sposobne dokazati, da so takšne gospodarske dejavnosti res pomožne, to je, da uporabljajo iste vhodne faktorje (ali eno od drugih alternativnih možnosti, navedenih zgoraj) in ostanejo pod 20-odstotnim pragom.

Kaj pa, če poraba zmogljivosti (kapacitet) preseže 20-odstotni prag? Skupni letni delež porabe kapacitet za gospodarsko dejavnost, merjen glede na negospodarsko dejavnost je odločilen. Preprost letni računovodski izkaz ne zadošča za prikaz pomožnega značaja gospodarskih dejavnosti.

Če v določenem letu gospodarske dejavnosti raziskovalne organizacije presegajo 20 odstotkov njene skupne letne zmogljivosti, se te dejavnosti ne morejo opredeliti kot "pomožne" in vsaka javna podpora, dodeljena tem gospodarskim dejavnostim, mora biti v skladu s pogoji združljivosti, opredeljenimi v pravilih o državni pomoči za RDI. V takem primeru se mora RO obrniti na nacionalni organ za državno pomoč (**v Sloveniji je to Ministrstvo za finance, Sektor za spremljanje državnih pomoči (klikni tu)**) za nadaljnje

smernice o tem, kako zagotoviti, da je javna podpora gospodarskim dejavnostim te organizacije v skladu s splošnimi skupinskimi izjemami ali drugimi veljavnimi pravili o državni pomoči; oziroma mora organizacija zagotoviti učinkovito povrnitev presežka (claw back mechanism) brez nepotrebnega odlašanja.

Celotni stroški gospodarskih dejavnosti morajo biti načeloma kriti izključno iz komercialnih prihodkov, tudi za komercialne naloge, ki so bile opravljene (v istem letu) tik preden je bil prag presežen. Tak izračun mora upoštevati sorazmerne stroške amortizacije uporabljene infrastrukture.

Eden od možnih načinov ostajanja v okviru 20-odstotnega praga je, da organizacija poskuša potencialne pogodbene raziskave in raziskovalne storitve »pretvoriti« ali »izpogajati« kot projekte učinkovitega sodelovanja. **To nikakor ne sme biti prikrita raziskava v imenu podjetij (!), temveč morajo organizacije vzpostaviti interne postopke in pogajalska izhodišča za sporazume o sodelovanju z industrijo, ki so po svoji naravi »učinkovita sodelovanja«** - torej dejavnosti, ki se štejejo za negospodarske. V takih skupnih projektih z gospodarstvom si mora organizacija prizadevati za čim večjo prednost in možnost, da obdrži del ustvarjenih raziskovalnih rezultatov.

Običajno je za učinkovito sodelovanje potrebno sofinanciranje s strani RO, zato je priporočljivo, da se v ta namen rezervirajo določena sredstva. **Opomba:** Obstajati mora resničen delež vložkov, odgovornosti in rezultatov, da bi se takšen "pretvorjen" projekt obravnaval v skladu s točko 28 (d) v povezavi s točko 29 okvira R&R&I. Za ugotavljanje narave dejavnosti je potrebno izvesti štiri-faktorski test, predstavljen v začetku tega izročka.

2.1.2.5 Razumevanje učinkovitega sodelovanja

Za začetek je potrebno poudariti, da so pogodbene raziskave, raziskovalne storitve in najem opreme s strani podjetij očitna gospodarska dejavnost. Neodvisne in interne raziskave pa očitno negospodarska dejavnost. Pogodbe o sodelovanju ali skupni projekti ali pobude, odvisno od določb in njihovih posledic, lahko štejejo za »učinkovito sodelovanje« ali pa tudi ne. Za učinkovito sodelovanje morajo biti izpolnjeni minimalni pogoji. Kadar RO sodelujejo z enim ali več podjetji, morajo biti pogoji sodelovanja dovolj jasni, da se zagotovi, da se zadevna dejavnost šteje za gospodarsko ali negospodarsko (učinkovito sodelovanje) v skladu s pravili EU o državni pomoči.

Za raziskovalne organizacije je zelo pomembno, da znajo pravilno strukturirati kompleksnejše sporazume s partnerji v industriji. Aktivnosti učinkovitega sodelovanja niso omejene z zmogljivostjo raziskovalne infrastrukture in sodijo med primarne aktivnosti raziskovalne organizacije. V praksi se izkaže, da morajo **raziskovalne organizacije imeti dobro vzpostavljen sistem razlikovanja med gospodarskimi in negospodarskimi aktivnostmi v vseh svojih dejavnostih ter učinkovito ščititi svoje interese v smislu ohranjanja dela raziskovalnih rezultatov takšnih sodelovanj.**

Definicija učinkovitega sodelovanja iz točke 15(h) okvirja R&R&I :

„učinkovito sodelovanje“ pomeni sodelovanje med najmanj dvema neodvisnima pogodbenicama za izmenjavo znanja ali tehnologije ali za doseganje skupnega cilja na podlagi delitve dela, če pogodbenice skupaj določijo področje uporabe sodelovalnega projekta, prispevajo k njegovem izvajanju in delijo tveganja, ki pri projektu nastanejo, in njegove rezultate. Ena ali več pogodbenic lahko nosi celotne stroške projekta in tako druge pogodbenice razbremeni finančnih tveganj. Pogodbene raziskave in zagotavljanje raziskovalnih storitev se ne obravnavajo kot oblike sodelovanja

To področje je ponovno naslovljeno v okviru R&R&I v delu 2.1 in 2.2, in sicer točka 27 navaja:

Za projekt šteje, da se izvaja prek učinkovitega sodelovanja, če imata vsaj dve neodvisni pogodbenici skupni cilj, ki temelji na delitvi dela, ter skupaj opredelita njegov obseg, sodelujeta pri njegovi zasnovi, prispevata k izvajanju ter delita finančna, tehnološka, znanstvena in druga tveganja kot tudi rezultate. Ena ali več pogodbenic lahko nosi celotne stroške projekta in tako druge pogodbenice razbremeni finančnih tveganj. O pogojih sodelovalnega projekta, zlasti kar zadeva prispevke za stroške, delitev tveganj in rezultatov, razširjanje rezultatov, dostop do pravic intelektualne lastnine in pravila za njihovo dodelitev, se je treba dogovoriti pred začetkom projekta. Pogodbene raziskave in zagotavljanje raziskovalnih storitev se ne obravnavajo kot oblike sodelovanja.

Kot rečeno, je narava razmerja med RO in podjetji odločilna in prinaša številne posledice.

Opomba: Ena od strank lahko krije celotne stroške raziskovalne dejavnosti in to dejstvo samo po sebi ni odločilen dejavnik pri določanju značaja dejavnosti. To je pogost nesporazum: tudi če industrijski partner plača celotne stroške (z drugimi besedami sponzorira raziskavo), se dejavnost še vedno lahko opredeli kot negospodarsko učinkovito sodelovanje, če so minimalni pogoji za to izpolnjeni. To načelo je jasno omenjeno v točki 27 okvira R&D&I in določa, da lahko podjetje učinkovito sodelovanje financira (sponzorira) do 100 odstotkov.

Kakšna so tveganja, če je narava dejavnosti RRI, ki jo izvaja RO, nepravilno kvalificirana?

- Če raziskovalna organizacija napačno kvalificira/upošteva/šteje aktivnosti kot negospodarske, ki pa so po svoji naravi gospodarske, potem tvega, da preseže 20-% prag infrastrukturnih kapacitet, ki se uporablja za gospodarsko dejavnost, kar vodi do nadaljnjih posledic (vrnitev/izterjava čezmernega financiranja po mehanizmu »claw back«).
- Če raziskovalna organizacija napačno kvalificira/upošteva/šteje aktivnosti, ki so po svoji naravi negospodarske, potem tvega, da bo prehitro dosegla prag 20 odstotkov in nato po nepotrebnem prenehala izvajati gospodarsko dejavnost, s čimer bi ogrozila lastno trajnost/ obstoj zaradi zavrnitve sprejemanja novih zahtev industrije.

Glej še poglavje o Značilnostih sodelovalnih projektov v nadaljevanju

2.1.2.6 Posredna pomoč pri sodelovalnem raziskovanju

Raziskovalna organizacija (RO), če prejme pomoč s strani / prek države, postane prejemnica pomoči. Obstajajo pa tudi situacije, ko lahko RO v sodelovanju z industrijo prenese takšno pomoč na podjetje – postane dajalka pomoči. V takem primeru gre za posredno pomoč.

Tudi če so gospodarske dejavnosti raziskovalne organizacije pomožne in pod 20 odstotki skupne letne zmogljivosti, mora organizacija še vedno izvajati vse svoje dejavnosti na način, ki preprečuje prenašanje neupravičenih prednosti na tretje osebe (zasebne/industrijske partnerje in stranke). To velja za vse vrste poslov z industrijo, tako gospodarske kot negospodarske: učinkovito sodelovanje, raziskave v imenu podjetij, najem opreme, licenciranje, ustvarjanje odcepljenih podjetij, podpora zagonskim podjetjem v inkubatorjih itd.

Za skupne raziskave so pogoji, ki jih morajo izpolnjevati raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture, da bi se izognili prenosu posredne pomoči tretjim osebam (industriji / gospodarstvu), vsebovani v točkah 28, 29 in 30 okvira R&R&I; spodaj navajamo samo 28. točko.

»Če sodelovalne projekte skupaj izvajajo podjetja in raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture, Komisija ugotavlja, da **udeleženi podjetjem ni bila dodeljena nobena posredna državna pomoč** prek navedenih subjektov zaradi ugodnih pogojev sodelovanja, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

(a) udeležena podjetja nosijo celotne stroške projekta; ali

(b) rezultati sodelovanja, iz katerih ne izhajajo pravice intelektualne lastnine, se lahko splošno razširjajo in katere koli pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz dejavnosti raziskovalnih organizacij ali raziskovalnih infrastruktur, se lahko v celoti dodelijo zadevnim subjektom; ali

(c) katere koli pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz projekta, ter s tem povezane pravice dostopa, se sodelujočim partnerjem dodelijo tako, da ustrezno odražajo njihove delovne sklope, prispevke in interese; ali

(d) raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture prejmejo nadomestilo v višini tržne cene za pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz njihovih dejavnosti in so dodeljene udeleženi podjetjem ali za katere se udeleženi podjetjem dodelijo pravice dostopa. Absolutni znesek vrednosti vseh prispevkov, tj. finančnih in nefinančnih, udeleženi podjetij k stroškom dejavnosti raziskovalnih organizacij ali raziskovalnih infrastruktur, iz katerih izhajajo zadevne pravice intelektualne lastnine, se lahko odšteje od navedenega nadomestila.«

Prenos pravic intelektualne lastnine, ki izhaja iz učinkovitega sodelovanja s podjetji. V skladu s točko 28(d) okvira RRI se državna pomoč ne prenese na podjetje, če RO prejme nadomestilo, ki je enakovredno tržni ceni za intelektualno lastnino, ki izhaja iz raziskave, ki jo je opravila RO in je dodeljena ali licencirana sodelujočemu podjetju. V tem primeru se lahko vrednost kakršnega koli prispevka, tako v denarju kot v drugi obliki (*in kind*), odšteje od zahtevanega nadomestila.

Nadaljnje določbe so vsebovane v točkah 29 in 30, ki pojasnjujejo ali razširjajo točko 28. **Opomba:** Točka 30 okvira R&R&I določa, da če ni izpolnjen noben od pogojev iz točke 28, se celotna vrednost prispevka raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture k projektu obravnava kot prednost za udeležena podjetja. Če torej ni izpolnjen noben od pogojev iz točke 28 in ne velja nobena druga izjema, potem mora podjetje kot prejemnik pomoči po mehanizmu »claw back« vrniti polno vrednost prispevka raziskovalnih organizacij k projektu.

Večina pogojev iz točke 28 je jasnih, razen pogoja (c), ki pogosto vodi v dodatna vprašanja. Ni nenavadno, da RO sprejemajo naloge od podjetij in izvedejo večji del raziskav z lastnimi znanji, podjetjem pa ne zaračunavajo izkoriščanja svojega obstoječega znanja, niti nastalih pravic intelektualne lastnine. RO izvedejo nalogo pod splošnimi pogoji, ki navajajo, da je RO lastnik ustvarjenih pravic intelektualne lastnine in podjetju podeljuje licenco za uporabo le teh.

Po najverjetnejšem scenariju bodo raziskovalne organizacije obdržale del pravic intelektualne lastnine (tisti, ki izhaja iz lastnih dejavnosti) ali pa bodo pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz projekta, ter pravice dostopa ustrezno razporejene med partnerje sorazmerno z njihovimi delovnimi paketi, prispevki in interesi. V teh primerih, pa tudi v primerih, ko partnerski subjekt (npr. iz industrije) nosi celotne stroške projekta, raziskovalne organizacije najverjetneje niso prenesle neupravičene prednosti na partnerje.

Pravice intelektualne lastnine so lahko dodeljene partnerjem (iz industrije). Pri tem se je potrebno zavedati, da tudi za učinkovito sodelovanje obstajajo določeni pogoji, ki jih je treba izpolniti (ne samo pri raziskavah v imenu podjetja). Tako mora raziskovalna organizacija pri dodelitvi pravic intelektualne lastnine, ki izhajajo iz sodelovanja, od partnerskega subjekta (iz zasebnega sektorja/industrije) prejeti nadomestilo, ki je enako tržni ceni. Za prodajo intelektualne lastnine po tržni ceni so na voljo štiri alternativne možnosti: odprt, pregleden in nediskriminatoren konkurenčni postopek prodaje; ali pogajanja med strankami; ali ocena vrednosti s strani neodvisnega strokovnjaka; ali ujemanje z najvišjo ponudbo tretje osebe. **Opomba:** Od nadomestila se lahko odšteje absolutni znesek vrednosti katerega koli prispevka, tako finančnega kot nefinančnega, partnerskega subjekta k stroškom dejavnosti raziskovalne organizacije, ki so povzročile zadevno intelektualno lastnino (točka 26 R&R&I).

2.1.3 Finančni vidiki

Kot uvodoma zapisano, je razlikovanje med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo bistveno, saj se državna pomoč nanaša le na podporo gospodarskih dejavnosti.

2.1.3.1 Financiranje osnovne dejavnosti RO in dejavnosti prenosa tehnologij ni državna pomoč

Osnovne dejavnosti RO so pretežno negospodarske narave, kot opredeljeno v predhodnem tekstu in točki 19a R&R&I, med katere sodi še dejavnost prenosa tehnologij (19b R&R&I). Financiranje osnovne dejavnosti, v katero spada izobraževanje, samostojne raziskave in razvoj za več znanja in boljše razumevanje (**vključno z učinkovitim sodelovanjem pri raziskavah in razvoju (ki ga lahko delno ali v celoti financirajo podjetja)**) in aktivnostmi razširjanja rezultatov raziskav, ni v nobenem primeru opredeljeno kot državna pomoč.

2.1.3.2 Za pomožno gospodarsko dejavnost na RO ne veljajo pravila državnih pomoči, za posredovanje državne pomoči podjetjem pa veljajo

V drugih primerih je lahko RO **prejemnik** državne pomoči **in/ali posrednik**, prek katerega se državna pomoč prenese na podjetja. Če RO izvaja gospodarsko dejavnost (npr. pogodbene raziskave ali raziskovalne storitve v skladu s točko 25 okvira R&R&I), financirano s strani države ali veje države, se razume, da je RO prejemnik državne pomoči. Lahko pa se RO temu izogne, če je gospodarska dejavnost le pomožna.

Če se javno financiranje dodeli RO ali raziskovalni infrastrukturi **z mešanimi gospodarskimi in negospodarskimi dejavnostmi**, javna sredstva pa se uporabljajo tudi za tako imenovane pomožne gospodarske dejavnosti, potem za te gospodarske dejavnosti ne veljajo pravila o državni pomoči. Če se na račun ukrepa državne pomoči nelojalno zniža prag 20 % gospodarskih dejavnosti, se uporablja pomožna izjema pod dodatnimi predpogoji, navedenimi v nadaljevanju, pri čemer veljajo posebne in stroge zahteve:

- Najprej in predvsem, da gospodarske dejavnosti zadevnega subjekta ne predstavljajo več kot 20 % skupne letne zmogljivosti tega subjekta. To zmogljivost je treba izmeriti **npr. v vložkih človek – ur, vendar nikoli v smislu prihodkov, finančnega proračuna ali prometa**.
- Drugič, da te gospodarske dejavnosti porabljajo popolnoma enake vložke (kot so material, oprema, delovna sila in osnovni kapital) kot negospodarska dejavnost.
- Ni dokončno jasno, kako oceniti situacijo, ko je 20% prag dejansko presežen. V takem primeru se preveri dejstvo, ali so gospodarske dejavnosti le dodatne in pomožne dejavnosti, potrebne za opravljanje negospodarskih dejavnosti, ali pa prevladujejo na drugačen način – da je mogoče

domnevati, da se RO z gospodarskimi dejavnostmi obnaša kot podjetje na trgu. Tudi za te primere je 20% prag lahko dobra orientacija.

2.1.3.3 Pravila za neposredno državno pomoč se uporabljajo samo za RO, ki so skladno s pravili o državnih pomočeh definirane tudi kot podjetja

To se lahko zgodi, ko delež gospodarskih dejavnosti ni ali ni več pomožen. Povsem normalno je, da imajo RO skladno s svojim poslanstvom določen, a precej majhen pomožni del gospodarskih dejavnosti (npr. poslanstvo večine raziskovalnih organizacij vključuje dejavnosti, kot je prenos tehnologij v zasebni sektor in ne za lastno neposredno komercialno uporabo). Znanje in intelektualno lastnino RO prenašajo na podjetja, slednja pa jih uporabljajo za neposredno komercialno izkoriščanje. RO zato uporabljajo svoje rezultate za posredno izkoriščanje znanja (npr. z licenciranjem ali sodelovanjem s podjetji). Proizvodnja in prodaja izdelkov na RO navadno ne poteka. **Če povzamemo: Če RO izvaja samo pomožne gospodarske dejavnosti, potem neposredna državna pomoč ni dodeljena. Če se izdelki prodajajo, storitve opravljajo ali objekti oddajajo v najem po tržni ceni, potem običajno tudi ni posredne državne pomoči podjetjem.**

Pri vzpostavljanju RRI sodelovanja RO s podjetji, je treba preveriti, ali sodelovanje spada v dejavnost, ki je bodisi neodvisna raziskava, učinkovito sodelovanje v skladu s točko 27 okvira R&R&I ali se jo kvalificira kot raziskavo v imenu podjetij v skladu s točko 25 okvira. Za RO je pomembno, da dokaže, da se nobena posredna državna pomoč ne prenese na podjetje prek takšnih raziskovalnih partnerstev (glej prejšnja poglavja – vprašalnik glede identifikacije sodelovalnega projekta.

2.1.3.4 Raziskave v imenu podjetij so gospodarska dejavnost, učinkovito sodelovanje pa ni gospodarska dejavnost

Globalno lahko država članica neposredno posreduje državno pomoč podjetju, pa tudi posredno prek partnerstva RDI s posrednikom, kot je RO. Vprašanja, ali in pod kakšnimi pogoji se državna pomoč prenese na podjetja, so opredeljena v oddelku 2.2 okvira R&R&I). **Okvir R&R&I v oddelku 2.2. jasno in ključno razlikuje med dvema primeroma (1) raziskave v imenu podjetij (pogodbene raziskave ali raziskovalne storitve), ki so gospodarske in (2) učinkovitim sodelovanjem s podjetji, ki je negospodarske narave.**

2.1.3.5 Kdaj je potrebna priglasitev?

Za obravnavo vprašanj o neposredni državni pomoči obstajata dva ključna dokumenta, GBER in R&R&I, ki veljata za državno pomoč za RRI. Dokumenta dajeta napotke, katere omejitve financiranja je treba upoštevati in v katerih primerih je potrebno enotno obvestilo (priglasitev), kar pomeni enotno odobritev projekta ali infrastrukture.

a) Ko ukrep financiranja spada v področje uporabe GBER, ker ni izvzet po pravilih GBER, ni potrebno zaprositi za priglasitev projektov, če so ti pod določenim pragom financiranja. Ne velja pa naknadna priglasitev, če je prag presežen.

1. Ta uredba se ne uporablja za pomoč, ki presega naslednje pragove:

(i) pomoč za raziskave in razvoj:

(i) če je projekt pretežno temeljna raziskava: 40 milijonov EUR na podjetje in na projekt; to velja, če več kot polovica upravičenih stroškov projekta nastane z dejavnostmi, ki spadajo v kategorijo temeljnih raziskav;

(ii) če je projekt pretežno industrijska raziskava: 20 milijonov EUR na podjetje in na projekt; to velja, če več kot polovica upravičenih stroškov projekta nastane z dejavnostmi, ki spadajo v kategorijo industrijskih raziskav ali v kategorijo industrijskih in kategorijo temeljnih raziskav kot celoti;

(iii) če je projekt pretežno eksperimentalni razvoj: 15 milijonov EUR na podjetje in na projekt; to velja, če več kot polovica upravičenih stroškov projekta nastane z dejavnostmi, ki spadajo v kategorijo eksperimentalnega razvoja;

b) Okvir za državno pomoč za raziskave in razvoj ter inovacije (R&R&I oddelek 4.5) jasno opisuje, kakšne naj bodo meje financiranja pri dodeljevanju neposredne državne pomoči (intenzivnosti pomoči v deležih [%] upravičenih stroškov).

Kot je navedeno v točki 76 okvira R&R&I, so največje intenzivnosti pomoči, ki se na splošno uporabljajo za vse upravičene ukrepe R&R&I, določene v Prilogi II.

TABELA 3. NAJVEČJE INTENZIVNOSTI POMOČI [PRILOGA II R&R&I]

PRILOGA II

Največje intenzivnosti pomoči

	Malo podjetje	Srednje podjetje	Veliko podjetje
Pomoč za projekte R&R			
Temeljne raziskave	100 %	100 %	100 %
Industrijske raziskave	70 %	60 %	50 %
— odvisno od učinkovitega sodelovanja med podjetji (za velika podjetja: čezmejno sodelovanje ali sodelovanje z vsaj enim MSP) ali med podjetjem in raziskovalno organizacijo ali	80 %	75 %	65 %
— odvisno od obsežnega razširjanja rezultatov			
Eksperimentalni razvoj	45 %	35 %	25 %
— odvisno od učinkovitega sodelovanja med podjetji (za velika podjetja: čezmejno sodelovanje ali sodelovanje z vsaj enim MSP) ali med podjetjem in raziskovalno organizacijo ali	60 %	50 %	40 %
— odvisno od obsežnega razširjanja rezultatov			

V nadaljevanju točka 89 okvira R&R&I daje možnost uporabe še višjih pragov intenzivnosti pomoči v določenih okoliščinah: »Kadar je pomoč odobrena za projekte R&R ali za gradnjo ali posodobitev raziskovalnih infrastruktur ter kadar Komisija na podlagi metodologije iz točk 87 ali 88 lahko ugotovi, da je pomoč strogo omejena na najnižji potrebni znesek, se lahko dovolijo višje najvišje intenzivnosti pomoči od tistih, ki so določene v Prilogi II, in sicer do ravni, določenih v spodnji razpredelnici.«

Kot razvidno, je prag dovoljene intenzivnosti neposredne pomoči podjetjem višji, če je RRI partnerstvo med RO in podjetjem učinkovito sodelovanje. Za prigrasitev projekta obstajajo omejitve in pravila.

V splošnem je Komisija upravičena, da je seznanjena z vso državno pomočjo podjetjem svojih držav članic, razen primerov, navedenih v čl. 107 (2) in (3) PDEU. Generalni direktorat za konkurenco (DG Competition) Evropske Komisije je odgovoren za ta vprašanja in izvaja trenutni nadzor nad vso državno pomočjo, dodeljeno v državah članicah, ter zahteva prigrasitev, da bi bil natančno obveščen o tem, kaj se dogaja. Pravila, ki dajejo nasvete o tem, kako in kdaj, ali sploh ne prigrasiti, so opisana v GBER in okviru R&R&I. Zato mora biti Komisija v zvezi z možnostjo raziskovalne in razvojne dejavnosti ali druge javno financirane dejavnosti v državi članici obveščena s postopkom prigrasitve, ki jasno opisuje, katera pomoč je dodeljena in ali omejitve (glej zgoraj) niso presežene. Podlaga za to je določena v čl. 108 PDEU in v GBER, ki vsebuje seznam izjem.

2.1.3.6 Posredna pomoč v povezavi s sodelovalnimi projekti

TABELA 4 RAZLIČNE POTTI, PO KATERIH SO RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE VKLJUČENE V PARTNERSTVO Z INDUSTRIJO [2]. ILUSTRATIVNI PRIMER RAZLIČNIH TIPOV RRI SODELOVANJ V NEKI RAZISKOVALNI ORGANIZACIJI (RO).

Tip RRI aktivnosti	I	II	III	IV
Opis	Ni sodelovanja z industrijo	RRI projektno sodelovanje v konzorciju RO in podjetij	Neodvisno učinkovito RRI sodelovanje	Raziskave v imenu podjetij (pogodbene raziskave ali raziskovalne storitve)
Financira	Stabilno financiranje (neposredna letna javna subvencija za RO)	Financira javna agencija (H2020, DFG, ANR,...).	Financira industrija skladno s 27 R&R&I (na primer 50 % do 100% polnih stroškov).	Financira industrija skladno s 25 R&R&I: (100 % polni stroški plus marža)
Finančni tok	Ni finančnega toka	Ni finančnega toka s P na RO	Finančni tok od P na RO	Finančni tok od P na RO
Gospodarska / negospodarska dejavnost	Negospodarska dejavnost	Negospodarska dejavnost	Negospodarska dejavnost	Gospodarska dejavnost
Informativni delež zasedenosti zmogljivosti (kapacitet)	35 %	35 %	23 %	7 %

(P -podjetje, RO – raziskovalna organizacija, Deleži zasedenosti zmogljivosti so izključno informativni)

V splošnem so dejavnosti RRI v zgornjem primeru RO večinoma negospodarske, saj je gospodarski del njihovih dejavnosti pomožne narave (7 % zmogljivosti R&R&I). Raziskovalna organizacija je kvalificirana kot »organizacija za raziskave in širjenje znanja« v skladu z opredelitvami okvira R&R&I.

Oseba D: »Kontekst prikaza finančnega toka v zgornji preglednici iz EARTO študije Kaiser in sod., 2021 [2] (gre za praktični primer razreza za neko konkretno RO): Smer finančnih tokov iz preglednice ni zahteva - da do učinkovitega sodelovanja pride le, če je finančni tok v smeri od podjetij na RO. Gre za ilustracijo razloga, zakaj pogosto pride do nesporazuma, ko RO trdijo, da imajo več kot 20 % gospodarskih dejavnosti. Če RO enostavno seštejejo zasedenost kapacitet, ki se nanašajo na sodelovanja s podjetji (finančni tok s podjetij na RO), je v primeru iz gornje preglednice vsota zasedenosti kapacitet 30%. Vendar pa se le 7% sodelovanj z industrijo skladno z definicijami R&R&I uvršča v gospodarsko dejavnost, saj učinkovito sodelovanje, ki predstavlja 23% zasedenosti kapacitet, ni gospodarska dejavnost.«

Oblike sodelovanj iz zgornje preglednice so zelo raznolike. V nadaljevanju so opisani različni scenariji, ki ne povzročajo nasprotja z zakonom o državni pomoči [2]:

Tip RRI aktivnosti I: Interne RRI dejavnosti, financirane z neposrednim stabilnim financiranjem raziskovalne organizacije: tukaj ni sodelovanja z industrijo. Pogosto so RRI na nizki stopnji TRL (stopnja tehnološke pripravljenosti).

Ilustrativni primer za tip aktivnosti I: Raziskovalna organizacija ne najde nobenega obstoječega podjetja za nadaljnje sodelovanje (stolpci II, III, IV). V okviru programa je bila razvita prebojna inovacija. Po tržni študiji RO sklene, da je najboljši način za prenos rezultatov v družbo, tako da bo družba imela koristi od novih izdelkov in storitev, ustvariti novo podjetje (**to je negospodarska dejavnost in prigrasitev ni potrebna**). Raziskovalna organizacija ima podružnico, ki prevzame lastniški kapital v zagonskem podjetju raziskovalne organizacije (semenski kapital). RO in podružnica ustvarita zagonsko podjetje (start-up). Eden ali več zaposlenih v RO postanejo del začetnega osebja v zagonskem podjetju. Kljub temu je to negospodarska dejavnost in je kot taka izvzeta iz zakona o državni pomoči (R&R&I 19 – dejavnost prenosa tehnologij in ustanavljanje odcepljenih podjetij). **Opomba:** Lastniški delež mora biti v skladu s členoma 21 in 22 GBER in dejanska licenca zagonskemu podjetju ali prispevek v obliki sredstev v zagonskemu podjetju predstavlja posredno državno pomoč zagonskemu podjetju, če ni sklenjena v skladu s tržnimi pogoji.

Tip RRI aktivnosti II: Skupni institucionalni konkurenčni RRI projekt, ki ga financira javna agencija (H2020, DFG, ANR,...). Podjetja in raziskovalne organizacije financira agencija; finančnih tokov iz podjetij v raziskovalne organizacije ni. Primeri tukaj so projekti H2020 II ali III, kjer sodelujejo raziskovalne organizacije in podjetja.

Ilustrativni primer za tip aktivnosti II: RO je našla eno ali več podjetij, da bi začeli sodelovalni projekt RRI, financiran v okviru instrumenta javnega financiranja, skladnega z državno pomočjo, v skladu s stolpcem II (**to je negospodarska dejavnost in prigrasitev ni potrebna**), z namenom, da nadgradijo svoje obstoječo intelektualno lastnino na višjo raven TRL. Po takšnem sodelovanju so možne različne možnosti in tukaj je nekaj primerov:

- Eno ali več podjetij iz konzorcija lahko pridobi licenco za celotno ali dele novonastale intelektualne lastnine, ustvarjene v projektu. Če deli te novonastale intelektualne lastnine potrebujejo predhodno obstoječo intelektualno lastnino za izkoriščanje, licenca vključuje dostop do pravic tako za predhodno obstoječo kot novonastalo intelektualno lastnino. Licenca za predhodno

obstoječo intelektualno lastnino običajno ni izključna. Licenca za novonastalo intelektualno lastnino pa je lahko izključna ali neizključna, omejena na določen področje / sektor, časovno omejena in z načinom izkoriščanja, ki zagotavlja, da podjetje ne blokira uporabe rezultatov, financiranih z javnimi sredstvi. Slednje je mogoče doseči na primer s plačilom enkratne pristojbine ob podpisu licence in uvedbo obveznih pragov za izkoriščanje, pod katerimi podjetje izgubi sektorsko ekskluzivnost.

- Nobeno podjetje v konzorciju ne pridobi licence za novonastalo intelektualno lastnino, ki je bila ustvarjena v projektu. Tu sta dve glavni možnosti:
 - o Podjetje je kljub temu zainteresirano za celotno ali dele novonastale intelektualne lastnine. RO in podjetje zato skleneta dvostransko RRI sodelovanje, ki ga v celoti ali delno financira podjetje, da bi dvignili stopnjo TRL novonastale intelektualne lastnine na višjo raven. Sklic na stolpec III ali IV.
 - o Vrnitev na stolpec I: RO poskuša ustvariti odcepljeno podjetje.

Tip RRI aktivnosti III: Učinkovito RRI sodelovanje (skladno s 27 R&R&I), ki ga **financira industrija (na primer 50 % - 100 % polnih stroškov)** s finančnim tokom s podjetij v raziskovalne organizacije

Ilustrativni primer za tip aktivnosti III: RO in podjetje sodelujeta v skupnem dvostranskem projektu R&R&I v skladu s točko 27 Okvira R&R&I (neodvisno učinkovito sodelovanje). To sodelovanje ima lahko več različnih oblik. Ponovno je to negospodarske narave in obvestilo ni potrebno. Lahko gre za:

- skupne raziskave brez ustvarjanja fizičnega skupnega laboratorija, kot tudi;
- skupne raziskave v okviru fizičnega skupnega laboratorija.

Takšne dvostranske skupne raziskave pogosto vključujejo visoko tvegane R&R&I.

Tipične številke skupnih raziskovalnih projektov po tipu RRI aktivnosti III so:

- Trajanje: več kot 1 leto

- Skupno financiranje v smeri od podjetja do RO: običajno več kot 500.000 - 1 milijon EUR

Tip RRI aktivnosti IV: Raziskave v imenu podjetij (pogodbene raziskave ali raziskovalne storitve) skladno s 25 R&R&I s finančnim tokom s podjetij v raziskovalne organizacije: plačilo **100 % celotnih stroškov plus marža**

Ilustrativni primer za tip aktivnosti IV: Takšne situacije se običajno pojavijo, ko podjetje nima (ali ima slabe) lastne zmogljivosti za raziskave in razvoj in inovacije: nekatere ali vse svoje potrebe R&R&I odda zunanjim izvajalcem. To je na splošno nizko tveganje R&R&I na zelo visoki stopnji tehnološke pripravljenosti. Tipične, a ne dokončne številke so:

- Trajanje: manj kot 1 leto
- Skupno financiranje v smeri od podjetja do RO: povprečna vrednost 50.000 evrov ali celo manj za storitve RRI. Vendar se lahko dejanske vrednosti močno razlikujejo, npr. v odvisnosti od namena projekta.

2.1.4 Vprašanja in odgovori ekspertov in Evropske Komisije glede intenzivnosti financiranja sodelovalnih projektov

Izjava o zavrnitvi odgovornosti: Avtorji tega poročila in v tem poročilu anonimizirani tuji strokovnjaki in službe DG COMP kot tudi Institut »Jožef Stefan« ne moremo jamčiti za veljavnost v tem poročilu in njegovih prilogah podanih informacij, odgovorov in izjav. Čeprav smo se razumno potrudili vključiti točne in posodobljene informacije, ne moremo jamčiti za njihovo točnost ter ne prevzemamo odgovornosti za napake ali vsebinsko neprimerne ali pomanjkljive informacije.

Upoštevajte, da nič v informacijah tega poročila in njegovih prilog ne predstavlja pravnega nasveta. V primeru kakršnihkoli posebnih pomislekov se je potrebno obrniti na ustrezno usposobljenega pravnega ali drugega strokovnjaka, ki bo ocenil vaše posebne okoliščine. Zavračamo odgovornost za kakršne koli odločitve, sprejete v skladu z informacijami in opažanji, navedenimi v poročilu in njegovih prilogah, vključno z vsebino izjav anonimiziranih pravnih strokovnjakov. Informacije, odgovori in izjave v tem poročilu ne predstavljajo uradnega stališča, odločitve, pravnega nasveta ali napotka Instituta »Jožef Stefan« in pravnih strokovnjakov, s katerimi je bil Institut »Jožef Stefan« v stiku.

Vprašanje: Kakšne so najvišje intenzivnosti financiranja RO (pri kateri gospodarska dejavnost predstavlja manj kot 20%) za njihove »temeljne raziskave«, »industrijske raziskave« in eksperimentalni razvoj« v projektih sodelovanja? Ali je 100 % za RO za vse tri vrste dejavnosti?

Razlog za vprašanje: V tabeli iz Priloge II R&R&I so intenzivnosti opredeljene samo za podjetja. Ali naj se RO obravnavajo kot podjetja (npr. se naš inštitut z več kot 1000 zaposlenimi obravnava kot veliko podjetje)? Našli smo primer sodelovalnega projekta v Združenem kraljestvu ([Razpis UK GOV, 2022](#)), kjer raziskovalna organizacija prejme 100 % financiranje. V avstrijskem primeru ([Razpis FFG, 2018](#)) raziskovalne ustanove dobijo financiranje v višini 85 % (industrijske raziskave) in 60 % (eksperimentalni razvoj), kar je nekoliko višje od vrednosti, določenih za mala podjetja v R&R&I. Nismo prepričani, od kod prihaja 85 % v avstrijskem primeru, in tudi nismo prepričani, če je odločitev, da je npr. RO financirana 100 % za vse tri tipe dejavnosti v domeni države.

Oseba B: »Nadzor državne pomoči EU velja samo za gospodarske dejavnosti. Tako se lahko RO za svoje primarne dejavnosti, kot je opisano v R&R&I financira do 100 %. Torej, npr. stabilno financiranje s strani države članice za neodvisne raziskave ali usklajevanje nepovratnih sredstev EU se ne šteje za državno pomoč. Vendar se taka pomoč nikoli ne sme uporabiti za sofinanciranje gospodarskih dejavnosti, npr. z umetnim zniževanjem cene pogodbenih raziskav ali oddajanja laboratorijev in opreme podjetjem. Zato je absolutno nujno uporabiti ločeno računovodstvo gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Ob tem smo pogosto opazili, da se v državah članicah dogovori o dodelitvi sredstev za sodelovanje v raziskavah in razvoju (ki so negospodarske narave!) največje intenzivnosti pomoči, ki veljajo za podjetja (pogosto MSP), uporabljajo tudi za RO. Vendar to NE temelji na zakonodaji EU o državni pomoči, temveč pogosto na notranjih političnih vprašanjih, ki ne želijo dati prednost javnim pravnim osebam pred MSP.«

Oseba C: »Odgovor osebe B drži. Zavedati se morate, da je osnovna predpostavka Komisije, da je RO dejavna le v negospodarskih dejavnostih. Zgornje meje za financiranje opisujejo, kakšna je zakonsko najvišja stopnja financiranja. Le tip sodelovanja določa, ali gre za gospodarsko dejavnost – ne glede na to, za kateri tip raziskave (temeljna, industrijska) oz. razvoja gre. Ukrepi financiranja so tako ali tako priglašeni

in Komisija ne bo v nasprotju sama s sabo, če je nek ukrep financiranja priglasila pozitivno. Vendar bodite previdni pri besedilih v pogodbah.«

Oseba D: »Če raziskovalna organizacija izvaja negospodarske dejavnosti (kot je opredeljeno zgoraj), je 100 % za vse tri vrste dejavnosti. Toda na primer v primeru javnega financiranja prek konkurenčnega financiranja s strani nacionalnih agencij za financiranje skupnih projektov bi lahko raziskovalno organizacijo financirale agencije z nižjo intenzivnostjo, ne zaradi državne pomoči, ampak zaradi druge vrste razlogov. Na primer, uporaba nižje intenzivnosti za RO omogoča javni nacionalni agenciji za financiranje, da financira več projektov RDI (in s tem več RO) v okviru istega letnega proračunskega dodatka ! EARTO je opravil raziskavo na to temo in številne RTO so odgovorile, da so v tem primeru v svoji državi (na voljo so preglednosti) (nižje intenzivnosti niso zaradi državne pomoči RDI, ampak zaradi financiranja več projektov s tistim enakim letnim proračunskim nadomestilom)«

Oseba E: »Odkvisno od nacionalnih pravil. Pri nas je ta delež skoraj vedno pod 100%.

Vprašanje: Kakšne pa so najvišje intenzivnosti financiranja za podjetja v praksi? So ti deleži enaki kot v Prilogi II R&R&I ali višje (točka 89 R&R&I) ali nižje (npr. 50% za oboje, Industrijske raziskave in eksperimentalni razvoj – zato, da smo na varni strani)?

Oseba D: »Da, te tabele prikazujejo največje dovoljene intenzivnosti za podjetja. Toda na nacionalni ravni financiranja lahko država uporabi nižje intenzivnosti, da se bodisi prepriča, da je na varni strani zaradi razlogov državne pomoči ali zaradi varčevanja financiranja !!: financiranje podjetij z nižjo intenzivnostjo državi članici omogoča financiranje več RRI projektov (in zato več podjetij) v okviru istega letnega proračuna !!«

Oseba E: »Pri nas ostajamo v okvirih GBER.«

Vprašanje: Ali nacionalni projekti vnaprej opredelijo deleže in financiranje temeljnih raziskav, industrijskih raziskav in eksperimentalnega razvoja, ali te deleže opredelijo konzorcijski partnerji v konzorcijski pogodbi?

Oseba D: »Na splošno je prva opcija – država vnaprej opredeli.« V vsakem primeru pa RO, ki izvaja pretežno negospodarske aktivnosti ni bistveno prizadeta glede te razdelitve«

Oseba E: »Odkvisno od nacionalne ureditve, nekatere razpise pripravi agencija, nekateri pa so odprti.«

Primer: Ministrstvo je objavilo razpis za skupne projekte, ki se izvajajo z učinkovitim sodelovanjem (kot je opredeljeno v 27 R&R&I). Ministrstvo je določilo intenzivnosti financiranja, in sicer 100 % intenzivnost za »raziskovalne organizacije«, ki izpolnjujejo pogoje 15 (ee) R&R&I, in maksimalne intenzivnosti za sodelovalne projekte po Prilogi II R&R&I za »podjetja«.

Projektnemu konzorciju, ki se namerava prijaviti na navedeni razpis, se pridružuje »raziskovalna organizacija«, ki izpolnjuje pogoje 15 (ee) R&R&I. Raziskovalna organizacija je zasebni subjekt, ki se

večinoma ukvarja s pogodbenimi raziskavami in storitvami, ki opravlja več kot 20 % gospodarskih dejavnosti – kar pomeni, da gospodarske dejavnosti niso pomožne.

Vprašanje: Ali je raziskovalna organizacija (kljub več kot 20-odstotnemu deležu gospodarskih dejavnosti) še vedno upravičena do 100-odstotne finančne podpore ministrstva za dejavnosti, ki se bodo izvajale z učinkovitim sodelovanjem?

Naše razumevanje: Primarne dejavnosti raziskovalnih organizacij, med katere spada tudi učinkovito sodelovanje, so na splošno negospodarske narave (19 R&R&I). Javno financiranje negospodarskih dejavnosti ne sodi v področje uporabe člena 107(1) Pogodbe, če je raziskovalna organizacija sposobna jasno ločiti gospodarsko in negospodarsko dejavnost in njune stroške, financiranje in prihodke na način, da dejansko prepreči navzkrižno subvencioniranje gospodarske dejavnosti (18 R&R&I).

Ali pravilno razumemo, da je odgovor DA? Ali prav razumemo, da je raziskovalna organizacija ne glede na delež svojih gospodarskih dejavnosti upravičena do 100 % financiranja za svoje negospodarske dejavnosti, kot je učinkovito sodelovanje – če so pri tem izpolnjeni pogoji iz točk 15 (ee) ter 18 in 19 R&R&I?

Oseba D: »Na to vprašanje ni tako enostavno odgovoriti.

Raziskovalna organizacija je lahko na primer zasebna, vendar tudi kvalificirana kot neprofitna. Delničarjem ne izplačuje dividend (eventualne koristi se ponovno namenjajo za financiranje negospodarskih dejavnosti RRI). Izvršnega direktorja imenuje vlada in ima jasno javno poslanstvo. V tem primeru in če lahko dokaže 19 a) in b), bi odgovor lahko bil pritrdilen. (v taki situaciji je več evropskih raziskovalnih organizacij).

Nasprotno, zasebna raziskovalna organizacija bi lahko bila tudi profitna organizacija. Delničarjem izplačuje dividende. Izvršnega direktorja imenujejo delničarji. Organizacija nima javnega poslanstva. Ne vidim, kako bi lahko primarne dejavnosti potem opisali kot v 19 in kako bi ga lahko opredelili kot v 15(ee) kot subjekt »katerega glavni cilj je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh dejavnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja...«. V tem primeru je lahko odgovor »Ne«.

Raziskovalna organizacija ne more biti hkrati kvalificirana kot »organizacija za razširjanje raziskav in znanja (R&R&I 15(ee))« in kot »podjetje«.

Zgornja trditev »ki se večinoma ukvarja s pogodbenimi raziskavami in storitvami, ki opravlja več kot 20 % gospodarskih dejavnosti« je zelo protislovna z R&R&I 15(ee) »katerega glavni cilj je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh dejavnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja...«.

Za opredelitev »kot podjetje« je odločilno, ali izvaja gospodarsko dejavnost, ki vključuje ponujanje proizvodov in storitev na določenem trgu (R&R&I 17). Ker pa je tako podjetje vključeno v učinkovito sodelovanje (»razpis za skupne projekte, ki se izvajajo z učinkovitim sodelovanjem«), z drugimi podjetji ali raziskovalnimi organizacijami, je torej največja intenzivnost pomoči višja kot v primeru, ko sodelovanja z drugimi strankami ni: na primer, če je ta zasebna pridobitna raziskovalna organizacija MSP (50 do 250 zaposlenih), je največja intenzivnost pomoči za industrijske raziskave od 60 % do 75 %, v primeru učinkovitega sodelovanja z drugimi strankami (R&R&I Priloga II). Kar pa ni tako slabo za takšno podjetje.

VPRAŠANJE: V točki 18 R&R&I je navedeno: »Če isti subjekt izvaja gospodarske in negospodarske dejavnosti, javno financiranje negospodarskih dejavnosti ne sodi v področje uporabe člena 107(1) Pogodbe, če so lahko dve vrsti dejavnosti in njuni stroški, financiranje in prihodki jasno ločeni, da se dejansko prepreči navzkrižno subvencioniranje gospodarske dejavnosti. Ustrezna razporeditev stroškov, financiranja in prihodkov se lahko dokaže na podlagi letnih finančnih izkazov zadevnega subjekta.«.

a) Prosimo za navodila, kako mora upravičenec (RO) razdeliti stroške, financiranje in prihodke. Navedite nam primere drugih držav članic. Hvaležni bi bili tudi, če bi imeli nekaj predlog, metodologijo itd. Predvidevamo, da to ne vpliva na raziskovalne organizacije, ki imajo manj kot 20 % dopolnilnih gospodarskih dejavnosti.

b) Prosimo, navedite primer, kako se zgoraj omenjene zahteve uporabljajo za letne računovodske izkaze ustreznega subjekta.

DG COMP: »a-b) Točka 18 Okvira RRI jasno določa, da je treba stroške, financiranje in prihodke gospodarskih dejavnosti jasno ločiti od stroškov, financiranja in prihodkov negospodarskih dejavnosti. Raziskovalna organizacija bi zato morala vzpostaviti ločeno računovodstvo (stroškovno računovodstvo). Komisija svetuje sklicevanje na mednarodne standarde.

Opozoriti je treba, da ta zahteva vpliva tudi na raziskovalne organizacije, ki imajo manj kot 20 % pomožnih gospodarskih dejavnosti ...

... Raziskovalna organizacija mora po navodilu predložiti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in morebitno klasično knjigovodsko listino, ki bi omogočala prepoznavanje stroškov, financiranja in prihodkov gospodarskih v primerjavi z negospodarskimi dejavnostmi.«

VPRAŠANJE: Prejšnji odgovor Evropske Komisije na naša vprašanja o RRI (september 2014) navaja, da se 20-odstotni prag za opravljanje gospodarske dejavnosti nanaša na "relevantni subjekt", ki je lahko oddelek ali laboratorij, ki pripada "pravni osebi" in je sposoben sam izvajati zadevna dejanja s svojo organizacijsko strukturo, kapitalom, materialom in delovno silo.

Ali mora imeti organizacija za raziskovanje in razširjanje znanja (raziskovalna organizacija) ločeno pravno osebo? Ali mora imeti raziskovalna infrastruktura ločeno pravno osebo? Ali lahko »pravna oseba« označi celotno univerzo, ki je pravna oseba, »ustrezna oseba« pa posamezne fakultete, ki nimajo pravne osebnosti?

DG COMP: »Pravzaprav bo 20-odstotni prag za ugotovitev, da je gospodarska dejavnost omejena po obsegu, ocenjen na ravni "ustreznega subjekta", to je vsakega posameznega subjekta (kot je laboratorij ali oddelek), ki bi lahko z organizacijsko strukturo, kapitalom, materialom in delovno silo, s katero dejansko razpolaga, sam opravljal zadevno dejavnost, ne glede na to, ali ima tak "relevantni subjekt" ločeno pravno osebnost ali ne.«

Opomba: Celotni vprašnji in odgovora DG COMP v angleškem jeziku se nahajata v izročku 2.2.1

2.1.5 Primeri evropskih sodelovalnih projektov:

Za primere razpisov in odgovore na vprašanja v povezavi z definicijo RO, definicijo najmanjše operative enote RO, intenziteto financiranja za RO in podjetja, smo zaprosili 25 mednarodnih ekspertov in od štirih mednarodnih ekspertov prejeli zelo koristne odgovore na vprašanja pod oznakami A, B, C, D, ki jih smo jih navedli v predhodnem tekstu. Oseba E nam posredovala povezavo do Italijanskih razpisov (spodaj):

Oseba E: »V tem dokumentu na strani 36 in 37 najdete dober pregled meril in intenzivnosti pomoči. <https://jpi-urbaneurope.eu/wp-content/uploads/2021/10/Positive-Energy-Districts-and-Neighbourhoods-for-Climate-Neutrality-Call-Text.pdf>. To velja za vse projekte, v katerih je ministrstvo za raziskovalno sofinanciranje italijanskih partnerjev v mednarodnih raziskovalnih projektih (sofinanciranih itd.).

Celoten odlok (samo v italijanščini): [http://attiministeriali.miur.it/anno-2016/luglio/dm-26072016-3\).aspx](http://attiministeriali.miur.it/anno-2016/luglio/dm-26072016-3).aspx)«

Glede primerov nacionalne dokumentacije v povezavi s sodelovalnimi projekti je bil odziv manjši (najverjetneje niso v vseh državah na voljo v angleškem jeziku). S pomočjo internetnih iskalnikov smo uspeli najti še različne nacionalne dokumentacije za primere razpisov iz Anglije, Irske in Avstrije, ki jih spodaj navajamo z internetnimi povezavami:

Primeri dokumentacij / informacij v zvezi z nacionalnimi sodelovalnimi projekti:

- 1 Anglija: MyWorld Collaborative Research & Development. 2022. Internetni vir: <https://apply-for-innovation-funding.service.gov.uk/competition/1132/overview#eligibility>
- 2 Avstrija: Guidelines for cooperative R&D projects. FFG, 2018. Internetni vir: https://www.ffg.at/sites/default/files/dok/guidelines_cooperative_rd_projects_v31.pdf
- 3 Irska: Open for collaboration SFI industry RD&I Fellowship. Science Foundation Ireland Research and Innovation Programme 2021-2025. 2022. Internetni vir: https://www.sfi.ie/funding/funding-calls/sfi-industry-fellowship-programme/2022-SFI-Industry-RDI-Fellowship-call-document_FINAL.pdf
- 4 Italija: positive energy districts and neighbourhoods for climate neutrality (str. 36 in 37): <https://jpi-urbaneurope.eu/wp-content/uploads/2021/10/Positive-Energy-Districts-and-Neighbourhoods-for-Climate-Neutrality-Call-Text.pdf>
- 5 Irska: Frequently Asked Questions (FAQ): State Aid, 2021. Government of Ireland. Internetni vir: <https://assets.gov.ie/120235/ff72174b-38d0-4596-a809-787817a7064f.pdf>

2.1.6 REFERENCE:

- [1] Andonova, E., Barrada, M., Bole, D., Gulda, K., Hudson, J., Jimenez, V., Karanikic, P., Kaymaktchiyski, S., Kokorotsikos, P., Koycheva, C., Mladenov, T., Rizzuto, C., Shvarova, O., Taylor, S., Teernstra, F., Strategic evaluation of the Bulgarian Centres of Competence and Centres of Excellence and recommendations for their further development; Kert, K., Mosca, J. (ed.), European Commission, Brussels, 2021, JRC123084. https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/bulgarian_centres/bulgarian_centres_report.pdf
- [2] Kaiser L., Neu M., Teernstra F. 2021. State Aid on R&D&I – The Right Way, A report analysing and clarifying State Aid Rules in R&D&I for RDOs. EARTO - European Association of Research and Technology Organisations. <https://www.earto.eu/wp-content/uploads/EARTO-Report-on-State-Aid-on-RDI-The-Right-Way-Final.pdf>
- [3] GBER - Uredba Komisije EU o razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive z notranjim trgom pri uporabi členov 107 in 108 PDEU (Uradni List EU 187, 26.6.2014): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20210801&from=EN>
- [4] R&R&I - Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije, Uradni list EU. 2014|C 198|01 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)&from=HU)
- [5] PDEU – Pogodba o delovanju Evropske Unije (Uradni list EU 326/47): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SK>
- [6] Kebapci, H., Von Wendland, B., Kaymaktchiyski, S. 2020. State Aid Rules in Research, Development & Innovation. Addressing Knowledge and Awareness Gaps among Research and Knowledge Dissemination Organisations. Decision Tree, Kaiser, L. (Ed.), Neu, M. (Ed.), Teernstra, F. (Ed.), Nicolaidis, P. (Ed.), EUR 30436 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-25081-4, doi:10.2760/675525, JRC122304. https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/11/20-11-2020-jrc-published-guidelines-in-the-form-of-a-decision-tree-for-practitioners-in-research-organisations-to-better-understand-and-correctly-apply-eu-state-aid-rules-in-research-and-innovation
- [7] Reppel K., Augustidou V. (2018). State Aid rules for RDI: Key issues / Questions identified by practitioners in Member States, Directorate-General Regional Policy, 2018, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/conferences/state-aid/rdi_2018/presentation_rdi_avgoustidou.pdf
- [8] Obvestilo Komisije o pojmu državne pomoči po členu 107 (1) Pogodbe o delovanju Evropske Unije (Uradni List EU C262/1) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)

2.2 Seznam parametrov za pripravo celostnega sistema državnih pomoči s komentarji

V tem poglavju se nahaja vsebina izročka D2.2.1 projekta CRP V7-2145, ki je zasnovan po avstrijskem dokumentu "Guidelines for cooperative R&D projects. 2018. Version 3.1. Austrian Research Promotion Agency". Razlog za izbiro avstrijskega modela je njegova dobra strukturiranost, saj zelo kratko in jedrnato, večinoma po alinejah, povzema bistvene vidike sodelovalnih projektov, obenem pa je v angleškem jeziku.* Izroček je na več mestih prilagojen za slovenske razmere in vsebuje komentarje in sklice na predhodne izročke ter relevantno zakonodajo. Dokument naj bi tako odražal osnovno nastavitvev, da se v okviru sodelovalnega projekta financira podjetja po pravilih državnih pomoči, financiranje raziskovalnih organizacij pa je izvzeto iz državnih pomoči in so (ob pravilni nastavitvi in izvedbi) financirane do 100%.

** Med pripravo pregleda tujih nacionalnih sodelovalnih projektov, ki jih navajamo v predhodnem poglavju, je uspelo najti nekaj gradiv iz Anglije, Avstrije, Irske in Italije. Italijanska dokumentacija je dostopna le v italijanskem jeziku. Irska dokumentacije je najbolj izčrpna in obsežna - strukturirana in vsebinsko podobna poročilom EARTO in JRC, iz katerih smo črpali materiale za vsebinski del izročka D2.1.1 in izroček D2.1.2. Angleška dokumentacija je v obliki spletnih strani, ki jih je težavno povezati v neko smiselno celoto. Avstrijski model pa zelo kratko in jedrnato povzame bistvene parametre, ki se nanašajo na sodelovalne projekte skladno s točkami 27-30 okvira R&R&I in 25. člena GBER, zato se zdi najbolj primeren za osnovno strukturo.*

Osnovni parametri

Prijavitelji projektov so seznanjeni z naslednjimi osnovnimi parametri:

Trajanje:

- Višina financiranja;
- Možni kraj vodje in partnerjev konzorcija: (npr. morajo imeti poslovalnico/podružnico v Sloveniji);
- Kontaktna točka (navadno je to vodja konzorcija)
- Kdo lahko odda prijavo projekta za financiranje (navadno vodja konzorcija)

Komentar: Informativni podatek iz avstrijskega razpisa: Maksimalno trajanje: 3 leta; Višina financiranja med 100,000 in maksimalno 2 milijona EUR. Poročilo EARTO (str. 18) navaja naslednje tipične karakteristike sodelovalnih projektov: Trajanje: tipično več kot 1 leto; Višina financiranja (s podjetja na RO): angl. Total global funding from undertaking to RO: 500.000,00 EUR do 1.000.000 EUR (to velja za velike organizacije, npr. Fraunhofer, KU Lueven, CEA ...). V splošnem velja, da vsak vir financiranja prinese določena pravila glede črpanja - na eni strani so vsebinska izhodišča (namen in splošni cilji financiranja) ter na drugi strani sama pravila za izvedbo financiranja (zahteve v smislu kdo je lahko upravičenec in kakšna so pravila glede stroškov, načinov poročanja, zahtevnosti in oblik reševanja vprašanja administrativnega bremena. Če je cilj projekta opraviti celotno razvojno pot od TRL3 do TR6 je trajanje projekta ustrezno daljše, kar velikokrat pomeni okvirno 3 leta (odvisno od področja raziskave), na obdobje pa vpliva tudi kompleksnost vsebine projekta (vir: Komunikacija z vsebinsko spremljevalko CRP V7-2145 na MIZŠ).

Zahteve glede konzorcija:

Konzorcij mora vsebovati vsaj eno podjetje in enega ali več medsebojno neodvisnih³ partnerjev. V vsakem primeru pa mora biti v konzorciju udeležen:

³ Podjetje je neodvisno, če ima v lasti manj kot 25-odstotni delež (kapitala ali glasovalnih pravic) v katerem koli drugem podjetju in če nobeno drugo podjetje v njem nima več kot 25-odstotnega deleža (<https://echa.europa.eu/sl/support/small-and-medium-sized-enterprises-smes/how-to-determine-the-company-size-category>)

- vsaj eno majhno do srednje veliko podjetje (MSP)⁴ ALI
- ena raziskovalna organizacija ALI
- en partner iz druge članice EU ali druge pogodbenice Sporazuma o evropskem gospodarskem prostoru (EGP)⁵

Sodelovanje je možno tako med podjetji kot med podjetji in raziskovalnimi organizacijami.

Dodatni kriteriji:

- Posamezna podjetja lahko porabijo največ 70 % upravičenih stroškov projekta, pri čemer se deleži s podjetjem povezanih družb štejejo kot eno podjetje;
- Raziskovalne organizacije lahko porabijo največ 70% upravičenih stroškov projekta;
- Raziskovalne organizacije morajo imeti pravico do objave rezultatov, pridobljenih v okviru projekta;
- Pogodbeno sodelovanje in raziskovalne storitve niso upravičene do (so)financiranja;

Konzorcijska pogodba ureja sodelovanje med partnerji konzorcija in pravice intelektualne lastnine, ki se nanašajo na projekt (glej izroček projekta D1.2.2 projekta CRP 2020 V7-2145).

Komentar: Navedene zahteve so iz avstrijskega modela in vse kaže, da so pripravljene z namenom omogočanja maksimalnih kapacitet financiranja za podjetja - skladajo se z zahtevami 6. točke 25. člena GBER (i), po kateri je mogoče zagotoviti maksimalne intenzitete financiranja, če projekt vključuje učinkovito sodelovanje med podjetjem in eno ali več raziskovalnih organizacij. Naveden maksimalni 70% delež porabe upravičenih stroškov projekta iz avstrijskega modela razumemo, da je relevanten za podjetja, ni pa relevanten za raziskovalne organizacije. **Za raziskovalne organizacije je relevantno, da krijejo vsaj 10% upravičenih stroškov, če se v projektu pričakuje rezultate, iz katerih bodo izhajale pravice intelektualne lastnine (izumi, patenti, podatki, skrito znanje, programska oprema...), ki se ne bodo splošno razširjali in dajali v splošno rabo - GBER, 25 (6) (b) (i).** V primeru, da je narava projekta taka, da se vnaprej ve, da iz rezultatov ne bo izhajala intelektualna lastnina, ki je ne bi želeli razkriti javnosti, in je torej predvideno, da se vse rezultate projekta prosto razširja, so lahko ravno tako podjetja financirana do maksimalnih intenzitet, raziskovalne organizacije pa do 100% - GBER, 25 (6) (b) (ii).

GBER 25 (6) Intenzivnost pomoči za industrijske raziskave (50% op. a.) in eksperimentalni razvoj (25% op. a) se lahko poveča do največje intenzivnosti pomoči v višini 80 % upravičenih stroškov v naslednjih primerih:

(a) za 10 odstotnih točk za srednja podjetja in 20 odstotnih točk za mala podjetja;

(b) za 15 odstotnih točk, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

(i) projekt vključuje učinkovito sodelovanje:

*— med podjetji, od katerih je vsaj en MSP; ali se projekt izvaja v vsaj dveh državah članicah ali pa v eni državi članici in eni pogodbenici Sporazuma EGP, **nobeno posamezno podjetje pa ne nosi več kot 70 % upravičenih stroškov, ali***

— med podjetjem in eno ali več organizacij za raziskovanje in širjenje znanja, kadar slednje krijejo vsaj 10 % upravičenih stroškov in imajo pravico objaviti svoje rezultate raziskav;

⁴ Definicija MSP: Priporočila Komisije 2003/361/ES z dne 6. 5. 2003, o opredelitvi mikro, majhnih in srednje velikih podjetij in Priloga I Uredbe Komisije (EU) št. 651/2014

⁵ Sporazum o evropskem gospodarskem prostoru. Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 9/05 <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=SKLE5915> (22.7.2022)

(ii) rezultati projekta se splošno razširjajo prek konferenc, objav, prosto dostopnih zbirk podatkov ali brezplačne in odprte programske opreme.

Najbolj smiselna nastavitev za projekte, ki vključujejo »učinkovito sodelovanje« je po GBER 25 (6) (b) (i), saj ta dopušča možnost, da se del rezultatov (npr. komercialno zanimive intelektualne lastnine) ne objavi in se z njo rokuje skladno s točkama 28 in 29 R&R&I.

Dolžnosti vodje konzorcija

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikacije, ki se jih lahko ustrezno prilagajajo glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

Vodja konzorcija je skozi celotno trajanje projekta odgovoren za:

- Vodenje projekta
- Komunikacijo s financerjem in projektnimi partnerji
- Pregledovati poročila in račune, ki jih dostavijo partnerji konzorcija

Vodja konzorcija se zaveže, da bo

- Upravljal in razdeljeval sredstva
- zaračunane stroške mogoče jasno pripisati projektu
- da bodo stroški upravičeni in vsebina projekta skladna s prijavo
- morebitne spremembe sporočil pravočasno
- zagotovil račune in poročila skladno s pogodbo za financiranje
- zagotovil, da so pogoji sodelovanja določeni v konzorcijski pogodbi

Kdo je upravičen do financiranja?

Do sredstev so upravičene pravne osebe, partnerstva in samostojni podjetniki, ki niso del državne uprave, in sicer:

- Podjetja skladno z definicijo⁶
- Raziskovalne Organizacije⁷

Naslednji lahko sodelujejo, vendar ni nujno, da prejmejo tudi sredstva

(Predlog, povzet po avstrijskem modelu – dopuščene so druge rešitve, zadeva je odprta za drugačne situacije – izhodišča za financiranje sorodnih sodelovalnih projektov v na primer Sloveniji so lahko drugačna):

- Podizvajalci (angl. Subcontractors): niso partnerji sodelovalnega projekta. Zagotavljajo izvedbo vnaprej definiranih nalog in so navedeni v kategoriji »stroški tretjih oseb« in niso upravičeni do izkoriščanja rezultatov projekta.

⁶ »Podjetje« pomeni v okviru konkurenčnega prava Evropske Unije vsak subjekt, ki se ukvarja z "gospodarsko dejavnostjo", ne glede na njegov pravni status in način financiranja. In vsaka dejavnost, ki sestoji iz ponujanja blaga ali storitev na danem trgu je gospodarska dejavnost (vir: npr. [European Court Reports 2006 II-04797](#))

⁷ »Raziskovalna organizacija« pomeni »raziskovalno organizacijo« kot je definirana v 2. členu GBER (točka 83) in 12. točki (odstavek ee) Okvira R&R&I, katere negospodarska dejavnost obsega dejavnosti iz 19. točke Okvira R&R&I.

- Drugi udeleženci: to so fizične ali pravne osebe, ki ne prejemajo sredstev, vendar so navedene v pogodbi o financiranju, vključno z obsegom njihove udeležbe. S pogodbo so določene tudi njihove pravice in dolžnosti.
- Udeležba podizvajalcev in drugih udeležencev mora biti utemeljena v projektni prijavi. Morebitni »drugi udeleženci« so lahko tudi del državne uprave.

Ali lahko sodelujejo partnerji izven Slovenije?

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

- Tuji partnerji ustvarjajo koristi za slovenske konzorcijske partnerje in/ali Slovenijo kot poslovno in raziskovalno lokacijo;
- Omenjene koristi so izrecno navedene v vlogi za pridobitev sredstev;
- Nepovratna sredstva, izplačana partnerjem izven Slovenije, ne presegajo 20 % celotnega zneska financiranja;
- Ocenjevalna komisija priporoča zagotovitev financiranja tujemu partnerju;
- Tuji partner dokaže svojo kreditno sposobnost in likvidnost v skladu z merili, ki veljajo za slovenske partnerje pred sklenitvijo pogodbe;
- Tuji partner se zaveže, da bo pregledal projekt, kot je določeno v pogodbi o financiranju, in predložil ustrezne dokumente v slovenskem ali angleškem jeziku

Alternativna možnost je, da tuje organizacije krijejo svoje stroške iz lastnih sredstev in/ali sredstev, ki jih zagotovi njihova matična država. Sporazumi o sodelovanju za skupno financiranje so sklenjeni z več evropskimi in neevropskimi državami (npr. Evropska pobuda EUREKA, ki zagotavlja finančno podporo za čezmejno sodelovanje med programi). Kot podizvajalci lahko sodelujejo tudi organizacije izven Slovenije.

Komentar: V avstrijskem dokumentu so naštetih zgornji pogoji za vključitev partnerjev iz tujine, vendar pa so ti spet odvisni od izhodišč za financiranje sodelovalnih projektov. Tako je pri kohezijski politiki cilj krepitev regije, zato je tipična situacija, da so vsi partnerji iz določene kohezijske regije (vir: Komunikacija z vsebinsko spremljevalko z MIZŠ). Spodaj informativno naštevamo avstrijske pogoje, iz katerih je razvidno tudi, da vključevanje tujih partnerjev lahko postane še nekoliko bolj kompleksno.

Koliko sredstev je zagotovljenih?

Podpora se izplača v obliki nepovratnih sredstev.

Stopnja financiranja se razlikuje glede na vrsto partnerja.

- Stopnja financiranja za podjetja temelji na raziskovalni kategoriji in velikosti podjetja
- Stopnja financiranja za raziskovalne organizacije temelji samo na raziskovalni kategoriji pod pogojem, da prispevek vključuje nekomercialno dejavnost.
- Če prispevek k projektu vključuje komercialno dejavnost, so stopnje financiranja enake kot za podjetja.
- V prijavi je treba navesti, če dodatna sredstva dodeljuje kateri koli drug sofinancer. Če se pridobi večkratno financiranje, le to kumulativno ne sme preseči evropske omejitve financiranja iz GBER (8. člen).

TABELA 5 NAJVIŠJE INTENZIVNOSTI FINANCIRANJA PO GBER 25 (6) (B) (I):

	Raziskovalna(e) organizacija(e) (RO)**	Malo podjetje	Srednje podjetje	Veliko podjetje
Temeljne raziskave	Učinkovito sodelovanje	100 %	100 %	100 %
Industrijske raziskave GBER, Člen 25, odstavek 6 (b) (i)	RO krijejo vsaj 10% upravičenih stroškov	80 %	75 %	65 %
Eksperimentalni razvoj GBER, Člen 25, odstavek 6 (b) (i)	RO imajo pravico objaviti svoje rezultate raziskav	60 %	50 %	40 %

TABELA 6 NAJVIŠJE INTENZIVNOSTI FINANCIRANJA PO GBER 25 (6) (B) (II):

	Raziskovalna(e) organizacija(e) (RO)**	Malo podjetje	Srednje podjetje	Veliko podjetje
Temeljne raziskave	Pod pogojem, da se rezultati projekta splošno razširjajo prek konferenc, objav, prosto dostopnih zbirk podatkov ali brezplačne in odprte programske opreme	100 %	100 %	100 %
Industrijske raziskave **GBER, Člen 25, odstavek 6 (b) (ii)		80 %	75 %	65 %
Eksperimentalni razvoj ** GBER, Člen 25, odstavek 6 (b) (ii)		60 %	50 %	40 %

Komentar: V primeru »učinkovitega sodelovanja«, pri katerem se pričakuje/dopušča možnost nastanka rezultatov, iz katerih izhajajo komercialno zanimive pravice intelektualne lastnine, ki je partnerji ne bi želeli javno objaviti/dati v splošno uporabo (primer: skrito znanje - poslovna skrivnost, vsebina patentnih prijav prvih 18 mesecev po vložitvi, če je partnerji ne želijo objaviti ipd.) je smiselno postopati po GBER 25 (6) (b) (i) – to se zdi smiselna nastavitvev za sodelovalne projekte, ki vključujejo »učinkovito sodelovanje«, saj dopušča, da se del rezultatov, iz katerih izhaja intelektualna lastnina, ne objavi in ne da v splošno rabo ter se z njimi rokuje skladno s točkama 28 in 29 R&R&I.

Komentar eksperta: »Da, te tabele prikazujejo največje dovoljene intenzivnosti za podjetja. Toda na nacionalni ravni financiranja lahko država uporabi nižje intenzivnosti, da se bodisi prepriča, da je na varni strani zaradi razlogov državne pomoči ali zaradi varčevanja financiranja !!: financiranje podjetij z nižjo intenzivnostjo državi članici omogoča financiranje več RRI projektov (in zato več podjetij) v okviru istega letnega proračuna !!«

Komentar eksperta: »Nadzor državne pomoči EU velja samo za gospodarske dejavnosti. Tako se lahko RO za svoje primarne dejavnosti, kot je opisano v R&R&I financira do 100 %. Torej, npr. stabilno financiranje s strani države članice za neodvisne raziskave ali usklajevanje nepovratnih sredstev EU se ne šteje za državno pomoč. Vendar se taka pomoč nikoli ne sme uporabiti za sofinanciranje gospodarskih dejavnosti ...« (Za več komentarjev ekspertov na to temo glej še izroček D2.1.1)

** Na raziskovalni organizaciji so financirane le njene nekomercialne aktivnosti, ki so skladno s točko 19 R&I&I naslednje:

- Primarne aktivnosti kot je izobraževanje;
- Raziskave in razvoj (neodvisne ali kot del »učinkovitega sodelovanja«)
- Prenos in razširjanje znanja

Velikost podjetja se določi skladno z definicijo iz Priporočil Komisije 2003/361/ES⁸

Raziskovalna kategorija (temeljne ali industrijske raziskave ali eksperimentalni razvoj) mora biti jasno specificirana, da je možno ugotoviti dovoljeno intenzivnost financiranja. Predvsem je treba razlikovati med industrijskimi raziskavami in eksperimentalnim razvojem.

Kateri stroški so upravičeni?

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifike, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

Upravičene stroške je potrebno dodeliti neposredno na projekt. To pomeni, da stroški:

- nastanejo poleg običajnih operativnih stroškov v obdobju financiranja projekta;
- so v skladu s pogodbo o financiranju;
- jih je možno dokazati z računi;

Najzgodnejši možni datum za začetek projekta je po oddaji vloge za pridobitev sredstev. Stroški pred tem datumom niso upravičeni.

Posebne določbe za sodelovalne projekte: Stroški tretjih oseb so omejeni na 20 % skupnih stroškov na partnerja. Vsak presežek mora biti utemeljen v opisu projekta. Ta omejitev ne velja za storitve, ki jih zagotavljajo povezana podjetja in so prikazane kot stroški tretjih oseb.

Komentar: Upravičeni stroški so podrobno opredeljeni v Okviru R&R&I (Priloga 1 R&R&I, str. 27)

Intelektualna lastnina

Pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz rezultatov projekta, pripadajo konzorciju. Za urejanje razmerij glede intelektualne lastnine med podjetji in raziskovalnimi organizacijami se uporabi določbe Okvira

⁸ Priporočila Komisije 2003/361/ES z dne 6. 5. 2003, o opredelitvi mikro, majhnih in srednje velikih podjetij in Priloga I Uredbe Komisije (EU) št. 651/2014

R&R&I iz točk 27 – 30. Okvir R&R&I določa, da se pravice intelektualne lastnine raziskovalnim institucijam dodelijo na način, ki ustrezno odraža njihovo delo, prispevke in interese. Če se pravice prenesejo na vpletena podjetja, prejmejo raziskovalne ustanove nadomestilo v višini tržne cene^{9 10 11}.

Komentar: V zvezi z intelektualno lastnino in pogodbami, ki se nanašajo na upravljanje intelektualne lastnine pred pričetkom projekta uporabite izroček D1.2.1, ki vsebuje člene glede upravljanja intelektualne lastnine skladno z Okvirjem R&R&I. V zvezi z intelektualno lastnino skozi obdobje trajanja sodelovalnega projekta uporabite izroček D2.2.2, ki je bil pripravljen hkrati z izročkom D2.2.1.

Kriteriji za ocenjevanje projektnih prijav

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa. Možna je uporaba drugih meril – npr. prilagoditev meril za ocenjevanje projektov Obzorje Evropa ipd.)

Projektne prijave so ocenjene na podlagi naslednjih štirih kriterijev

1. Kvaliteta projekta (max. 30 točk)
2. Primernost prijavitelja / projektnih partnerjev (max. 20 točk)
3. Koristi od izkoriščanja rezultatov (max. 30 točk)
4. Relevantnost glede na razpis (max. 20 točk)

Podrobna shema avstrijskih kriterijev se nahaja v izročku D2.2.1 v prilogi.

Spodnja preglednica predstavlja relevantne pod-kriterije. Med ocenjevanjem vsak kriterij dobi določeno število točk. Dodatno je za vsak kriterij določen prag. Če katerikoli pod-kriterij iz točke 4 (Relevantnost glede na razpis) dobi 0 točk, je prijava zavrnjena.

Dokumenti za oddajo

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

Poleg stroškovnika in projektne prijave so pomembne priloge še:

- Letni izkaz računovodskih izkazov (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida) iz zadnjih 2 poslovnih let
- Dokazilo o velikosti podjetja

Komentar: Raziskovalna organizacija: naj je vpisana v evidenco raziskovalnih organizacij ARRS (glej izroček CRP V7-2145 D2.1.1¹²); izvaja raziskovalni program skladno z določbami 2.2 in 2.3 Okvira R&R&I; če se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo, mora imeti vzpostavljene ustrezne računovodske postopke skladno s točko 18 Okvira R&R&I tako da je mogoče jasno ločiti gospodarsko dejavnost od negospodarske dejavnosti.

⁹ Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije – R&R&I, Uradni list EU. 2014|C 198|01 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XC0627(01)&from=HU) (21.7.2022)

¹⁰ D1.2.1 Priprava vzorcev pogodb: Pogodba o financiranju, Konzorcijska pogodba. Izroček CRP2021 / V7-2145

¹¹ D2.2.2 Tipske pogodbe v povezavi z upravljanjem intelektualne lastnine v sodelovalnih projektih. Izroček CRP2021 / V7-2145

¹² D2.1.1 Mednarodno primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih projektih. Izroček CRP2021 / V7-2145

Učinkovito sodelovanje: priporočljivo je, da se konzorcijski partnerji medsebojno uskladijo in v konzorcijski pogodbi definirajo osnovne sestavine sodelovalnega projekta (glej obrazec za »učinkovito« sodelovanje z industrijo - izroček CRP V7-2145 D2.1.2 in primer konzorcijske pogodbe – izroček CRP V7-2145 D1.2.2)

Omenjanje ostalih projektov

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

V podporo presoji vsebine projekta morajo biti v vlogi za financiranje navedeni tisti projekti, ki so bili ali jih javno financirajo slovenski organi in/ali nepovratna sredstva EU, če so ti:

- Predprojekti, ki prinašajo rezultate za ta projekt
- Tekoči ali zaključeni projekti (v zadnjih 3 letih), povezani s prijavljenim projektom

Večkratno sprejemanje že financiranih stroškov ali dela stroškov ni možno. Predlagani projekt se mora jasno razlikovati od projektov, ki so že bili financirani.

Zagotavljanje znanstvene integritete

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

Financiranje se lahko dodeli samo prijaviteljem, ki med prijavo in izvedbo projekta izkažejo visoko znanstveno integriteto.

Če preiskava razkrije pomanjkanje znanstvene integritete ali napačno ravnanje (npr. plagiat), je treba prijavo zavrnilo iz formalnih razlogov. Če je bilo financiranje že odobreno, ga je treba zmanjšati, obdržati ali zahtevati nazaj.

Postopek ocenjevanja:

(Povzeto po avstrijskem modelu – gre za fleksibilne specifikke, ki se jih lahko ustrezno prilagaja glede na potrebe. Jih je pa smiselno določiti ob pripravi razpisa.)

Predložene dokumente pregledajo nacionalni in mednarodni strokovnjaki na podlagi meril, navedenih v poglavju 1.9. Ocenjevalna komisija na podlagi pisnih mnenj poda priporočilo glede financiranja. V utemeljenih primerih je možno izključiti recenzente (posameznike ali osebje posameznih organizacij).

Financer s pomočjo lastnih strokovnjakov preveri finančni potencial (boniteta in likvidnost) sodelujočih podjetij. Podjetjem v težavah¹³ ni mogoče zagotoviti financiranja.

2.3 Značilnosti sodelovalnih projektov

2.3.1 Šest ključnih vprašanj za kvalifikacijo sodelovalnega projekta:

Definicija »učinkovitega sodelovanja« v največji možni meri opisuje naravo te dejavnosti, neodvisni strokovnjaki pa so razvili praktično metodo ocenjevanja, predstavljeno spodaj, ki pomaga RO, da z večjo gotovostjo ugotovijo, ali je določeno aktivnost res mogoče opredeliti kot »učinkovito sodelovanje«. " v skladu s pravili EU o državni pomoči. Metoda je izpeljana iz publikacije o drevesih odločanja (Kebapci s

¹³ Podjetja v težavah, kot so opredeljena v Uredbi o splošnih skupinskih izjemah (EU) št. 651/2014 z dne 17. junija 2014

sod., 2020 [6]), na podlagi praktičnih izkušenj in mnenj neodvisnih strokovnjakov in kot taka služi kot pomoč, na noben način pa ne predstavlja uradnega stališča.

V zvezi s skupnimi aktivnostmi, projekti in partnerstvi raziskovalne organizacije z neodvisnimi strankami (»neodvisne stranke« v tem kontekstu vključujejo samo subjekte, ki primarno izvajajo ekonomske dejavnosti, kot so podjetja ali industrijski partnerji ne glede na pravno obliko):

Vprašanje 1: Ali obstaja skupni cilj, določen med strankami z medsebojno dogovorjenimi načrtovanimi rezultati raziskav? Ali obstaja delitev dela, tako da vsaka stranka v zadevni skupni dejavnosti opravlja svoj določen delež dela?

- Če je odgovor DA na obe zgornji vprašanji, to pomeni, da se dejavnost lahko označi kot »učinkovito sodelovanje«, vendar mora biti ob tem izpolnjeno še minimalno število drugih pogojev. Nadaljujte spodaj na vprašanja od 2 do 6
- Če je odgovor NE na eno od zgornjih ali na obe vprašanji, to pomeni, da dejavnost verjetno NI učinkovito sodelovanje, temveč raziskava v imenu podjetij in gre za gospodarsko dejavnost. O raziskavah v imenu podjetij v nadaljevanju tega izročka ne pišemo.

Vprašanja 2 – 6 (uporabite le v primeru, da ste na obe podvprašanji iz 1. vprašanja odgovorili pritrdilno):

Vprašanje 2: Ali je obseg skupne dejavnosti opredeljen skupaj, kar pomeni, da so delovni program ali tehnične specifikacije oblikovane skupaj v iteraciji med strankami ob upoštevanju zadevnih interesov?

Vprašanje 3: Ali stranke prispevajo k izvajanju skupne dejavnosti, kar pomeni, da vsaka namenja sredstva, opremo, zmogljivost, znanje, obstoječo intelektualno lastnino ali podobne elemente, potrebne za učinkovito izvajanje projekta?

Vprašanje 4: Ali stranke medsebojno delijo tveganja, torej tveganja, povezana s projektom, ne glede na rezultate raziskave, na primer morebitne izgube, negotovosti, odgovornosti ali morebitne negativne učinke, če skupna dejavnost povzroči neuspeh?

Vprašanje 5: Ali stranke dostopajo do rezultatov drug drugega in si delijo pravice intelektualne lastnine na način, ki ustrezno odraža njihove delovne sklope, prispevke in ustrezne interese v skupni dejavnosti?

Vprašanje 6: Ali je res, da katerakoli stranka raziskovalni organizaciji ne more neutemeljeno prepovedati objavljanja ali kakšnega drugačnega razširjanja rezultatov raziskav (razen če obstajajo prevladujoči premisleki o pravicah intelektualne lastnine, kot so patentabilnost, pravice izkoriščanja glede z intelektualno lastnino zaščiteneh kreacij)?

Odgovori in rezultat: Če je raziskovalna organizacija odgovorila z DA na obe podvprašanji Vprašanja 1 in dodatno k temu pritrdilno odgovorila vsaj še na tri vprašanja izmed zgornjih petih vprašanj (vprašanja številka 2-3-4-5-6), potem je zadevna dejavnost najverjetneje »učinkovito sodelovanje« in kot taka negospodarska.

2.3.2 Raziskovalna Kategorija »Industrijske raziskave«

Industrijske raziskave imajo naslednje značilnosti:

- Poudarek je na načrtovanem raziskovanju ali kritičnem raziskovanju za pridobivanje novega znanja in sposobnosti;

- Industrijske raziskave potekajo predvsem v laboratoriju ali na laboratorijskem nivoju;
- Razvojno tveganje je večje kot pri eksperimentalnem razvoju;
- Stopnja tehnološke pripravljenosti je nižja;

Časovni horizont za uvedbo na trg je daljši;

Industrijske raziskave vključujejo načrtovane raziskave ali kritične raziskave za pridobivanje novih znanj in sposobnosti z namenom razvoja novih izdelkov, postopkov ali storitev ali občutne izboljšave obstoječih.

To lahko vključuje tudi:

- razvijanje delov kompleksnih sistemov
- če je to potrebno za validacijo tehnoloških osnov
- izdelava prototipov v laboratorijskem okolju ali v okolju s simuliranimi vmesniki do obstoječih sistemov
- izgradnja pilotnih linij

Industrijske raziskave ne segajo dlje od dokazovanja koncepta (Proof of concept).

Naslednja vprašanja so koristna pri razvrščanju projekta v ustrezno kategorijo. Če so odgovori na večino teh vprašanj pritrdilni, gre za industrijsko raziskavo:

- Ali projekt izključuje neposredno komercialno izkoriščanje rezultatov?
- Ali projekt vključuje načrtovano raziskovanje ali kritično raziskovanje z namenom pridobivanja novih znanj in sposobnosti?
- Ali raziskovalne dejavnosti večinoma potekajo v laboratoriju ali na laboratorijskem nivoju?
- Ali projekt vključuje visoko raziskovalno tveganje?
- Ali je za projekt značilna nizka stopnja tehnološke zrelosti ali integracije?
- Ali ima projekt dolgo časovno obdobje v smislu tržne pripravljenosti v dotičnem gospodarskem sektorju?
- Ali se prototipi uporabljajo izključno za validacijo tehničnih osnov in ali projekt izključuje gradnjo prototipov zunaj laboratorijskega okolja?
- Ali projekt izključuje razvoj prototipa, katerega oblika, obseg, funkcija, delovanje in izdelava so v veliki meri podobni končnemu izdelku?

2.3.3 Raziskovalna kategorija »Eksperimentalni razvoj«

Eksperimentalni razvoj vključuje razvijanje nečesa novega iz nečesa, kar že obstaja in / ali izboljševanje nečesa, kar že obstaja. To vključuje:

- Pridobivanje obstoječega znanja in sposobnosti;
- Združevanje obstoječega znanja in sposobnosti;
- Oblikovanje obstoječega znanja in sposobnosti;
- Uporabo obstoječega znanja in sposobnosti;

Ne glede na to, ali projekt vključuje znanstveno, tehnično, ekonomsko ali drugo znanje in sposobnosti – cilj je razvoj novih ali izboljšanih izdelkov, postopkov ali storitev.

Eksperimentalni razvoj ne vključuje rutinskih ali rednih prilagoditev, tudi če bi te spremembe pomenile izboljšave.

Eksperimentalni razvoj vključuje pridobivanje, združevanje, oblikovanje in uporabo obstoječega znanstvenega, tehničnega, ekonomskega ali drugega ustreznega znanja in sposobnosti z namenom razvoja novih ali izboljšanih izdelkov, postopkov ali storitev.

To lahko vključuje tudi:

- Aktivnosti za oblikovanje, načrtovanje in dokumentiranje novih izdelkov, postopkov in storitev.
- Če je glavni cilj izboljšanje prihodnjih izdelkov, postopkov ali storitev: razvoj prototipov, demonstracijskih ukrepov in pilotnih projektov ter testiranje in validacija novih ali izboljšanih izdelkov, postopkov in storitev v ustreznem okolju v dejanskih pogojih delovanja.
- Razvoj komercialno uporabnih prototipov in pilotnih projektov, če bi bil razviti izdelek predrag samo za namene demonstracije in validacije.

Eksperimentalni razvoj ne sega dlje od »demonstracije prototipa (sistema) v ustreznem okolju«. Izjema: komercialno uporabni prototipi in pilotni projekti, če bi bil razviti izdelek predrag samo za namene predstavitve in validacije.

Eksperimentalni razvoj ne vključuje rutinskih ali rednih prilagoditev, tudi če bi spremembe pomenile izboljšave.

Naslednja vprašanja so koristna pri razvrščanju projekta v ustrežno kategorijo. Če so odgovori na večino teh vprašanj pritrdilni, je treba projekt dodeliti eksperimentalnemu razvoju:

- Ali projekt temelji na obstoječem znanstvenem, tehničnem, ekonomskem ali drugem pomembnem znanju in sposobnostih, tako da ustvarja novo razširjeno znanje in sposobnosti ali rekombinira obstoječe znanje?
- Ali projekt izključuje rutinske ali redne spremembe izdelkov, proizvodnih linij, proizvodnih procesov, obstoječih storitev ali drugih tekočih operativnih procesov?
- Ali projekt izključuje neposredno komercialno izkoriščanje rezultatov ali končnega izdelka? Izjema: komercialno uporabni prototipi in pilotni projekti, če neizogibno predstavljajo komercialni končni izdelek in bi bila njihova proizvodnja predraga samo za namene predstavitve in validacije.
- Ali projekt izrecno izključuje aktivnosti, ki so usmerjene v serijsko proizvodnjo?
- Ali projekt izrecno izključuje aktivnosti, namenjene uvajanju na trg?

2.3.4 Raziskovalne kategorije in Stopnje pripravljenosti tehnologije

Če se razpis nanaša na shemo »TRL« (Technology Readiness Levels^{14 15 16}), je relevantna spodnja shema:

¹⁴ A European strategy for Key Enabling Technologies – A bridge to growth and jobs: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0341:FIN:EN:PDF> (22.7.2022)

¹⁵ Točka 75 okvira R&R&I: Pri razvrščanju različnih dejavnosti glede na ustrežno kategorijo se bo Komisija sklicevala na lastno prakso ter na posebne primere in pojasnila iz priložnika Frascati organizacije OECD (V praksi velja, razen če se dokaže, da bi bilo treba v posameznih primerih uporabljati drugačno lestvico, da različne kategorije R&R ustrezajo ravšem **1 (temeljne raziskave)**, **2–4 (industrijske raziskave)** in **5–8 (eksperimentalni razvoj)** tehnološke pripravljenosti – glej Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij, „Evropska strategija za ključne omogočitvene tehnologije – pot do rasti in delovnih mest“, COM(2012) 341 final z dne 26. junija 2012.).

¹⁶ Zaščita in trženje tehnologij za raziskovalce in podjetja. Zbornik prispevkov partnerjev Konzorcija za prenos tehnologij z JRO v gospodarstvo (KTT) http://tehnologije.ijs.si/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_KTT_29.01.2021_splet_23.2.pdf (22.7.2022)

Raziskovalna kategorija: Raven tehnološke razvitosti proizvoda

Temeljne raziskave	TRL 1 Osnovni principi - opaženi
Industrijske raziskave	TRL 2 Zamisel tehnologije in/ali izoblikovana uporabnost
	TRL 3 Analitičen in eksperimentalni dokaz kritične funkcije in/ali značilnosti v potrditev koncepta
	TRL 4 Potrditev tehnološke sestavine v laboratorijskem okolju / osnovne tehnološke sestavine so integrirane
Eksperimentalni razvoj	TRL 5 Potrditev tehnološke sestavine v simuliranem okolju / laboratorijska integracija komponent
	TRL 6 Tehnološki sistem ali demonstracijski prototip v ustrezno oblikovanem okolju / preizkušanje prototipa v verodostojnem laboratorijskem okolju
	TRL 7 Demonstracija prototipa tehnološkega sistema v operativnem okolju
	TRL 8 Dejanski tehnološki sistem je dokončan in s tehničnimi preizkusi ter demonstracijo kvalificiran
Predstavitev na trgu	TRL 9 Tehnološki sistem je kvalificiran z uspešno izvedbo operativnih nalog / uporaba tehnologije v njeni končni obliki in v predvidenih pogojih operativne uporabe

SLIKA 7 RAZISKOVALNE KATEGORIJE IN STOPNJE PRIPRAVLJENOSTI TEHNOLOGIJE

2.4 Upravljanje z intelektualno lastnino pred, med in po sodelovalnem projektu – krovno

Pred sodelovalnim projektom se lahko pri vsakem izmed partnerjev ali pri posameznih partnerjih projekta nahaja določena **obstoječa intelektualna lastnina (angl. Background)**, s katero posamezni partnerji vstopajo v projekt.

2.4.1 Splošna priporočila partnerjem pred začetkom projekta

Splošna priporočila partnerjem v obdobju prijavljanja sodelovalnega projekta, torej pred začetkom samega projekta:

Partnerji naj med seboj sklenejo **Pogodbo o ne-razkrivanju zaupnih podatkov (Priloga tipske pogodbe)** še preden se sploh pričnejo podrobneje pogovarjati o vsebini in izvedbi projekta ter še posebej o obstoječi intelektualni lastnini (izumih, patentih, poslovnih skrivnostih, vsebini projekta ipd.);

Partnerji naj se v zvezi s postopki in analizami intelektualne lastnine obrnejo na pisarne za prenos tehnologij na JRO oz. na ustrezno usposobljene notranje ali zunanje strokovnjake.

Partnerji naj vsak pri sebi poskrbijo, da imajo urejene pravno-formalne zadeve v zvezi intelektualno lastnino in dostop do nje:

- **Pogodba o deljenem imetništvu intelektualne lastnine (Priloga tipske pogodbe)** mora biti sklenjena med imetniki intelektualne lastnine, če je teh več. Pogodba mora dopuščati dostop do intelektualne lastnine za namen sodelovalnega projekta še posebej v primeru, da so imetniki intelektualne lastnine drugi partnerji od tistih, ki se dogovarjajo za sodelovalni projekt;
- **Obstoječa intelektualna lastnina imeti ustrezen tehnološki in tržni potencial ter prostost uporabe (FTO - Freedom To Operate):** Pri analizah tehnološkega, tržnega potenciala in FTO na JRO se je na JRO smiselno obrniti na pisarne za prenos tehnologij, v podjetjih pa na ustrezno usposobljene notranje ali zunanje strokovnjake;
- **Intelektualna lastnina mora biti praviloma registrirana kot neopredmeteno sredstvo:** pravilno je, da se ta formalni postopek pri imetniku vedno opravi takoj ob prevzemu intelektualne lastnine in se hkrati intelektualni lastnini določi začetna nabavna vrednost, ki je praviloma predstavlja nabavno vrednost intelektualne lastnine in stroške v zvezi z njenim nastajanjem;
- **Priporočljivo je, da je obstoječa intelektualna lastnina ustrezno zaščiten** že pred pričetkom sodelovalnega projekta, in sicer:
 - o **Poslovno skrivnost** se registrira interno kot neopredmeteno sredstvo, pred tretjimi osebami se jo zaščiti s **Pogodbami o ne-razkrivanju zaupnih informacij (Priloga tipske pogodbe)**. Poslovna skrivnost je lahko izum ali katerokoli drugo avtorsko delo (npr. programska koda), ki zaradi svojega komercialnega potenciala ni bilo razkrito javnosti.
 - o **Industrijsko lastnino** (najpogosteje Patente, Modele in Znamke), se zaščiti **pri uradih za zaščito intelektualne lastnine**;
- **Obstoječo intelektualno lastnino se lahko vnaprej ovrednoti – določi tržno vrednost** pred pričetkom sodelovalnega projekta (npr. če že v času prijave projekta obstaja interes na trgu za licenciranje / odkup te intelektualne lastnine). Za vrednotenje intelektualne lastnine se najpogosteje uporabi kombinacija Dohodkovne metode, Tržne metode in Stroškovne metode, *o čemer podrobneje pišemo v izročkih D1.3.1 in D1.3.2 tega projekta.*

2.4.1.1 Sodelovalni projekt mora izpolnjevati pogoje »učinkovitega sodelovanja«

Sodelovalni projekt mora zadostiti definiciji »učinkovitega sodelovanja« skladno s točko 27 R&R&I – kot povzeto na Sliki 1. Učinkovito sodelovanje je namreč skladno z R&R&I negospodarska dejavnost, ki se jo lahko financira z maksimalnimi intenzitetami po shemi iz Priloge II R&R&I.

Podrobneje o tem v izročku D2.1.1 tega projekta. Povzetek bistvenih značilnosti sodelovalnih projektov kot negospodarske dejavnosti se nahaja tudi v izročku D2.1.2. Povzetek bistvenih zahtev za maksimalno intenziteto financiranja glede na sestavo konzorcija se nahaja v izročku D2.2.1.

2.4.2 Splošna priporočila partnerjem med izvajanje projekta

Splošna priporočila partnerjem v obdobju med izvajanjem sodelovalnega projekta, ko partnerji skupaj razvijajo novo-nastalo intelektualno lastnino (Rezultate – angl. Results):

- **Prispevke posameznih partnerjev k nastanku Rezultatov** naj partnerji določijo ob nastanku nove intelektualne lastnine;
- **Imetništvo Rezultatov** naj uredijo s pogodbo o deljenem imetništvu intelektualne lastnine (**Priloga tipske pogodbe**). Delež imetništva intelektualne lastnine naj izpeljejo iz deležev prispevkov k nastanku izuma;

- Intelektualno lastnino naj skladno z deleži imetništva registrirajo kot **neopredmeteno sredstvo** ter se (navadno kar s pogodbo o deljenem imetništvu) dogovorijo o **ustreznem načinu zaščite** in trženja.
- V primeru, da obstaja znotraj konzorcija ali pri tretjih osebah interes po uporabi (licenciranju) ali odkupu intelektualne lastnine, je treba **ovrednotiti tržno vrednost intelektualne lastnine** skladno z Okvirom R&R&I (kar je shematsko prikazano v 3. poglavju tega izročka).
- Partnerji se v medsebojnih pogajanjih in pogajanjih s tretjimi osebami še pred prodajo **dokončno sporazumejo o tržni vrednosti** iz projekta izhajajočih pravic **intelektualne lastnine**.

Postopki upravljanja z intelektualno lastnino med in po zaključenem projektu so podrobneje opisani v nadaljevanju.

2.4.3 Primerne in nesprejemljive specifikacije v zvezi z obstoječo intelektualno lastnino

Pred prijavo konzorcija je smiselno, da vsak partner pri sebi preveri, če ima zagotovljene možnosti, da lahko ponudi dostop do obstoječe intelektualne lastnine projektnim partnerjem.

- **Imetništvo:** Če je več imetnikov intelektualne lastnine, mora biti imetništvo urejeno.
- **Pravice dostopa do obstoječe intelektualne lastnine:** Solastnik(i), ki bodisi so bodisi niso projektni partnerji, morajo dovoliti dostop do intelektualne lastnine za potrebe projekta.
- **Dostop do obstoječe intelektualne lastnine v raziskovalne in komercialne namene:** Dostop do intelektualne lastnine izključno v raziskovalne namene utegne biti kasneje tekom projekta problematičen, če bi potencialno prišlo do komercializacije izdelkov, storitev ali novonastale intelektualne lastnine, ki bi nastala z uporabo in kot nadgradnja obstoječe intelektualne lastnine.
- **Vrednotenje obstoječe intelektualne lastnine:** Ni nujno, da je ob začetku projekta intelektualna lastnina ovrednotena, zagotovo pa bi morala biti praviloma predhodno ovrednotena (izklicna cena – robni parametri za pogajanja) v primeru, da je bila obstoječa intelektualna lastnina že licencirana tretjim osebami
- **Licenciranje intelektualne lastnine:** Če je bila intelektualna lastnina pred pričetkom sodelovalnega projekta licencirana tretjim osebami, je primerno, da je licenca ne-ekskluzivna. V primeru ekskluzivne licence tretjim osebami (še posebej, če te niso članice konzorcija), je dajanje dostopa do intelektualne lastnine partnerjem konzorcija brez predhodnega sporazuma s kupcem ekskluzivne licence postane problematično v primeru, da tekom sodelovalnega projekta nastane nova intelektualna lastnina, ki je zasnovana kot nadgradnja obstoječe intelektualne lastnine, ekskluzivno licencirane tretji osebi, ki ni konzorcijski partner..
- **Prodaja intelektualne lastnine:** Če je bila intelektualna lastnina prodana tretji osebi, ki ni član konzorcija, jo projektni partnerji sicer lahko uporabljajo v raziskovalne namene, vendar kakršnakoli raba v komercialne namene ni mogoča brez predhodnega soglasja imetnika intelektualne lastnine. Podobno kot pri ekskluzivni licenci tudi v primeru prodane obstoječe intelektualne lastnine situacija postane problematična v primeru, da tekom sodelovalnega projekta nastane nova intelektualna lastnina, ki je zasnovana kot nadgradnja obstoječe intelektualne lastnine, ki je v lasti tretje osebe, ki ni konzorcijski partner.

Postopki upravljanja z intelektualno lastnino med in po zaključenem projektu so podrobneje opisani v nadaljevanju.

2.4.4 Upravljanje z novonastalo intelektualno lastnino v okviru sodelovalnega projekta

Poleg tega, da mora projekt imeti značilnosti »učinkovitega sodelovanja«, mora v zvezi z intelektualno lastnino dodatno izpolnjevati enega od naslednjih pogojev:

Točka 28 R&R&I

Če sodelovalne projekte skupaj izvajajo podjetja¹⁷ in raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture, Komisija ugotavlja, da udeležnim podjetjem ni bila dodeljena nobena posredna državna pomoč prek navedenih subjektov zaradi ugodnih pogojev sodelovanja, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

(a) udeležena podjetja nosijo celotne stroške projekta; ali

(b) rezultati sodelovanja, iz katerih ne izhajajo pravice intelektualne lastnine, se lahko splošno razširjajo in katerekoli pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz dejavnosti raziskovalnih organizacij ali raziskovalnih infrastruktur, se lahko v celoti dodelijo zadevnim subjektom; ali

(c) katere koli pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz projekta, ter s tem povezane pravice dostopa, se sodelujočim partnerjem dodelijo tako, da ustrezno odražajo njihove delovne sklope, prispevke in interese; ali

(d) raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture prejmejo nadomestilo v višini tržne cene za pravice intelektualne lastnine, ki izhajajo iz njihovih dejavnosti in so dodeljene udeležnim podjetjem ali za katere se udeležnim podjetjem dodelijo pravice dostopa. Absolutni znesek vrednosti vseh prispevkov, tj. finančnih in nefinančnih, udeleženih podjetij k stroškom dejavnosti raziskovalnih organizacij ali raziskovalnih infrastruktur, iz katerih izhajajo zadevne pravice intelektualne lastnine, se lahko odšteje od navedenega nadomestila.

Točka 29 R&R&I

Za namen točke 28(d) Komisija meni, da prejeta nadomestila ustreza tržni ceni, če omogoča zadevnim raziskovalnim organizacijam ali raziskovalnim infrastrukturam, da uživajo polno gospodarsko korist teh pravic, če je izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

(a) znesek nadomestila je bil določen na podlagi odprtega, preglednega in nediskriminatornega konkurenčnega prodajnega postopka; ali

(b) neodvisne strokovne cenitve potrjujejo, da je znesek nadomestila najmanj enak tržni ceni; ali

(c) raziskovalna organizacija ali raziskovalna infrastruktura lahko kot prodajalec dokaže, da se je o nadomestilu učinkovito pogajala na podlagi strogo poslovnih pogojev, da bi pridobila največjo možno gospodarsko korist v času, ko je pogodba sklenjena, pri tem pa je upoštevala svoje zakonsko določene cilje; ali

(d) v primerih, ko sporazum o sodelovanju udeležnemu podjetju daje pravico prve zavrnitve, kar zadeva pravice intelektualne lastnine, ki so jih ustvarile udeležene raziskovalne organizacije ali raziskovalne infrastrukture, če ti subjekti uveljavljajo vzajemno pravico za pridobitev več ekonomsko ugodnih ponudb od tretjih oseb, tako da mora udeleženo podjetje svojo ponudbo v tem smislu uskladiti.

2.4.4.1 Tipično stanje intelektualne lastnine po nastanku v sodelovalnem projektu:

Tipično ima intelektualna lastnina po nastanku v sodelovalnem projektu naslednji status:

- **Rezultati so javno objavljeni (28b R&I&I);**
- **Iz rezultatov izhajajo pravice intelektualne lastnine (28c R&R&I),** ki ustrezno odražajo delovne sklope, prispevke in interese partnerjev: V tem primeru je potrebno urediti imetništvo intelektualne lastnine (**Pogodba o deljenem imetništvu - Priloga 1**).

¹⁷ podjetje pomeni v okviru konkurenčnega prava Evropske Unije vsak subjekt, ki se ukvarja z "gospodarsko dejavnostjo", ne glede na njegov pravni status in način financiranja. In vsaka dejavnost, ki sestoji iz ponujanja blaga ali storitev na danem trgu je gospodarska dejavnost ([European Court Reports 2006 II-04797](#))

2.4.4.2 Tipična pot upravljanja z intelektualno lastnino v (delni) lasti raziskovalne organizacije v primeru interesa po komercialni uporabi

POZOR: Pred razkrivanjem tehničnih podrobnosti izumov in drugih vrst intelektualne lastnine ali zaupnih informacij potencialno zainteresiranim partnerjem je potrebno skleniti **Pogodbo o ne-razkrivanju zaupnih informacij (Priloga 2)**.

Tipično raziskovalna organizacija za intelektualno lastnino, nastalo v okviru sodelovalnih projektov, zaračuna nadomestilo v višini tržne cene (28d R&R&I), pri čemer:

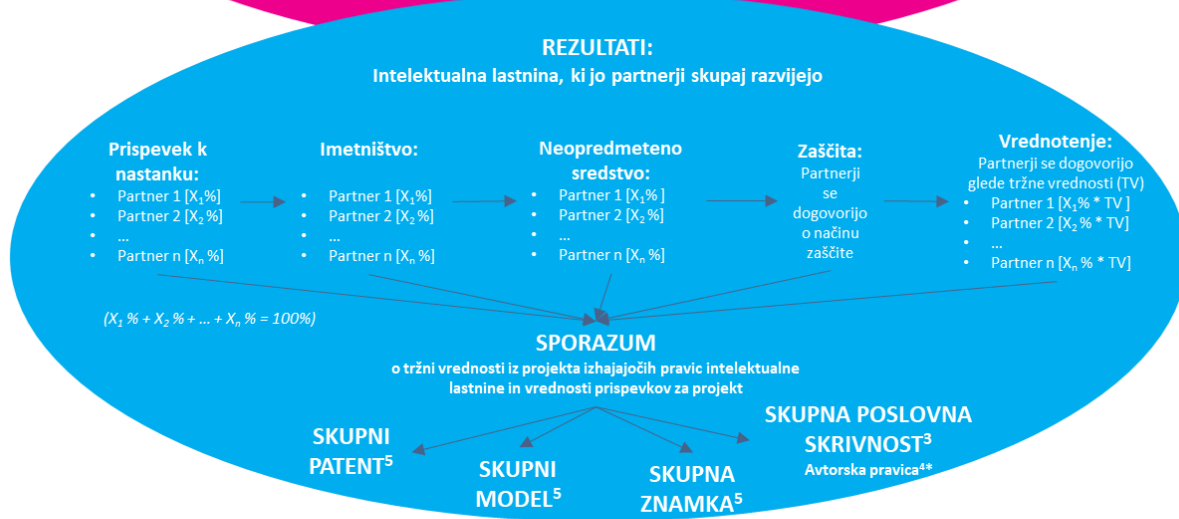
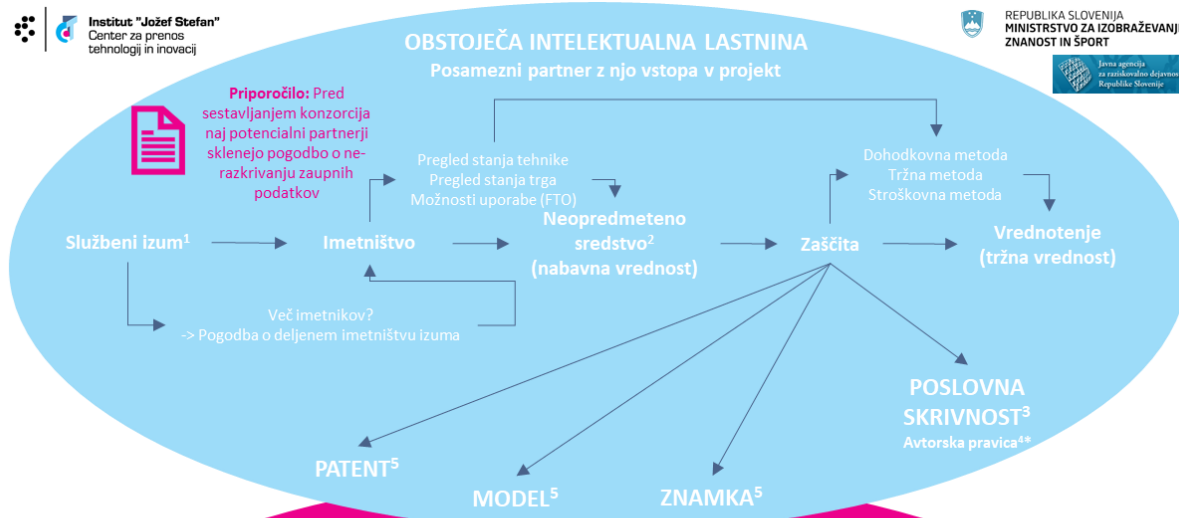
- (i) **Vrednoti intelektualno lastnino:** izklicno ceno intelektualne lastnine in robne pogoje za pogajanja vnaprej ovrednoti po mednarodno priznani metodologiji (glej izroček D1.3.1 in D1.3.2)
- (ii) **Se učinkovito pogaja na podlagi strogo poslovnih pogojev (29c R&R&I):** na podlagi določene izklicne cene in robnih pogojev iz gornje alineje se učinkovito pogaja z zainteresirano stranko (glej 3.2.1).
- (iii) **Tržna cena intelektualne lastnine:** Z vidika raziskovalne organizacije bi bil najboljši možni scenarij izpogajati višjo ali vsaj dovolj visoko ceno, da bi se stroški ustvarjanja intelektualne lastnine raziskovalni organizaciji povrnili z licenčinami ali prodajo intelektualne lastnine. *Komentar eksperta: Popolnoma mogoče je, da tržna cena intelektualne lastnine ne pokrije stroškov nastanka intelektualne lastnine, če to opravičujejo okoliščine. Zadostuje, da se z zaračunano ceno izravna vrednost, ki jo ima intelektualna lastnina za pridobitelja licence.*
- (iv) Z zainteresirano stranko se sklene **Licenčna pogodba (Priloga 3)** ali **Pogodba o prodaji intelektualne lastnine (Priloga 4)** ali **Pogodba o medsebojnem sodelovanju in izkoriščanju intelektualne lastnine (Priloga 5)** ali nova **Konzorcijska Pogodba** v novem projektu (**Izroček D1.2.2**) ali druga pogodba, ki vsebuje kombinacije elementov omenjenih pogodb.

2.4.4.2.1 KAJ SO POGAJANJA NA PODLAGI STROGO POSLOVNIH POGOJEV?

»Pogajanja na podlagi strogo poslovnih pogojev« (angl. **Arm's length negotiations**), kot je opredeljeno v točki 1.3f okvira R&R&I, na kratko pomeni, da se strani pogajajo na enak način, kot bi se pogajala podjetja na trgu – pod enakimi pogoji kot bi bili določeni med neodvisnimi podjetji in ne vsebujejo nobenega elementa nedovoljenega dogovarjanja (glej točko 1.3 (f) R&R&I). Upoštevati je treba odprte, pregledne in ne-diskriminatorne pristope.

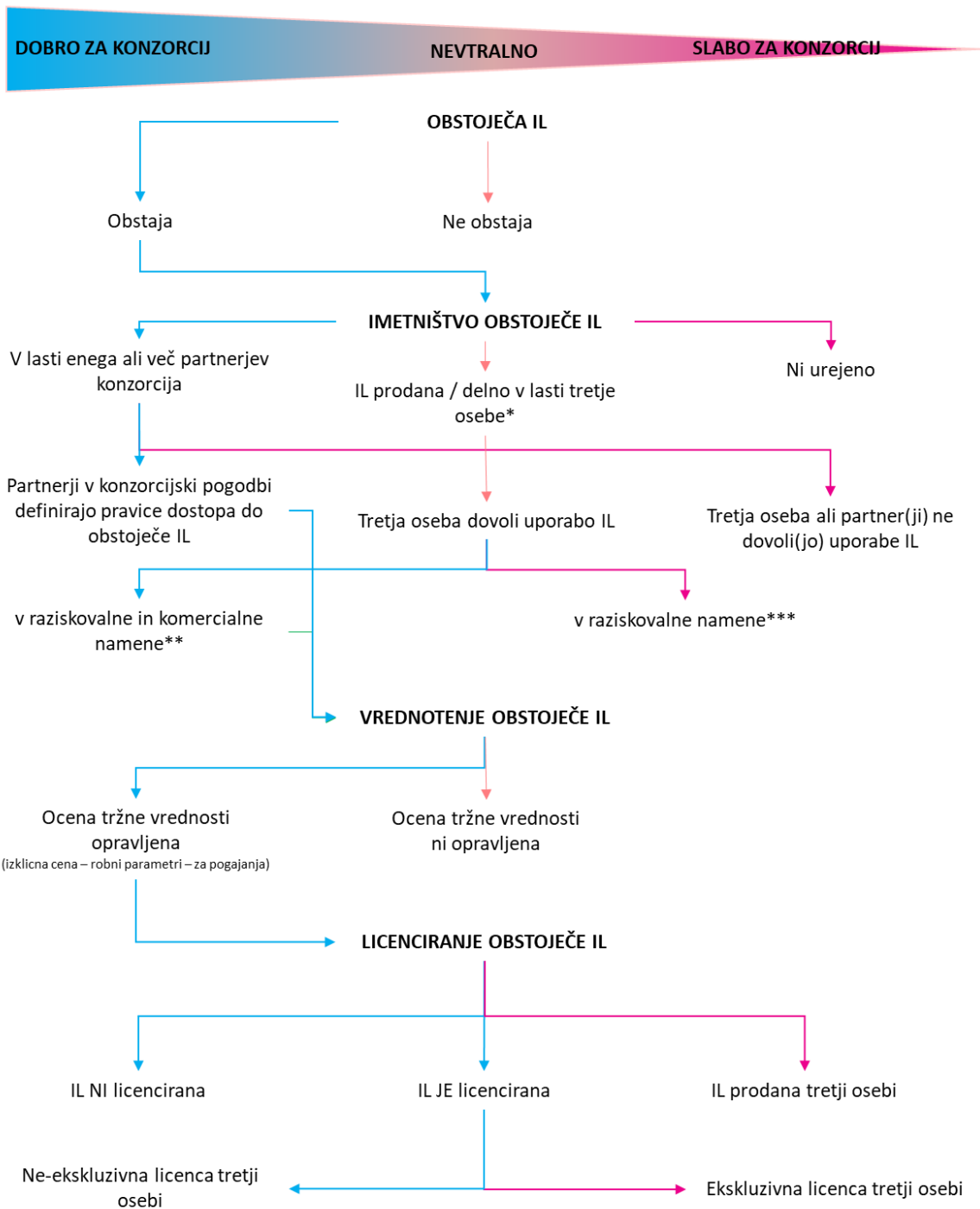
POMEMBNO: Potek in vsebina pogajanj morajo biti dobro dokumentirani (npr. dokumentacija o trajanju pogajanj, številu sestankov, zapisnikih teh sestankov ali ocene pogajalskih izhodišč (ponudb) drug drugega.¹⁸

¹⁸ Kaiser L., Neu M., Teernstra F. 2021. State Aid on R&D&I – The Right Way, A report analysing and clarifying State Aid Rules in R&D&I for RDOs. EARTO - European Association of Research and Technology Organisations. <https://www.earto.eu/wp-content/uploads/EARTO-Report-on-State-Aid-on-RDI-The-Right-Way-Final.pdf> (22.7.2022)



1. Zakon o izumih z delovnega razmerja (ZPILDR), Uradni list RS, št. 15/07; 2. Slovenski računovodski standardi – SRS, Uradni list RS, št. 95/15; 3. Zakon o poslovni skrivnosti (ZPosS), Uradni list, št. 22/19; 4. Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP), Uradni list, št. 16/07; 5. Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1), Uradni list RS, št. 51/06; 6. R&R&I: Okvir za državno pomoč za raziskave, razvoj ter inovacije – R&R&I, Uradni list EU, 2014/C 198/01
* Poslovna skrivnost je lahko izum ali katerokoli drugo avtorsko delo, ki zaradi svojega komercialnega potenciala ali drugih objektivnih razlogov ni razkrito javnosti (npr. rezultati raziskav, računalniški program, baza podatkov, načrti, tehnične risbe ipd.)

SLIKA 8 KROVNI SHEMATSKI PRIKAZ UPRAVLJANJA Z INTELKTUALNO LASTNINO PRED, MED IN PO SODELOVALNEM PROJEKTU

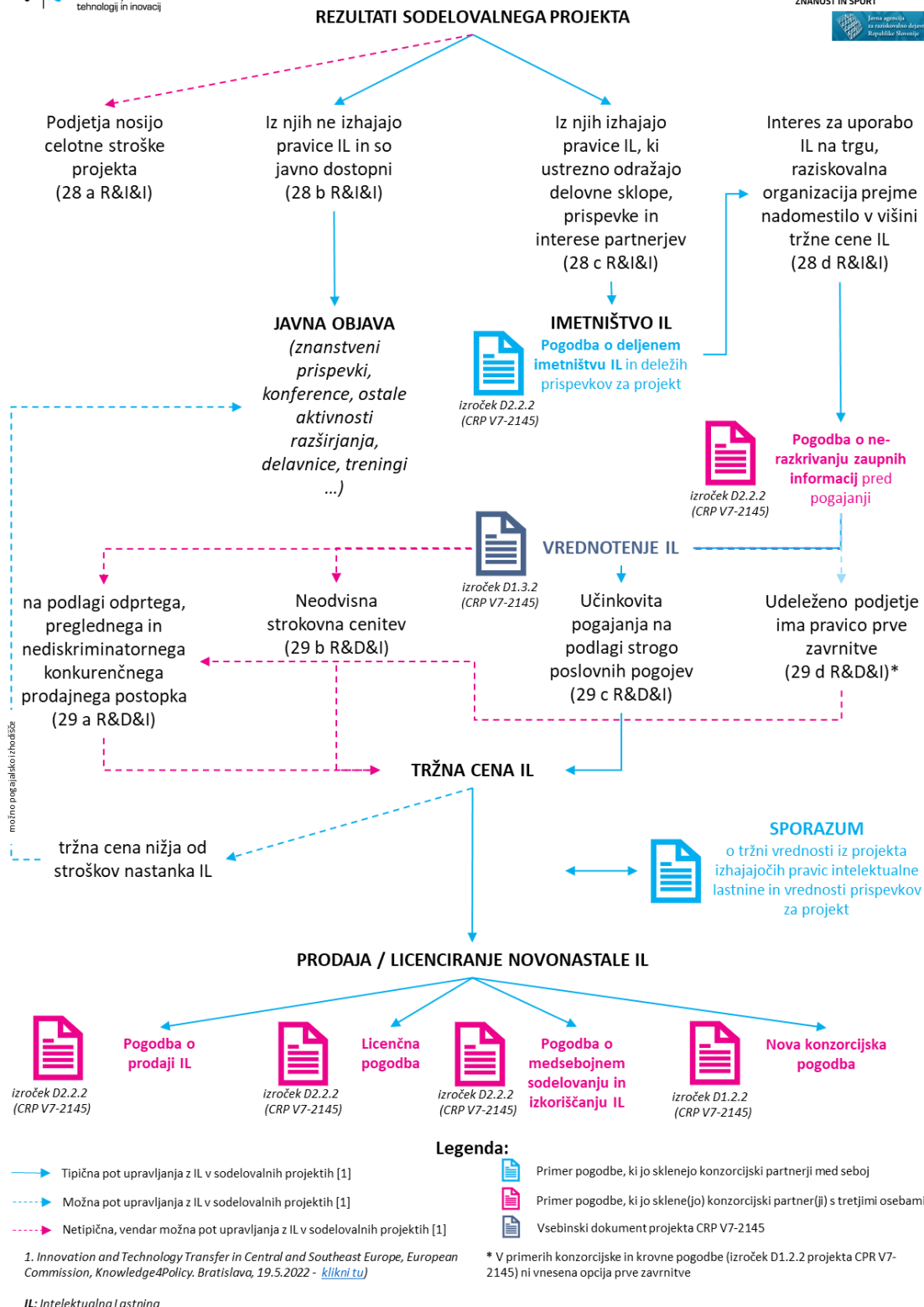


*tretja oseba za potrebe te sheme NI član konzorcija

** izredno pomembno, če pravice do dostopa podeljuje tretja oseba in bo novonastala IL nadgradnja obstoječe IL

*** problematična situacija z vidika uporabe bodoče novonastale IL, če bo novonastala IL nadgradnja obstoječe IL

SLIKA 9 PODROBNEJŠI SHEMATSKI PRIKAZ POGOJEV V ZVEZI Z OBSTOJEČO INTELEKTUALNO LASTNINO PRED ZAČETKOM PROJEKTA



SLIKA 10 PODROBNEJŠI SHEMATSKI PRIKAZ UPRAVLJANJA Z NOVONASTALO INTELEKTUALNO LASTNINO MED IN PO SODELOVALNEM PROJEKTU

2.5 Določitev potrebnih sprememb sistema državnih pomoči na EU in nacionalni ravni

Uvodoma je potrebno poudariti, da je iz pogovorov z eksperti jasno, da je sistem državnih pomoči smiselno zastavljen in ga ni smiselno spreminjati. Je pa potrebno sistem državnih pomoči razumeti, v kar je potrebno vložiti veliko časa in za te aktivnosti namenjenih resursov, ki v podjetjih in raziskovalnih organizacijah pogosto manjkajo. Potrebno je tudi odpraviti določene nejasnosti, ki se pojavijo v povezavi z določili GBER in R&R&I. Da nekdo popolnoma suvereno pokriva področje državnih pomoči, mora po izkušnjah ekspertov na tem področju delovati vsaj 10 let in dobro je, da ima pravno izobrazbo. To je tudi razlog, da je v novo pridruženih članicah EU precej več težav z razumevanjem sistema državnih pomoči kot v starih članicah EU.

Dokumentacija PDEU, GBER in R&R&I je precej kompleksna, zato jo manj izkušeni uporabniki težko absorbirajo v hitrem času. Evropska Komisija je R&R&I zastavila premišljeno, da vsaki članici EU prepušča dovolj maneverskega prostora, da lahko na nacionalnem nivoju sistem državnih pomoči vpelje prilagojeno glede na svoje specifične razmere.

2.5.1.1 Priporočilo na nacionalnem nivoju:

Priporočamo, da država Slovenija pripravi akt, v katerem specificira pravila državnih pomoči, prilagojena na slovenski prostor, in na ta način naredi sistem državnih pomoči jasen uporabnikom – podjetjem in raziskovalnim organizacijam. Pri tem so v povezavi s sodelovalnimi projekti v pomoč predhodni izročki projekta CRP V7-2145 in tudi ta izroček, kjer dodatno izpostavljamo najbolj ključne tematike, ki povzročijo nerazumevanje pri neizkušenem uporabniku in bi jih zato veljalo vpeljati v državni akt. Izpostavljamo tudi nekaj vprašanj, predvsem v povezavi z relacijo med definicijo raziskovalnih organizacij in podjetij, ki posledično vplivajo na intenzitete financiranja, za katera menimo, da bi jih bilo potrebno nasloviti na EK, natančneje DG COMP, prek portala eStateaidWiki, do katerega dostopajo nacionalne kontaktne točke. Opredelitev DG COMP do teh vprašanj bi bila koristna, saj v tem trenutku izročki projekta CRP razpolagajo le z mnenji avtorjev, izdelanimi na podlagi publikacij EARTO in JRC ter mnenj ekspertov, ki, kakor slednji sami pogosto poudarijo, niso uradna stališča EK.

Na področju razumevanja obstoječega sistema državnih pomoči s strani raziskovalnih organizacij in podjetij je torej potrebno intenzivno delati. In v tem smislu bi bilo potrebno na nacionalnem nivoju imeti neke dobre smernice, ki bi izhajale iz dokumentiranih uradnih stališč EK. Določene specifične GBER in R&R&I, ki jih izpostavljamo v nadaljevanju tega dokumenta, so neodvisne od nacionalnega sistema posameznih članic, pa vendar nejasne, zato podajamo tudi priporočilo na nivoju EU.

2.5.1.2 Priporočilo na nivoju EU

Priporočamo, da se na nivoju EU pripravi in izda uradna pojasnila določb GBER in R&R&I v obliki dokumenta s strukturo obstoječih Poročil EARTO (Kaiser s sod., 2021), Bolgarskega poročila (Andonova s sod., 2021) in Pravil državnih pomoči za R&R&I (Kebabpici s sod., 2020), ki je za razliko od navedenih dokumentov uradno komentiran, potrjen in s strani EK izdan dokument – posledično ima tudi na nivoju posameznih članic EU večjo težo od omenjenih poročil interesnih skupin in združenj.

Kot razvidno iz pregleda projektov, ki smo ga opravili v izročku D2.2.1 je trenutna situacija taka, da tudi druge države izdajo vsaka svoje smernice, pri čemer kot vire navajajo GBER, R&R&I, za podrobnejša vsebinska pojasnila pa se pretežno naslanjajo na Poročilo EARTO in druga poročila Združenja EARTO.

2.5.2 Dostopna zakonodaja, komunikacije EK in ostala literatura glede državnih pomoči

Generalno mnenje mnogih ekspertov je, da bi Evropska Komisija (EK) morala poiskati način, kako zelo jasno predstaviti specifične pravil državnih pomoči. Že na nivoju sodelovalnih projektov je tematika za podjetja in raziskovalne organizacije problematična. Na nivoju ostalih ukrepov (npr. financiranja infrastruktur) pa so pravila še bolj kompleksna.

Še najbližje nekim uradnim smernicam EK je publikacija, izdana s strani JRC (Joint Research Centre EK) z naslovom »State Aid rules in research, development innovation« (Kebapci s sod., 2020). Publikacija shematično zelo dobro povzame osnovne principe R&R&I, vendar podrobni vsebinski in finančni vidiki niso zajeti.

Bolj v globino, vendar specifično za bolgarski inovacijski sistem so vsebinski in finančni vidiki obravnavani v Bolgarskem poročilu (Andonova s sod., 2021), publikaciji JRC, z naslovom »Strategic evaluation of the Bulgarian Centres of Competence and Centres of Excellence and recommendations for their further development« (Andonova s sod., 2021). Slednja v četrtem poglavju, ki se nanaša na Evropska pravila o državnih pomočeh za raziskave, razvoj in inovacije (RRI) takoj na začetku eksplicitno navede pravni pouk, naj bralec ničesar od vsebine v nobenem primeru ne razume kot pravni nasvet ali dejansko pravilo in podlaga za odločitve ali uradno smernico.

Poročilo združenja EARTO (Kaiser s sod., 2021) z naslovom »State Aid on R&D&I« je precej uporabno za razumevanje vsebinskih in finančnih detajlov na splošno za evropski prostor, vendar tudi to poročilo vsebuje enak pravni pouk kot Bolgarsko poročilo, saj ni bilo pripravljeno s strani organa EK, ampak združenja.

Bistven problem je torej, da omenjena literatura, ki skuša pojasniti ključne člene GBER in točke R&R&I ni pravno zavezujoča in njeni avtorji ne morejo sprejeti nikakršne odgovornosti za morebitno narobe podana mnenja in njihove osebne poglede, saj so v veliki večini člani združenja EARTO ne pa predstavniki EK. Poleg tega so kot predstavniki raziskovalnih organizacij lahko tudi v konfliktu interesov in teoretično bi lahko v publikaciji tudi lobirali k točno določeni interpretaciji pravil.

Zato bi takšna dokumentacija imela bistveno večjo težo, če bi bila pregledana, komentirana in potrjena tudi s strani EK v obliki popolnoma jasnih navodil, kako interpretirati posamezne točke R&R&I in člene GBER. Eksperti obenem izpostavljajo, da je potrebno razumeti tudi EK, da se ta ne more opredeliti do nekaterih vprašanj, dokler ne preveri vseh vidikov vsake posamezne opredelitve, kar je tudi razlog, da ima tudi celoten okvir R&R&I status komunikacije. Kljub temu priporočajo, da se Okvir R&R&I upošteva kot da bi bil zakon.

Manjkajo torej uradna pojasnila določb GBER in R&RI, izdana s strani EK, ki bi enotno zajela vsebinske in finančne specifične za posamezne ukrepe – npr. na področju sodelovalnih projektov bi take smernice države članice v lastnem jeziku objavile kot pomoč podjetjem in raziskovalnim organizacijam, prejemnicam pomoči za projekte R&R.

2.5.3 Priporočila za odpravljanje težav v zvezi z razumevanjem določb GBER in R&R&I

Kot rečeno, je ureditev na področju državnih pomoči logična, vendar precej kompleksna. Manj izkušenemu uporabniku (npr. podjetju) je torej zakonodaja in komunikacije EK nerazumljiva. Na raziskovalnih organizacijah je morda zavedanje nekoliko višje, vendar je razumevanje ravno tako pomanjkljivo.

Na podlagi lastnih izkušenj z delom v okviru projekta CRP lahko potrdimo, da se po enem letu intenzivnega preučevanja R&R&I (in to pretežno le na enem izmed širokega nabora področij – sodelovalni projekti) še vedno pojavljajo določena vprašanja in dvomi, ki jih razčiščujemo vsakič znova. Tudi s strani ekspertov ni mogoče dobiti enoznačnih odgovorov, ampak podajajo neke vrste mnenja, saj ne obstajajo ustrezna uradna pojasnila posameznih določb GBER in R&R&I s strani EK za posamezne specifične v točkah R&R&I, na katere bi se strokovnjaki lahko sklicevali. Relevantni podatki se nahajajo na več mestih in jih je potrebno ustrezno povezati, zato je občutek pri analizi R&R&I pogosto podoben kot ob reševanju ugank.

V nadaljevanju smo identificirali pomanjkljivosti zakonodaje in komunikacij EK, pri katerih bi neizkušeni uporabniki potrebovali dodatna pojasnila, da bi jih hitreje razumeli. S tega vidika se identificirane pomanjkljivosti zdijo koristne tudi v smislu priprave nacionalnega akta in uradnih pojasnil s strani EK, ki jih uvodoma navajamo kot glavni priporočili na nacionalnem in EU nivoju za lažjo vpeljavo in operativno izvedbo ukrepov sistema državnih pomoči.

Večino spodaj navedenih dvomov je sicer mogoče razjasniti z analizo členov GBER in točk R&R&I, vendar pogosto le v kombinaciji z uporabo dodatne literature (Poročila EARTO in Bolgarskega Poročila JRC). Rešitve na težave, ki jih opisujemo v nadaljevanju tega dokumenta, sicer podajamo v predhodnih izročkih projekta CRP V7-2145:

- Izroček D2.1.1 »Mednarodno primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih RR projektih« obsega splošno interpretacijo pravil glede državnih pomoči, pripravljeno na podlagi zakonodaje in komunikacij EK ter druge literature (kot opisano v poglavju 2 tega dokumenta). D2.1.1 obravnava definicijo raziskovalne organizacije skladno s 15 (ee) R&R&I in relacijo do 20-odсотnega praga gospodarske dejavnosti skladno z 20 R&R&I, po katerem EK razume, da so gospodarske dejavnosti pomožne narave. V kombinaciji z definicijo podjetja iz 17 R&R&I, po kateri se organizacijo, ki presega 20-odstotni prag lahko obravnava kot podjetje, bi lahko razumeli, da organizacija, ki presega 20-odstotni prag iz 20R&R&I po definiciji ni več raziskovalna organizacija in je posledično lahko financirana do maksimalnih intenzitet, ki veljajo za podjetja.
 - o **Priporočilo na nacionalnem nivoju:** Preveriti prek eStateaidWiki in pridobiti uradno opredelitev, ali je gospodarska dejavnost v obsegu do 20% pogoj, da neko organizacijo štejemo za raziskovalno organizacijo (20 R&R&I)? Ali posledično Raziskovalna organizacija, ki ima višji delež gospodarske dejavnosti, ne izpolnjuje svojega primarnega cilja in zato šteje za podjetje (17 R&R&I)?

Opomba: naknadno smo s strani vsebinske spremljevalke z MIZŠ prijazno prejeli pojasnila v obliki izpisa pogosto zastavljenih vprašanj prek portala eStateAid Wiki, do katerega dostopajo le nacionalne kontaktne točke, kjer se nahaja naslednje pojasnilo: *DG COMP: »Da bi ugotovili, kaj je primarni cilj raziskovalne organizacije, je treba pogledati vsebino mandata, ki ga je tej organizaciji podelila država, in ali so njene dejavnosti v skladu z njenim mandatom. Mandat pa seveda ne bo zadoščal, da bi subjekt obravnavali kot raziskovalno organizacijo, če de facto ne opravlja te primarne dejavnosti.*

Ni treba izračunati, kolikšen odstotek dejavnosti RO je povezan z njenim primarnim ciljem, saj bo ne glede na ta odstotek status raziskovalne organizacije za namene uporabe pravil o državni pomoči priznan le za tiste dejavnosti, ki se skladajo z njenim javnim mandatom. Za preostali del (gospodarske dejavnosti) bo raziskovalna organizacija obravnavana kot podjetje.» (glej izroček D2.1.1)

- V izročku 2.1.2 »Krovni postopek za rabo sistema državnih pomoči in utemeljitev za partnerje« izpostavljam, naj raziskovalne organizacije, če opravljajo mešano gospodarsko in negospodarsko dejavnost, uredijo ločeno računovodstvo za financiranje, stroške in prihodke, skladno s 15 (ee) R&R&I, in porabo kapacitet za te dejavnosti, skladno z 20 R&R&I. Sicer se jih obravnava kot podjetja.
 - o **Priporočilo na nacionalnem nivoju:** Preveriti prek eStateaidWiki in pridobiti uradno opredelitev, na kakšen način se meri zasedenost kapacitet za gospodarsko in negospodarsko dejavnost skladno z 20 R&R&I

Opomba: DG COMP: *»a-b) Točka 18 Okvira RRI jasno določa, da je treba stroške, financiranje in prihodke gospodarskih dejavnosti jasno ločiti od stroškov, financiranja in prihodkov negospodarskih dejavnosti. Raziskovalna organizacija bi zato morala vzpostaviti ločeno računovodstvo (stroškovno računovodstvo). Komisija svetuje sklicevanje na mednarodne standarde.*

Opozoriti je treba, da ta zahteva vpliva tudi na raziskovalne organizacije, ki imajo manj kot 20 % pomožnih gospodarskih dejavnosti ...

... Raziskovalna organizacija mora po navodilu predložiti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in morebitno klasično knjigovodsko listino, ki bi omogočala prepoznavanje stroškov, financiranja in prihodkov gospodarskih v primerjavi z negospodarskimi dejavnostmi.» (glej izroček D2.1.1)

V izročku D2.2.1 »Dolgoročni vzdržni model državnih pomoči na nacionalni ravni« se med drugim osredotočimo tudi na vprašanje, ali je neka raziskovalna organizacija v sodelovalnem projektu lahko 100% financirana in pod kakšnimi pogoji. Zagovarjamo stališče, da skladno s členom 25 (6) (b) (i) GBER mora v sodelovalnem projektu raziskovalna organizacija v okviru sodelovalnih projektov kriti vsaj 10 % upravičenih stroškov, pri čemer obdrži pravico do objave svojih rezultatov raziskav in pravico do komercializacije intelektualne lastnine, ki izhaja iz teh rezultatov;

Priporočilo na nacionalnem nivoju: Pri izvedbi državnega financiranja sodelovalnih projektov upoštevati določbe GBER: člen 25, točka 6b alineja (i) - raziskovalne organizacije v sodelovalnih projektih krijejo 10% upravičenih stroškov...

- V izročku 2.2.2 »Tipske pogodbe med subjekti sodelovalnih projektov in s tretjimi osebami glede na vrsto sodelovanja« uvodoma pojasnjujemo in shematično ponazarjamo bistvena pravila in prilagamo vse vrste tipskih pogodb za upravljanje z intelektualno lastnino v sodelovalnih projektih skladno s točkami 27, 28 in 29 R&R&I.
 - o **Priporočilo na nacionalnem nivoju:** V pomoč uporabnikom (raziskovalnim organizacijam in podjetjem) upoštevati in objaviti sheme in obrazložitve shem v izročku D2.2.2. Predlagamo, da se jih za vsak slučaj posreduje v komentar prek eStateaidWiki – V ta namen jih lahko pripravimo v angleškem jeziku.

Opomba: Naknadno so bile sheme dne 14.9.2022 posredovane v obliki znanstvenega članka za Mednarodno konferenco o prenosu tehnologij (<http://itc.ijs.si/>) v pregled in komentar štirim

evropskim ekspertom s področja državnih pomoči v RRI in posredno je bila preverjena pravilnost konceptov, zapisanih v izročkih in končnem poročilu projekta CRP V7-2145 ter omenjenih shem.

2.5.4 Seznam težav, na katere naleti neizkušeni uporabnik sistema državnih pomoči

2.5.4.1 Iskanje ustreznih pravnih podlag

Za nekoga, ki se prvič srečuje s sistemom državnih pomoči, obenem pa nima izkušenj in znanj na področju pravne ureditve EU veliko težavo predstavlja že samo iskanje ustreznih pravnih podlag. Ob prvem srečanju z informacijami o državnih pomočeh pride do konfuzne situacije, ko se v različnih virih prepletajo različne vsebine TFEU, GBER in R&R&I, pri čemer jih je brez predhodnega znanja zelo težko umestiti v kontekst – katere situacije obravnavajo, za kaj so uporabne in kje v teh vsebinsko obsežnih dokumentih najti ustrezne pravne podlage za določen ukrep. Naša lastna izkušnja je taka, kljub temu, da smo aktivni na področju prenosa tehnologij in redno prebiramo zakonodajo EC bi brez pomoči in napotkov vsebinske spremljevalke z MIZŠ ter publikacij Združenja EARTO težko razumeli relacije med TFEU, GBER in R&R&I.

2.5.4.2 Identifikacija relevantnih ukrepov

GBER in R&R&I sta obsežna dokumenta, ki obravnavata mnogo področij in ukrepov. Za neizkušenega uporabnika predstavlja pravi izziv sploh najti ustrezno sekcijo v GBER in ustrezni ukrep v R&R&I, ki se nanaša na neko tematiko s področja državnih pomoči. V primeru sodelovalnih projektov je izmed vse vsebine in ukrepov relevanten le ukrep »pomoč za projekte R&R«, kar pa je v začetku težavno identificirati, še posebej če se prvič srečuje s konceptom »učinkovitega sodelovanja«.

2.5.4.3 Definicija Raziskovalne Organizacije

Težave z definicijo raziskovalne organizacije skladno z GBER in R&R&I so večplastne, saj je tudi definicija raziskovalne organizacije večplastna in med drugim poleg definicije pravnega statusa in glavnega cilja obsega še zahtevo po ločenem obračunavanju gospodarske in negospodarske dejavnosti in neodvisnost od podjetij v smislu prednostnega dostopa do rezultatov raziskav.

Na nacionalnem nivoju so raziskovalne organizacije lahko drugače definirane kot v GBER in R&R&I: konkretno v Sloveniji so skladno z ZZRID raziskovalne organizacije definirane kot izvajalci znanstvenoraziskovalne dejavnosti, vodeni v evidenci ARRS, za kar pa zadošča, da organizacija le izvaja raziskovalno in razvojno dejavnost ne glede na to, v kakšnih deležih. S tem v osnovi ni nič narobe, le paziti je treba, ker definicija raziskovalne organizacije po GBER in R&R&I zahteva, da je glavni cilj raziskovalnih organizacij izvedba negospodarske dejavnosti (kot je neodvisna izvedba temeljnih raziskav, industrijskih raziskav ali eksperimentalnega razvoja ali obsežna razširitev rezultatov teh dejavnosti prek izobraževanja, objav ali prenosa znanja). Z drugimi besedami: Glavni cilj raziskovalne organizacije po GBER in R&R&I ni izvajanje gospodarske dejavnosti (pogodbenih raziskav in raziskovalnih storitev).

2.5.4.3.1 KAJ JE MEJA, PRI KATERI NEKA RAZISKOVALNA ORGANIZACIJA NE IZPOLNJUJE VEČ SVOJEGA GLAVNEGA CILJA?

Iz R&R&I in GBER je težko ugotoviti, kdaj neka raziskovalna organizacija ne izpolnjuje več svojega glavnega cilja in kaj se takrat zgodi. V točki 17 R&R&I piše, da je za opredelitev raziskovalne organizacije kot podjetje odločilno, ali izvaja gospodarsko dejavnost, ki vključuje ponujanje proizvodov ali storitev na določenem trgu. V členu 20 R&R&I piše, da je gospodarska dejavnost pomožna dejavnost, če zmogljivosti, namenjene gospodarski dejavnosti, ne presegajo 20% zadevnih celotnih letnih zmogljivosti subjekta.

Na podlagi zapisanega v točkah 17 R&R&I in 20 R&R&I bi bilo možno sklepati, da se organizacijo, ki presega omenjenih 20% gospodarske dejavnosti, tretira kot podjetje tudi pri financiranju sodelovalnih projektov (pomeni, da so intenzitete financiranja enake intenzitetam financiranja podjetij). Do teh vprašanj se Poročilo EARTO in Bolgarsko poročilo JRC ne izjasnita, prav tako je neuradna razlaga eksperta D v izročku D2.1.1 glede tega dvomljiva. Razlaga DG COMP, naknadno pridobljena s strani MIZŠ prek MF, pa je glede tega bolj jasna: *»DG COMP: »Da bi ugotovili, kaj je primarni cilj raziskovalne organizacije, je treba pogledati vsebino mandata, ki ga je tej organizaciji podelila država, in ali so njene dejavnosti v skladu z njenim mandatom. Mandat pa seveda ne bo zadoščal, da bi subjekt obravnavali kot raziskovalno organizacijo, če de facto ne opravlja te primarne dejavnosti. Ni treba izračunati, kolikšen odstotek dejavnosti RO je povezan z njenim primarnim ciljem, saj bo ne glede na ta odstotek status raziskovalne organizacije za namene uporabe pravil o državni pomoči priznan le za tiste dejavnosti, ki se skladajo z njenim javnim mandatom. Za preostali del (gospodarske dejavnosti) bo raziskovalna organizacija obravnavana kot podjetje.«* (glej še izroček D2.1.1). Bolgarsko poročilo in poročilo EARTO, prav tako pa tudi DG COMP, izpostavljajo, da se je v izogib težavam pomembno posvetiti ustreznemu računovodskemu razločevanju gospodarske in negospodarske dejavnosti na raziskovalnih organizacijah, saj je ta zahteva eksplicitno opredeljena tudi v sami definiciji raziskovalne organizacije iz GBER in R&R&I. Nadalje Poročilo EARTO navaja, da se ob pravilnem računovodskem vodenju gospodarske in negospodarske dejavnosti izkaže, da je v praksi na evropskih raziskovalnih organizacijah gospodarska dejavnost pomožna (predstavlja manj kot 20% celoletnih zmogljivosti), zato je lahko njihovo financiranje v celoti izvzeto iz področja uporabe pravil o državni pomoči (20 R&R&I).

2.5.4.3.2 KAKO V PRAKSI VZPOSTAVITI LOČENO OBRAČUNAVANJE FINANCIRANJA, STROŠKOV IN PRIHODKOV GOSPODARSKE DEJAVNOSTI IN MERJENJE PORABE ZMOGLJIVOSTI?

V definiciji raziskovalne organizacije piše, da v primeru, da ta opravlja mešano gospodarsko in negospodarsko dejavnost, ločeno obračunava gospodarsko dejavnost v smislu financiranja, stroškov in prihodkov. Točka 20 R&R&I navaja deleže zmogljivosti, ki jih raziskovalna organizacija vsako leto dodeli za gospodarske dejavnosti.

Ne obstaja pa nadaljnja uradna pojasnila s strani EK, kako naj bi se te zmogljivosti v praksi merile. Razlago je mogoče najti v Poročilu JRC o Bolgarskih centrih (Andonova s sod., 2021), o čemer pišemo v izročki D2.1.1. Vendar pa pri tem ne gre za uradno pojasnilo EK, ampak mnenje piscev Bolgarskega poročila.

2.5.4.3.3 USTREZEN SUBJEKT OZ. NAJMANJŠA ADMINISTRATIVNA ENOTA

Ideja je, da bi se raziskovalne organizacije razčlenjevalo po najmanjših administrativnih enotah, vendar ne obstaja uradna razlaga o tem, kako naj bi to v praksi potekalo, niti ne obstaja uradna definicija ustreznega subjekta s strani EK.

2.5.4.4 Definicija podjetja

V R&R&I je v poglavju 1.5 »Opredelitev pojmov« mogoče najti definicijo raziskovalne organizacije, medtem ko definicije podjetja ni v tej sekciji, kar je za nevajenega uporabnika precej konfuzno.

Definicija se le posredno pojavi v točki 17 »Za njegovo opredelitev kot podjetje je odločilno, ali izvaja gospodarsko dejavnost, ki vključuje ponujanje proizvodov ali storitev na določenem trgu.« s sklicem na Sodba Sodišča z dne 16. junija 1987 v zadevi C-118/85, Komisija proti Italiji, Recueil, str. 2599, točka

7; sodba Sodišča z dne 18. junija 1998 v zadevi C-35/96, Komisija proti Italiji, Recueil, str. I-3851, točka 36; sodba Sodišča z dne 19. februarja 2002 v zadevi C-309/99, Wouters, Recueil, str. I-1577, točka 46

2.5.4.4.1 VELIKOST PODJETJA

Izkaže se, podobno kot pri definiciji raziskovalne organizacije, da je potrebno paziti in uporabljati definicijo velikosti podjetij za potrebe pravil o državnih pomočeh (Priporočili Komisije 2003/361/ES z dne 6. 5. 2003, o opredelitvi mikro, majhnih in srednje velikih podjetij in Priloga I Uredbe Komisije (EU) št. 651/2014), ki je drugačna od definicije velikosti podjetij po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD) v Sloveniji.

Neizkušen uporabnik bi posledično utegnil narobe oceniti maksimalno intenziteto financiranja sodelovalnega projekta za svoje podjetje, če bi sledil definiciji iz ZGD (tudi sami nismo bili pozorni na to razliko, dokler nas na to ni opozorila vsebinska spremljevalka z MIZŠ).

2.5.4.5 Razlikovanje »učinkovitega sodelovanja« od »raziskav v imenu podjetij«

Učinkovito sodelovanje (27 R&R&I) in raziskave v imenu podjetij (25 R&R&I) so dobro definirane. Težava je le v zavedanju raziskovalnih organizacij in podjetij o teh kategorijah, in sicer:

2.5.4.5.1 UČINKOVITO SODELOVANJE S PODJETJI JE NEGOSPODARSKA DEJAVNOST

Drži, da je učinkovito sodelovanje ena izmed oblik sodelovanja z gospodarstvom. Vendar pa učinkovito sodelovanje samo po sebi spada pod negospodarsko dejavnost. S tega vidika bi bilo smiselno preurediti letna poročila slovenskih JRO in skladno z ločenim računovodskim vodenjem gospodarskih in negospodarskih dejavnosti poleg »prilivov na domačem in tujem trgu« ustrezno prikazovati tudi deleže porabe zmogljivosti za gospodarsko in negospodarsko dejavnost. O tem več pišemo v izročku D2.1.1.

2.5.4.5.1.1 UČINKOVITO SODELOVANJE IN VNAPREJ DOLOČEN REŽIM UPRAVLJANJA Z INTELKTUALNO LASTNINO

Pri učinkovitem sodelovanju je režim prenosa intelektualne lastnine natančno določen. Podjetja pogosto razumejo, da jim bo po nekem avtomatizmu pripada vsa intelektualna lastnina, kar drži le v primeru, da sama financirajo celoten projekt. Sicer pa mora podjetje za prenos intelektualne lastnine raziskovalni organizaciji plačati nadomestilo v višini tržne cene intelektualne lastnine. O tem več pišemo v izročku D2.2.2.

2.5.4.5.2 UČINKOVITO SODELOVANJE NI RAZISKAVA V IMENU PODJETJA

Pri učinkovitem sodelovanju ne gre za raziskovalno storitev ali pogodbeno raziskavo v imenu podjetja, kjer vso delo opravi raziskovalna organizacija, podjetje pa plača za raziskavo / storitev in prejme rezultate.

Podjetja in raziskovalne organizacije morajo razumeti, da morajo podjetja pri projektih učinkovitega sodelovanja dejansko prispevati k izvajanju projekta in deliti tveganja in rezultate. O tem več pišemo v izročku D2.2.2.

2.5.4.6 Težave z razumevanjem razdelitve pravic intelektualne lastnine

Pri podjetjih in raziskovalnih organizacijah je potrebno vzpostaviti razumevanje, da pri učinkovitem sodelovanju pravice intelektualne lastnine ostanejo v lasti tiste stranke, ki je intelektualno lastnino razvila. Interes podjetij je pogosto, da bi intelektualno lastnino zadržala zase, medtem ko bi raziskovalne organizacije v želji po projektne financiranju želele popustiti pod pritiskom podjetij.

Kakorkoli že, potrebno je vzpostaviti vzajemno razumevanje, da prenos intelektualne lastnine z raziskovalne organizacije na podjetje v sodelovalnem projektu, ki ga sofinancira država, ni mogoč, če podjetje ne plača nadomestila v višini tržne cene intelektualne lastnine. O tem več pišemo v izročkih D2.1.2 in D2.2.2.

2.5.4.7 Težave z ugotavljanjem tržne cene intelektualne lastnine

Iz vsebine GBER in R&R&I ni mogoče enostavno priti do odgovorov na vprašanja v zvezi z določanjem tržne cene intelektualne lastnine:

- Kako se izvede odprt, pregleden in nediskriminatoren konkurenčni prodajni postopek?
- Kdo so neodvisni strokovni ocenjevalci?
- Kako potekajo pogajanja?
- Kaj se zgodi, če je izpogajana tržna cena nižja od stroška investicije v intelektualno lastnino? V pogovorih z eksperti smo razumeli, da se takega primera izogibajo na način, da naredijo rezultate javno dostopne.
- Na kakšen način se postavi izklicna cena, na kakšen način se določi robne pogoje za pogajanja?
- Kakšna dokazila so potrebna za izkazovanje, da so bila izvedena učinkovita pogajanja?

Eksplicitnega opisa, kako izvajati določbe točk 28 in 29 R&R&I ni mogoče najti v GBER in R&R&I, niti v uvodoma omenjenih publikacijah EARTO in JRC (Kaiser s sod, 2020; Andonova s sod., 2021, Kebapci s sod., 2021).

Odgovore na gornja vprašanja smo pridobili v pogovorih z eksperti in jih povzemamo v shematičnih prikazih v izročku D2.2.2. V zvezi z izklicno ceno, robnimi pogoji za pogajanja pišemo v izročkih D1.3.1 in D1.3.2.

2.5.4.8 Kakšna je maksimalna intenziteta financiranja raziskovalnih organizacij?

V prilogi II R&R&I so našteje maksimalne intenzitete financiranja podjetij, ni pa podatka, kakšne naj bi te intenzitete bile za raziskovalne organizacije. Podatek o tem, da so raziskovalne organizacije lahko financirane do 100% je možno najti v le v GBER (25. člen, 6. odstavek (b) (ii)).

2.5.4.8.1 NEJASNOST PRILOGE II R&R&I GLEDE NA DOLOČILA GBER

Priloga II R&R&I v preglednici prikazuje izračun maksimalnih intenzitet, ki se sklada s številkami iz 25. člena GBER (b). Navede tudi, da so maksimalne intenzitete financiranja podjetij lahko višje:

- »odvisno od učinkovitega sodelovanja med podjetji (za velika podjetja: čezmejno sodelovanje ali sodelovanje z vsaj enim MSP) ali med podjetjem in raziskovalno organizacijo« in/ali »od obsežnega razširjanja rezultatov«;
- »odvisno od obsežnega razširjanja rezultatov«

V preglednici Priloge II pa niso navedene druge ključne določbe 25. člena GBER (b) glede maksimalne intenzitete financiranja podjetij in raziskovalnih organizacij, in sicer

- (i) Projekt vključuje učinkovito sodelovanje:
 - med podjetji, od katerih je vsaj en MSP; ali se projekt izvaja v vsaj dveh državah članicah ali pa v eni državi članici in eni pogodbenici Sporazuma EGP, **nobeno posamezno podjetje pa ne nosi več kot 70 % upravičenih stroškov**, ali

- med podjetjem in eno ali več **organizacij za raziskovanje** in širjenje znanja, **kadar slednje krijejo vsaj 10 % upravičenih stroškov in imajo pravico objaviti svoje rezultate raziskav;**
- (ii) rezultati projekta se splošno razširjajo prek konferenc, objav, prosto dostopnih zbirk podatkov ali brezplačne in odprte programske opreme.

PRILOGE:

Priloga D1.1 »Pregled kritičnih točk prenosa intelektualne lastnine (IL) iz raziskovalne sfere v gospodarstvo«.

Priloga D1.2.1 »Smernice za upravljanje s pravicami intelektualne lastnine v okviru sodelovalnih RR projektov JRO - podjetje in podjetje – podjetje«

Priloga D1.2.2 »Vzorci pogodb za posamezne vrste sodelovanj med partnerji z ustreznimi členi za opredelitev obstoječe, novonastale IL ter ravnanja z obema ob začetku, med potekom in ob zaključku projekta«

Priloga D1.3.1: »Mednarodno primerjalni pregled sistemov vrednotenja tržne vrednosti pravic IL v sodelovalnih projektih«

Priloga D1.3.2: »Postopek za vrednotenje IL« po posameznih metodah«

Priloga D2.1.1: »Mednarodno primerjalni pregled sistema državnih pomoči v sodelovalnih RR projektih«

Priloga D2.1.2: »Krovni postopek za rabo sistema državnih pomoči in utemeljitev za partnerje«

Priloga D2.2.1: »Dolgoročni vzdržni model državnih pomoči na nacionalni ravni«

Priloga D2.2.2: »Tipske pogodbe med subjekti sodelovalnih projektov in s tretjimi osebami glede na vrsto sodelovanja«

Priloga D2.3.1 z naslovom »Določitev potrebnih sprememb sistema državnih pomoči na EU in nacionalni ravni«,